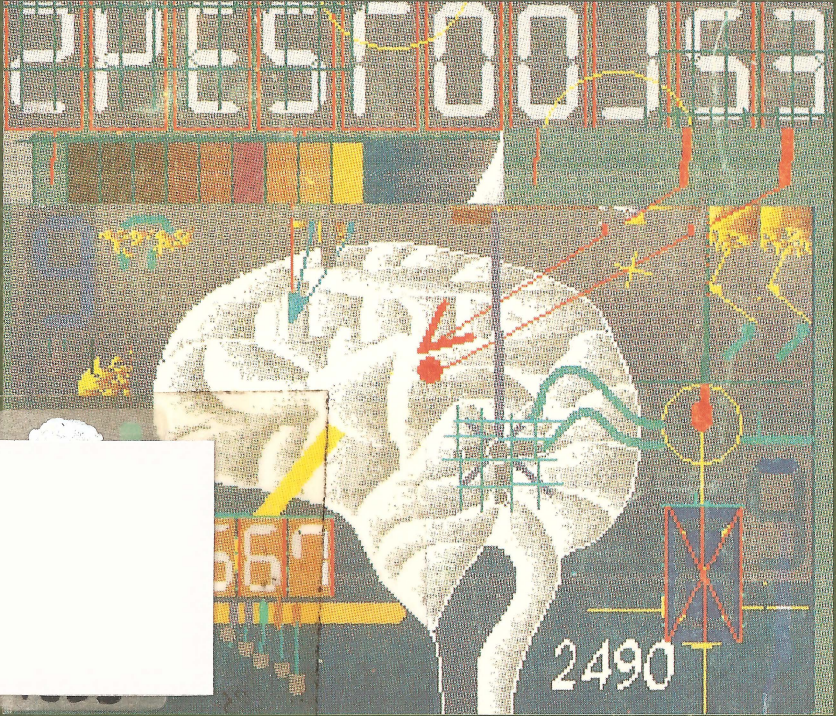

Bilimkurgu Öyküleri

KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

Harlan Ellison ■ Ray Bradbury ■ James G. Ballard
Isaac Asimov ■ Kurt Vonnegut Jr. ■ Stanislaw Lem
Robert A. Heinlein

METİS EDEBİYAT

Derleyen ve Çevirenler:
SEDEF ÖZTÜRK

LEVENT MOLLAMUSTAFAOĞLU

Bilimkurgu Öyküleri

KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

HARLAN ELLISON (1934): Amerikan BK yazarları arasında en tartışma yaratan isimdir. Yenilikçi stiliyle BK'yu geliştirmiş, birçok Hugo ve Nebula ödülü almıştır. Editörlüğünü yaptığı 1967 tarihli "Dangerous Visions" (Tehlikeli Hayaller) antolojisi, İngiliz ve ABD "Yeni Dalgı" BK'sunun manifesto-su olmuştur.

RAY BRADBURY (1920): Şiirsel ve simgesel diliyle fantaziyle BK sınırında duran ABD'li yazar, öyküleri birçok BK antolojisinde yer almakla birlikte, kimi eleştirmenlerce BK yazarı sayılmaz. Yapıtları TV ve sinema filmlerine kaynaklık eden Bradbury, ülkemizde *Fahrenheit 451* (*Fahrenheit 451*), *The Silver Locusts* (*Gümüş Çekirgeler*), *A Graveyard for Lunatics* (*Deliler Mezarlığı*), özgün öykü derlemeleri *Ateş ve Buz* ve *Son Yaya* gibi kitaplarıyla tanınmaktadır.

JAMES GRAHAM BALLARD (1930): Şangay doğumlu İngiliz yazar, gerçeküstücü ressamlarla ilk pop sanatçılarından etkilenmiştir. Psikolojiye olan ilgisi, teknolojinin getireceği çöküş ve felaketi işlediği öykülerinde belirgindir. "Yeni Dalgı"nın öndegelen isimlerinden Ballard'ın hiçbir BK ödülü kazanmamış olması, onu kötümser bulan "gerçek" BK okurları nezdinde fazla popüler olmadığını gösterir.

ISAAC ASIMOV (1920-1992): BK'nun "Altın Çağ"ından beri ABD'nin en verimli yazarlarından olan Rus asıllı Asimov, biyokimya öğrenimi görmüştür. BK öykü ve romanlarının yanı sıra popüler bilim kitaplarıyla da sevilen Asimov, ülkemize en çok yaptığı çevrilen BK yazarlarındandır. 1941'de yayımladığı "Nightfall", okurlarca bütün zamanların en iyi BK öyküsü seçilmiş, Paul French takma adıyla çocuklar için BK romanları yazmıştır. Çok sayıda ödülünün arasında, 1963'te BK'ya bilim kattığı için verilen özel Hugo ödülü de vardır.

KURT VONNEGUT JR. (1922): 1950'lerin başında yazdıklarını yayımlamaya başlayan ABD'li yazar, yapıtlarından BK nitelikli olanların pek azını BK dergilerinde yayımlamış, BK yazarı olarak sınıflandırılmaktan kaçınmıştır. Ülkemizde *Car's Cradle* (*Kedi Beşiği*), *Slaughterhouse: 5* (*Mezbaha No: 5*) gibi yapıtlarıyla tanınır.

STANISLAV LEM (1921): Polonyalı BK yazarı Lem, yaşayan en büyük BK yazarı sayılmasının yanı sıra, kozmoloji ve felsefe konusunda da birçok yapıt vermiştir. Lem'in iki romanı, *Solaris* ve *Return from the Stars* Türkçe'ye çevrilmiştir (*Solaris*, *Yıldızlara Dönüş*).

ROBERT ANSON HEINLEIN (1907): ABD Deniz Harp Akademisi mezunudur, 1939'da yazarlığa başlamıştır. İlk yapıtları militarist özellikler taşımakla birlikte, giderek mistikleşmiştir. 1960'ta Hugo kazanan *Starship Troopers* "faşist" olarak damgalanmasına yol açmıştır. Birkaç kez okurlarca "tüm zamanların en iyi yazarı" seçilen Heinlein, Hugo ve Nebula ödülleri almış, çocuklar için BK yazmış ve kimi yapıtları filme çekilmiştir. Dilimize *Puppet Masters* (*Merihlen Saldıranlar/Merihle Panik*), *Double Star* (*Uzayda İlk Oyun*), *Revolt in 2100* (*2100 Yılında İhtilal*) gibi birçok yapıtı çevrilmiştir.

Metis Yayınları
Başmusahip Sokak 3/2, Cağaloğlu / İstanbul

Metis Edebiyat Dizisi - 45
Bilimkurgu Öyküleri
Korkunun Bütün Sesleri

Birinci Basım: Şubat 1993
İkinci Basım: Ekim 1993
Bu çevirinin bütün yayım hakları
Metis Yayınları'na aittir.

Bu derlemede yayımlanan öyküler:

"Korkunun Bütün Sesleri", Harlan Ellison, "All the Sounds of Fear", *All the Sounds of Fear* içinde, Granada, 1981; "Gülümseme", Ray Bradbury, "The Smile", *The Day It Rained Forever* içinde, Penguin, 1974; "Bilinç Eşiğini Atlayan Adam", J.G. Ballard, "The Subliminal Man", *The Disaster Area* içinde, Panther, 1979; "Güç Duygusu", Isaac Asimov, "The Feeling of Power", *Opus 200* içinde, Granada, 1982; "Harrison Bergeron", Kurt Vonnegut Jr., "Harrison Bergeron", *The Golden Age of Science Fiction* içinde; "Maske", Stanislaw Lem, "The Mask", *Mortal Engines* içinde, Avon, 1977; "Dünyanın Yeşil Tepeleri", R.A. Heinlein, "The Green Hills of Earth", *The Green Hills of Earth* içinde, Pan, 1977.

Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy
Kapak Tasarımı: Semih Sökmen

ISBN 975-342-018-8

Dizgi: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı: Yayılcık Matbaası, Cilt: Örnek Mücellithanesi

Bilimkurgu Öyküleri

KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

Derleyen ve çevirenler:

Sedef Öztürk

Levent Mollamustafaoğlu

METİS YAYINLARI

Bilimkurgu, tanımlamada karışıklıklara yol açan bir kavram ve edebiyat alanı. Hatta uzun süre bir edebiyat türü bile sayılmayarak dikkate alınmamış, meraklıların oluşturduğu dünyayla sınırlı kalmış "edebiyat-altı" bir biçim.

Bilimkurgunun ayırt edici özellikleri nelerdir?

Fantazi, yani olağanüstü ve doğaüstü öğeleri içeren yazı türü ile bilimkurguyu ayırt eden öğeyi Kingsley Amis'in şu tarifi çok iyi anlatıyor:

"Bilimkurgu bilim ve teknolojiadaki ya da sözde-bilim ve sözde-teknolojideki bazı yeniliklerden türetilmiş bir anlatı tarzıdır" (New Maps of Hell, 1961).

Bilimkurgu çözümlemeleriyle tanınan Patrick Parrinder da bilimkurguyu "evrenin bilinen ya da varsayılan yasalarına dayanılarak yapılan ussal açıklamalar"ı kapsayan edebiyat türü olarak betimliyor.

Kısacası bilimkurgu, bilim ve teknolojiyle, gelecekle ve en önemlisi yeniliklerle ilgileniyor.

Bilimkurgu üzerine yapılmış bir çok araştırmada ya da seçkilerin giriş bölümlerinde kısaca tarih anlatılırken, bu edebiyat türünün geçmişinin aslında yüzyıllar öncesine uzandığından söz edilir. Voltaire'in *Micromégas*'ı, Swift'in *Gülliver'in Seyahatleri*, Mary Shelley'in *Frankenstein*'i çağımızdan çok önce yazarların "başka dünyalar"ın düşünülür kurduğunun kanıtlarıdır. Gerçekten de ütopyalar, yani bilinmeyen yerlerde kurulan güzel dünyalar ile çağımızda gelişen bilimkurgu arasında önemli bir bağ, neredeyse bir göbek bağı vardır.

Ütopyacı öyküler ister var olan toplumu eleştirmek amacıyla "hı-civ" türünde, ister mükemmel bir dünya olasılığını göstermek amacıyla yazılsın, toplumsal ya da ahlaki açıdan mükemmel toplumları anlatırlar. Bilimkurgu öykülerinin bir çoğu da benzer şekilde bazen bugünün koşullarının varacağı nokta ve tehlikelere işaret eder, bazen de "başka dünyalar"ı anlatır. Ancak tarza egemen olan yaklaşım, toplumsal ve ahlaki değişimler, yani "yeni bir yaşam"ın araştırılmasından çok, "yeni bir doğa"nın gözden geçirilmesidir. Gerçekten bilimkurgu, teknolojik ve bilimsel gelişmelerin doğayı ve doğayla ilişkimizi nasıl değiştireceği ile çok uğraşmış ama birbirimizle ilişkilerimiz konusundaki ilginç ya da özgün öngörülerde çok sınırlı kalmıştır.

Kesin olan bir nokta bilimkurgunun "teknoloji çağı", yani 20. yüzyılın teknolojik gelişmeleriyle beslenen bir tür olduğu. Üstelik yalnızca teknoloji değil, teknolojiyle birlikte gelişen "bilimci ideoloji" de bilimkurgu yazarlarını etkisi altına almış, yazarlar da kendi paylarına bu ideolojinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

1930'larda Bilimkurgunun Altın Çağı sayılan dönemde isim yapan birçok yazar, örneğin Robert Heinlein, Isaac Asimov ve Arthur Clarke, bireyde odaklanarak bilimi yücelten ve tek başına dönüştürücü misyon yükleyen bir yaklaşımı benimsediler; ideolojik olarak sağ ve tutucu bir çizgide serbest rekabet sisteminin mükemmel savunucuları oldular. Gelecek üzerine düşünceleri, yeni makinelerle sınırlı kaldı; bu makineleri kullananlara ilişkin yeni hiçbir şey söylemedikleri gibi, eskiyi şiddetle korudular. Kahramanları, Haçlı seferine çıkmış şövalyeler devrinde kalmış kişilerdi. Heinlein'in *Revolt in 2100* (2010 Yılında İsyan) romanındaki diktatöre karşı (diktatörün rahibelerden oluşan bir haremi, inanılmaz gelişkin silahları, beyin yıkama makineleri vardır) kahramanımızın mücadelesi buna mükemmel bir örnek.

Bu dönemin bilimkurgu öykülerinde dünyalılar başka dünyaları ele geçirerek devasa imparatorluklar kuruyor, girdikleri savaşlarda hep üstün geliyor ve galaksinin en akıllı yaratıkları oluyorlardı. Kısacası Anglosakson dünya için emperyalizm apolojisi yapılıyordu. (İlk akla gelen örnekler arasında bilimkurgu dergiciliğinin ünlü isimlerinden John W. Campbell'in *Aesir*, *Who Goes There*'i, Poul Anderson'un *Orphans of the Sky*'i, Asimov'un *The Foundation*'ı (Vakıf) sayılabilir.)

1950'lerde Soğuk Savaş dönemiyle birlikte bilimkurgudaki iyimser-

lik ve yayılcılık yerini "distopya" olarak tanımlanan öykü türüne bıraktı (bilinmeyen yerde var olan veya kurulan kötü dünyalar). Bu döneme kadar egemen olan ve bilime sonsuz güven besleyen bakış, bilimin ve uygulayıcısı olan seçkinler kavramının sorgulanmasıyla darbe yedi. Ardından bilim karşıtı yaklaşımlar (ki bunlar bilimin artık bir iktidar aracı olduğunu söylüyorlardı) ile nükleer savaş tehlikesi ve olası bir atom savaşı sonrası dünyayı ele alan öyküler yaygınlaştı. Bu dönem gerçek bir hoşnutsuzluk ve bunaltı dönemi idi. Örnek olarak Robert Sheckley'in *The Store of the Worlds-Dünyalar Dükkânı*'nı, İngiliz yazar John Wyndham'ın Türkçe'ye de çevrilen *Krizalitler* ve *Triffid-ler'in Günü*'nü sayabiliriz.

Nitekim eski parlak yazarlardan bir kısmı tarzı bu dönemde terk etti, kalanlar da Yeni Dalgâ denen akımın etkisine girdi. Bu isim Fransa'da yeni gelişen sinema akımı "Yeni Dalgâ"dan esinlenerek verilmişti. Yazarların, tıpkı Yeni Dalgâ sinemacıları gibi muhalif ve toplumsal sorunlarla ve politikayla daha ilgili olmaları, öykülerde ağırlığı doğa bilimlerinden sosyal ve biyolojik bilimlere kaydırды. Kingsley Amis gibi bilimkurgu incelemecileri bu dönemden itibaren artık bilimkurgu terimi yerine "Spekülatif Kurgu" teriminin kullanılması gerektiğini söylüyorlar ama bunu da bilimi yalnızca fizik bilimlerle sınırlayan, toplumsal ve politik söylemi dışlayan bir bakışın ifadesi olduğu için kuşkuyla karşılamak gerekir.

Sosyal bilimlerin de yazarların ilgi alanına girmesiyle bilimkurgunun kapsamı genişledi. Artık 40 yıllık geçmişi ve geniş okur kitlesi olan bir tür olarak bilimkurgu "ciddi" okurlar arasında da kabul görmeye, hatta üniversitelerde okutulmaya başladı. Bilimkurguya "meşruiyet" in avantajlarını sağlayan bu durum, öte yandan türün eski ayırt edici özelliklerini yitirmesine yol açtı. Yazarlar artık yalnızca "anti-madde kondansatörü" ile uğraşmıyorlar, edebi niteliği yüksek yapıtlar ortaya koymaya çalışıyorlardı. Bu yıllarda kadınların da bilimkurgu yazmaya başlamasıyla feminizmin etkileri hissedilmeye başladı. Var olan toplumun cinsiyetçi yapısı da sorgulanır oldu (örnek olarak Marge Piercy, Joanna Russ, Racoon Sheldon, Ursula K. Le Guin sayılabilir).

Ciddi okur, yazar ve eleştirmenlerce uzun süre "edebiyat-altı" bir tür olarak görülmesine karşın, bilimkurgu bütün çeşitliliği ve gelişen eğilimleriyle bilim, bilim-doğâ, siyaset-bilgi üretimi ilişkisi, bilimin

toplumsal denetimi gibi konuları, başka dünyalar, uzay, robotlar vb. den oluşan sibernetik bir dünyada ele alan bir çerçeve sundu.

Bu anlamda, bir "kaçış edebiyatı" olarak eleştirilmesine neden olan ürünlerin (uzayda geçen aşk, macera, kovboy, gangster öyküleri vb.) yanı sıra, sayısı daha az da olsa insanlar ve dünyanın geleceği ile ilgilenen yapıtlar üretildi.

Bilimkurgu kısa öykü türü ile çok uyuşan bir edebiyat türü. Kahramanları özgün karakterler olmaktan çok, belli tiplerden oluşan ve öyküsü genellikle tek ve parlak bir fikir, bilgi, bulgu vb. çevresinde dönen bilimkurgu için kısa öykü biçilmiş kaftandı. Giderek roman ve uzun öykü türünde de önemli yapıtlar verildi.

Bilimkurgu yazarlarının çoğunun Anglosakson kültürünün sözcüleri olmasında, hiç kuşkusuz bu türün beslendiği teknolojik gelişme ve bilimci ideolojinin öncülüğünü Amerika'nın yapması rol oynamıştır. SSCB'de, Macaristan'da, Polonya'da ve Çekoslovakya'da (Robot sözcüğünün bir Çek Bilim Kurgu yazarı olan Karel Capek tarafından yaratıldığını anımsayalım) 1920'lerden bu yana bilimkurgu yazılmakla birlikte, diğer ülke yazarları Amerikalılar ve İngilizler'in dil avantajına ve okur kitlesine sahip olmadıklarından seslerini duyuramadılar. Avrupalı bilimkurgu yazarları görece yakın zamanda çeviri seçkileri sayesinde okuyuculara ulaşabildiler. (İngilizce yazan ve bilimkurgunun son dönemdeki en yetkin siması kabul edilen Stanislaw Lem'i ayrı değerlendirmek gerekir.)

Türkiye'de bilimkurgu, bilime olan ilginin azlığına paralel olarak, pek ilgi görmemiştir. Sanayi toplumuna geçişi yeni yeni yaşayan, çok uzun süredir önemli bir savaş yaşamamış —dolayısıyla da savaşın yıkımından etkilenmemiş— Türkiye'de bilimkurgu yalnızca yüzeysel olarak izlenen ve özellikle sinema aracılığıyla biraz ilgi duyulan bir konu olmuştur.

1970'lerde çeviri yayınların artmasıyla bir canlanma görülen bilimkurgu alanında Orhan Duru'nun ve Selma Mine'nin öyküleri ve çeşitli yazarların daha çok fantazi olarak adlandırılabilir yapıtları dışında özgün yapıt yok denecek kadar azdır.

1970'lerin sonlarında *Antares*, *X-Bilinmeyen* gibi yarı-profesyonel dergiler bilimkurguyu yaygınlaştırma yolunda önemli çabalar vermiş-

lerdir. Özgün bilimkurgu öykülerine yönelik yarışmalar, önemli yazarlardan çeviriler özellikle *X-Bilinmeyen*'in belli bir düzeyin üstüne çıkmasını sağlamış, ama bu çabalar fazla uzun sürmemiştir.

Bugün Türkiye'de bilimkurgu, Asimov romanlarının çevirileri ve arada bir vizyona giren filmlerle sürebilmektedir.

Geçerken bilimkurgunun sinemadaki örneklerine de değinmek anlamlı olacak. *Yıldız Savaşları*'nın son yılların en çok gişe yapan filmlerinden olduğu göz önüne alınarak ilginin yüksek olduğu sonucuna varmak mümkün. Televizyonda da pazar sabahının Walt Disney çizgi filmleri yerlerini "gotik" uzay fantazilerine bırakıyor. İngiliz dilinde "uzay operası" olarak tanımlanan bu filmler "gerçek" bilimkurgucuların ilgisini çekmiyor ve daha çok bilimkurgunun ilk yıllarında dergilerde yayınlanan öykülere benziyor. Bunlar bildiğimiz macera öykülerinin uzay mekânına aktarılmışından başka bir şey değil. *2001 Uzay Macerası* ya da *Alien*, *New York 1999*, *Terminator* gibi filmler ne yazık ki az. Yelpazenin öteki ucunda Tarkovski'nin *Solaris* ve *Stalker* gibi bilimkurgu olarak tanıtılan ve felsefi boyutun bilimkurgusal öyküyü tamamen yuttuğu örnekler var.

Bu yazıda bilimkurguyu irdelemeyi değil, eğilimlerine ve tarihsel gelişimine değinmeyi amaçladık. Elinizde yedi öyküden oluşan bir seçki var. Bütün seçkiler gibi bu da seçenlerin öznel beğenilerini yansıtıyor. Bilimkurgunun kötümser, "sinik" ve okurunu rahatsız etmeyi hedefleyen örneklerini seven okurlar oluşumuz, seçkimize de yansdı. Bilimkurgunun bu yazının en başında alıntıladığımız tanımına pek uymayan edebiyat örneklerine de yer ayırdık. Bu haliyle bu seçki belli bir tarihsel çizgi izlemekten çok, oldukça geniş bir yelpazeyi kapsama amacıyla hazırlandı. Isaac Asimov, Robert Heinlein gibi klasik bilimkurgucuların yanında J.G. Ballard, Harlan Ellison, Ray Bradbury, Kurt Vonnegut Jr. gibi yenilikçilere yer verdik. Anglosakson dünyanın dışında yer alan en önemli yazar Stanislaw Lem'i de almadan edemedik. Beğeneceğinizi umuyoruz.

Şimdi, girelim bilimkurgunun aykırı, gizemli dünyasına...

SEDEF ÖZTÜRK
LEVENT MOLLAMUSTAFAOĞLU

İçindekiler

Korkunun Bütün Sesleri

Harlan Ellison

13

Gülümseme

Ray Bradbury

23

Bilinç Eşiğini Atlayan Adam

J.G. Ballard

29

Güç Duygusu

Isaac Asimov

47

Harrison Bergeron

Kurt Vonnegut Jr.

57

Maske

Stanislaw Lem

65

Dünyanın Yeşil Tepeleri

Robert A. Heinlein

105

Korkunun Bütün Sesleri

Harlan Ellison... Bilimkurgunun asi çocuğu...

"Dangerous Visions" adlı alternatif bilimkurgu öykülerinden oluşan seçkisiyle bilimkurguya yeni bir çehre getirmiş, bu seçki için hiçbir editörün kabul etmediği öyküleri kabul ederek çok farklı bir mozaik oluşturmuş, yarattığı skandallarla sürekli ilgi odağı haline gelmiş ve özellikle kısa öyküleriyle Hugo ve Nebula ödüllerine abone olmuş. Yenilikçi stilleriyle bilimkurguyu geliştiren bir düzine yazardan biri.

"Korkunun Bütün Sesleri" Ellison'un bilimkurgu öğelerini en aza indirdiği öykülerinden biri; sözcükleri ustalıkla kullanımının en iyi örneklerinden birini oluşturuyor.

"BİRAZ IŞIK VERİN BANA!"

Çılgılık: acılı, yarı inleme, yarı şarkı gibi; fısıltılı bir karanlığa silueti çıkmış, beyazlara bürünmüş bir adam, kollarını gürültücü gölgelere kaldırmış, bir zamanlar gözlerinin olduğu yerde isli delikler, yalvarıyor, istiyor. Kızgınlık ve umutsuzluk... ruhundan dünyaya keder boşalıyor. Sendeliyor; bir adım, iki, düşercesine; zayıf, çocukluğuna dönmüş bir adam... içinde titreyip durduğu karanlık denizden bir çıkış yolu arıyor.

"Biraz ışık verin bana!"

Çevresinde fısıltılardan bir koro. Giysilerini çekiştirerek öne doğru, bir ses izine, dinlenebileceği bir yere, bir hedefe doğru sendeleyerek ilerliyor. Adamda *bütün* acılar, umutsuzluklar vücut bulmuş ve o acılı ışık çemberinde işkencesine son verebilecek hiçbir şey yok. Sandaletli ayakların her biri karanlık bir uçurumun üstünde. Umut yok, güvenlik yok, böylesine sonsuz kör olmak nasıl bir şeydir?

Yine, "Biraz ışık verin bana!"

Bu defa sözcükler kurtuluşa ulaşma umudunu yitirmiş yırtık gırtlığı

parçalarcasına çıktı. Adam üzerine gelen gölgelere doğru yığıldı. Yüzü yarı aydınlık-yarı karanlık bir gölgeleme çalışması gibi. Siyah keskin bir siyah, beyaz ise bembeyaz; ayaklarına doğru gri. Üzerinde yakıcı beyaz bir ışık çemberi; çember bir pırıltı parçasına hapsolmuş bu yaratığın üstüne geldi, geldi, geldi, yuttu onu, her şey siyah oldu; içi, dışı, siyahtan da siyah, hiçlik, son, bitiş, sessizlik.

Richard Becker, "Oedipus", ilk rolünü oynamıştı. Yirmi dört yıl sonra son kez oynayacaktı. Ama o son gösterinin perdesi inmeden önce yirmi dört yıllık büyük oyunculuğu, yaşam, tiyatro ve duygu aşamalarından geçmek zorundaydı.

Zaman geçiyor.

Tatlı Mucizeler'deki paranoyak dilenci rolü için oyuncu seçileceği zaman Richard Becker Selamet Ordusu'nun perakende satış dükkânına gidip gönüllü tezgâhtarların bile satılamaz ve çok pis diye atmaya çalıştıkları paçavralar satın aldı. Ayağına bir numara büyük, çatlamış ve topuğu kopuk ayakkabılar... Çok sonbahar görmekten kenarı bükülmüş, yağmurun saldırılarıyla sararıp solmuş bir şapka... Çoktan yoklara karışmış bir takım elbisenin rengi belirsiz yeleği, arkası torbalanmış bir pantolon, üç düğmesi eksik bir gömlek, herhangi bir ara sokakta bir saatçik uyku fırsatı yakalamış her sahipsiz garibanın üstünde görülebilecek bir ceket...

Bunları *yardım için üstlerine düşeni yapan* iyi niyetli, beyaz saçlı kadınların itirazlarına rağmen aldı ve denemek için birkaç dakika tuvalete gidip gidemeyeceğini sordu; kaliteli tüvit ceketiyse koyu renk pantolonu kolunda, tuvaletten çıktığında bambaşka bir adamdı. Sanki büyü yapılmış, soluk yanaklarında üç günlük bir sakal peydah olmuştu. (Belki dükkâna girdiğinde de sakalı vardı ama kimse fark etmemişti. Tıraşlı dolaşmayacak kadar hoş bir genç adamdı.) Yamulmuş şapkanın altında saçları cansız ve grimsiydi. Yüzü, çöplükler ve barlarda geçmiş bir ömrün günahları ve yoksunluklarıyla çizgilenmiş, yıpranmıştı. Ellerinde bir kir tabakası, gözler fersiz ve kişiliksiz, gövde yalnızca var olmanın yüküyle kambur... Bu yaşlı adam, Bowery mahallesinden çıkmış bu sokak serserisi tuvalete nasıl girmişti; o ceket ve pantolonla tuvalete giden sevimli genç adam neredeydi? Bu *yaratık* bir yolunu bulup genç adama saldırmış mıydı? (Bu yaşlı, zayıf adam öyle

hayat dolu, güçlü genç bir adamı alt etmek için hangi murdar silahı kullanmıştı?) Yardım Derneği'nin beyaz saçlı, iyiliksever kadınları, güçlü yüzlü, çekici delikanlıyı tuvalette, kafatası bir boru parçasıyla parçalanmış olarak düşününce, üzüntüden donup kaldılar.

Yaşlı serseri ceketi, pantolonu ve genç adamın öteki giysilerini uza-
tarak, içinden çıktığı gövdeden otuz yaş genç bir sesle açıkladı: "Bun-
lara ihtiyacım olmayacak hanımlar. Bunları değerlendirebilecek birine
satıverin." O gencecik adamın sesi, içi çürümüş bu insan müsvedde-
sinden çıkıyordu.

Ve giydiği paçavraların parasını ödedi. Hanımlar onun ön kapıdan,
topallaya yuvarlana, pislik içindeki sokağa çıkışını seyrettiler; işte bir
serseri daha yitik ruhlar ordusuna katılıyordu; sonunda, önüne geçil-
mez biçimde çoğalıp dere, ırmak, hatta okyanus haline gelen avare ruh-
lar dalgasıyla, bir sarhoş çukurunda, ya da bir kapı dibinde, belki bir
park sırasında kıyıya vuracaktır.

Richard Becker altı hafta Bowery mahallesinde yaşadı; bit torba-
larında, terk edilmiş depolarda, mahzenlerde, kaldırım kenarlarında, ge-
cekondu damlarında çağının boş insanların doğasını, pisliğini, düşü-
şünü paylaştı; bu dünyanın bir parçası oldu.

Altı hafta boyunca bir serseri olarak *yaşadı*; gözleri nezleli, elleri
felçli; idrar torbası zayıf düşmüş, altına kaçırın, her şeyini yitirmiş,
umutsuz bir gariban.

Haftalar birer birer geçti ve yedinci haftanın başında, *Tatlı Mucize-
ler*'in oyuncu seçimi gününde Richard Becker Martin Tiyatrosu'na gel-
di; altı haftadır giydiği kılıklarla sahneye çıktı.

Oyun beş yüz on sekiz kez oynandı ve Richard Becker yılın en iyi
erkek oyuncusu olarak Tiyatro Eleştirmenleri Birliği Ödülü'nü kazandı.
Ayrıca yılın en ümit veren oyuncusu olarak Birlik Ödülü'nü de aldı.

O sırada yirmi iki yaşındaydı.

Ertesi sezon *Tatlı Mucizeler* turneye çıkınca Richard Becker *Variety*
dergisinde, John Foresman ve T.H. Searle'in, Odets'in ölümünden son-
ra basılan son oyunu *Kâfirler Evi*'ni sahnelemek üzere olduklarını oku-
du. Foresman ve Searle'in bürosundaki arkadaşları sayesinde senaryo-
nun bir kopyasını ele geçirdi ve senaryodan, oyuncuya geniş oyun im-
kânı sunacağını düşündüğü bir rol seçti.

İçe dönük, azap çeken, sanata egemen olan ticari anlayıştan bunala-
rak, bir dökümhanede elleriyle çalışıp yitirdiği çocukluğun ya da doğal-

lığın masumiyetini yeniden kazanmaya karar veren bir sanatçı rolüydü bu.

Gala eleştirmenleri, Richard Becker'in sanatçı Tresk yorumunu "tiyatro içgüdüsünün doruğu" olarak niteleyip, "Role hâkimiyeti, izleyicilerin birbirlerine bu kadar duyarlı bir oyuncunun nasıl olup da bir döküm işçisinin kaba, inceliksiz yaşamını kavrayabildiğini sormalarına yol açtı," derken, Richard Becker'in yaklaşık iki ay boyunca Pittsburgh'da bir çelik pres fabrikası ve dökümhanesinde çalıştığını bilmiyorlardı. Ama *Kâfirler Evi*'nin makyajcısı, Becker'in bir zamanlar korkunç bir yangın geçirdiğinden kuşkulandı, çünkü elleri yüksek ısıyla harap olmuş gibi izler taşıyordu.

İki başarı, Broadway'de iki zafer ve Shubert Caddesi'nin gördüğü en parlak iki karakter yorumundan sonra Richard Becker'in şöhreti bir efsane olmaya başladı.

Sezgisi güçlü makale yazarları ve röportajcılar, ona "*Yöntemi Yaşayan Adam*" diyorlardı. Actors' Studio'dan Lee Strasberg, kendisine sorulan bir soruya yanıt olarak, Becker'in hiçbir zaman öğrencisi olmadığını, ama olmuş olsa, ona derslere devam etmesi için para *ödemeye* hazır olduğunu söyledi. Her halükârda Becker'in, Stanislavski'nin "rolle bütünleşme" teorisini uygulayışı, kavramın geçerliliğinin canlı bir örneği haline geldi. Konuşur, kekeler gibi yapanlardan değildi o. Becker sahnede canlandığı adamın *ta kendisiydi*.

Özel yaşamına ilişkin çok az şey biliniyordu, çünkü bir karakteri tamamen inanılır bir biçimde oynaması için, sunduğu imajla izleyiciler arasına, kendi gölgesinin girmemesini tercih ettiğini söylüyordu.

Hollywood'dan gelen yıldız olma tekliflerini reddediyordu, çünkü *Theatre Arts* dergisinde Richard Becker'e ilişkin bir yorumda belirtildiği gibi:

Becker'in sahne ışıkları altında yansıttığı *gestalt*, Hollywood perdesinde donuklaşır, iki boyuta iner. Becker'in sanatı, saflığını korumak için sahnenin gerçekliğine ihtiyaç duyan damıtılmış bir metamorfoz ve gerçek karışımıdır. Hatta Richard Becker'in oyunculuğunun, çağdaşlarının zanaatkârca diye nitelendirebileceğimiz üç boyutluluğuna karşı, *dört* boyutlu olduğu söylenebilir. Becker'i izlemek bir ayın gibidir; bu nitelermeye karşı çıkacak kimse bulunduğunu sanmıyorum. Bize, stüdyolardan gelen teklifleri reddettiği için, Richard Becker'i ve anlayışını kutlamak düşer.

Belirleyici rollerden oluşan bir repertuvar oluşturmaları yıllarını aldı, (Becker söylenecek ne varsa söyledikten sonra bu roller, onları oynamaya mahkûm edilen diğer oyuncular için yıkıcı oluyordu); bu arada Richard Becker sırasıyla Shakespeare'in Freudcu uzantılarına yeni ışıklar tutan bir Hamlet... karısı siyah kanı taşıdığını itiraf eden öfkeli bir Güneyli ırkçı... boşluk ve korkaklıkla boğuşan geveze bir satıcı... birkaç yüzlü bir Marko Polo... kadınlara duyduğu nefret yüzünden kendi kızkardeşini satmaya sürüklenen sefih, tümüyle ahlaksız bir pezevenk... kanserden ve yaşlılıktan ölmekte olan acımasız bir politikacı... oldu.

Becker'i en zorlayan rol, Tennessee Williams'ın bir oyununda, çatışan duyguların kapanına kısılarak masum bir kızı öldürmeye kadar giden deli, fanatik dinci rolüydü.

Onu fotomodelin Grammercy Meydanı'ndaki apartman dairesinde bulduklarında, bu korkunç işi neden yaptığını doğru dürüst anlatamamıştı çünkü gür bir ses ve İncil diliyle, kuzunun kanı, Jezabel'in laneti ve Cehennem'in ebedi ateşine dair konuşmakla meşguldü. Cinayet Masası görevlilerinden, işe yeni alınmış acemi bir polis, duvarlardaki kan ve pisliği, minik mutfığa sıkıştırılmış paramparça gövdeyi görünce bir kusma nöbetine tutuldu; Richard Becker götürülmeden önce onu götürmek zorunda kaldılar.

Dava, Becker'i sahnede görmüş herkes için hüznün vericiydi ve jüri "akli dengesi bozuk" kararını vermek için çekilme gereği bile duymadı. Çünkü, savunmanın mahkemeye çıkardığı fanatik kişi, kimliği ne olursa olsun, aklı başında olmadığı gibi, artık oyuncu Richard Becker de değildi.

Dr. Charles Tedrow için, 16 numaralı tecrit odasındaki hasta, sürekli bir ilgi kaynağıydı. Üç yıl önce bir gece, Henry Miller Tiyatrosu'nda bir locada oturup Richard Becker'i sezonun hit komedisi *Asla Serseri Değil*'de komik ve marifetli Tossport rolünde izlediğini unutamıyordu.

Kendini "Yöntem'e kaptırıp, üç perde boyunca budalaca gaflar yapan, anlaşılabilir laflar mırıldanan, nar yemeye ve (Becker'in sahnede söylediği gibi) "sıgırlıkta gemi batırma"ya meraklı, alkolik hırsızın *ta kendisi olan* oyuncunun görüntüsünü unutamıyordu bir türlü. Aklını, "yaşamlarını" 16 numaralı özel tecrit odasında yaşayan bu garip, esrarlı, çok yüzlü adamdan alamıyordu. Yapamıyordu!

Becker vakasından sorumlu Doktor Bey'le görüşmek için birçok gazeteci geldi önceleri. Son gelen muhabire (son, çünkü Dr. Tedrow bu tür reklama sınırlama getirmişti) şöyle dedi: "Richard Becker gibi bir adam için dünya çok önemliydi. Zamanının adamıydı o; kendisini çevreleyen dünyayı yansıtmaya olan karşı konulmaz ihtiyacı ve yeteneği haricinde, kendisine ait bir kişiliği yoktu. Sözcüğün en saf anlamında bir oyuncuydu. Ona kişiliğini, tutumlarını, mantığını ve var olmak için gereken dış görüntüyü dünya veriyordu. Bunları alıp onu özel tecrit odasına kapayınca —ki biz bunu yapmak zorunda kaldık— gerçeklikle ilişkisini yitirmeye başladı."

"Öyle anlaşıyor ki," demişti muhabir dikkatli bir edayla, "Becker birbiri ardına rollerini yeniden yaşıyor. Bu doğru mu Dr. Tedrow?"

Charles Tedrow, her şeyden önce acıma duygusuna sahip bir insandı ve akıl hastanesinin güvenlik politikasında bir çatlak olduğuna delalet eden bu soru karşısında öfkesini açığa vurdu. "Richard Becker, psikiyatri dilinde 'oluşturulmuş halüsinasyonlu regresyon' denen durumu yaşıyor. O odada gerçekliği bir yerinden yakalamaya çalışırken, sahnede canlandırdığı karakterlerin ruh hallerini yaşamak gibi bir yöntemi benimsemişti. Oyunlarına ilişkin yazılardan toparlayabildiğim kadarıyla, en son oyunundan geriye doğru sırayla gidiyor."

Tedrow konuşmayı sert bir biçimde kesene kadar, muhabir yüzeysel ve hayali varsayımlara dayalı başka sorular da sormuştu.

Oysa Tedrow, sessiz büroda Richard Becker'in karşısında otururken muhabirin kafasında yaratabileceklerinin hemen hemen hiçbirinin Richard Becker'in kendine yaptıklarıyla rekabet edemeyeceğini biliyordu.

"Söyle bakalım, doktor," dedi aslen Richard Becker olan kırmızı yanaklı, geveze seyyar satıcı, "yeni bir numara var mı?"

"Bugünlerde ortalık sakın Ted," diye yanıtladı doktor. Becker iki aydır bu durumdaydı. Çayevski'nin *Gezginci*'sinin geveze, zampara kahramanı Ted Rogat rolüne gömülmüştü. Altı ay önce Marko Polo'yu, ondan önce de *Hüzün Camı*'ndaki sinirli, açık ağızlı, annesine âşık oğlu yaşamıştı.

"Vay canına, küçük bir fıstık vardı, onu hatırladım. Neredeydi bakiim, ha Kansas City'deydi. Hey gidi K.C.! Abi ne *fıstıktı* ama. Hiç K.C.'ye gittin mi, doktor? K.C.'de çalışırken naylon çorap satıyordum. Dinle bak..."

Masanın öteki yanında oturan adamın bir oyuncu olduğuna inanmak

zordu. Satıcı gibi görünüyordu, satıcı gibi konuşuyordu, gerçekten Ted Rogat'tı. Ve Doktor Tedrow zaman zaman, Richard Becker'in hücrelerine girmiş, hiç tanımadığı bu yabancıyı serbest bırakmayı düşünürken yakalıyordu kendisini.

Ted Rogat'ın Kansas City'de bir Ermeni lokantasında bulduğu ve naylon çoraplar verme vaadiyle baştan çıkardığı ateşli kalçalı orospunun öyküsünü dinledi Tedrow. Dinliyor ve biliyordu ki, Richard Becker hakkındaki gerçek ne olursa olsun, çok yüzü ve çok yaşamı olan bu yaratık, o kızı öldürdüğü gün olduğundan daha akıllı başında değildi. Akıl hastanesinde on sekiz ay geçirdikten sonra geriye, oyunculuk kariyerinin başlarına dönüyor, rollerini yeniden oynuyor, ama gerçekliği yakalayamıyordu.

Doktor Charles Tedrow, Richard Becker'in hastalığı ve açmazında biraz kendinden, zamanının bütün insanlarından ve geçmişten miras aldıkları binlerce hastalıktan parçalar buluyordu.

Richard Becker'i ve aynı anda Ted Rogat'ı, 16 numaralı odanın minik, güvenli dünyasına geri gönderdi.

İki ay sonra hastasını yine çağırdı; Münih Tıp Akademisi ve Viyana Psikiyatri Kliniği'nden Herr Doktor Ernst Loebisch'le grup terapisi tartışarak çok ilginç üç saat geçirdi. Dört ay sonra, *Gece Sokakları*'nın aksi ve renksiz suçlu çocuk kahramanı Jackie Bishoff'la tanıştı.

Hemen hemen tam bir yıl sonra, Dr. Tedrow'un karşısında, yirmi dört yıl önce Richard Becker'e ilk zaferini kazandıran *Tatlı Mucizeler*'deki serseriden başka kimse olamayacak, avare kılıklı, nezleli gözlü, içi kurumuş bir ayyaş duruyordu.

Kamuflajsız, kendi kabuğu içindeki Richard Becker'in nasıl biri olduğu konusunda Tedrow'un hiçbir fikri yoktu. Şimdi o, karşısında, sarık yanaklarına kir yapışmış, kılıksız, yaşlı bir ayyaştı, o kadar.

"Bay Becker, sizinle konuşmak istiyorum."

İhtiyar serserinin gözlerinde umutsuzluk okunuyordu. Yanıt gelmedi.

"Beni dinleyin Becker. Lütfen, orada bir yerdeyseniz, beni duyabiliyorsanız, dinleyin. Şimdi söyleyeceklerimi anlamanızı istiyorum, çok önemli."

Çatlak, kırık bir hırıltı yaşlı ayyaşın dudaklarını zorlayarak çıktı:

"Bir içki ver bana, bana içki alsana, hadi..."

Tedrow öne eğildi, yaşlı serserinin çenesini tutup, karşısındaki yabancı gözlemlere bakarken eli titriyordu. "Şimdi beni dinleyin Becker. Be-

ni dinlemeniz gerek. Dosyalara baktım ve görebildiğim kadarıyla, bu oynadığınız ilk rol... Ne olacağını bilmiyorum. Bütün öbür yaşamlarınızı tükettikten sonra bu sendromun nasıl bir biçim alacağını bilmiyorum. Ama beni duyabiliyorsanız, yaşamınızda kritik bir döneme yaklaştığınızı anlamanız lazım."

Yaşlı ayyaş çatlak dudaklarını yaladı.

"*Dinleyin:* Buradayım, size yardım etmek istiyorum. Becker, sizin için bir şeyler yapmak istiyorum. Bir an rolünüzden çıkabilseniz, bir saniyecik, ilişki kurabiliriz. Ya şimdi, ya..."

Devamını getirmedi. Ya...'nın devamını bilmiyordu, bilemezdi. Su-sup yaşlı adamın çenesini bıraktığı sırada Becker'in yüz kaslarında garip bir değişim başladı, adamın yüzü oynadı; eritilmiş kurşun gibi aktı ve bir an tanıdığı bir yüz gördü Tedrow. Artık karşısındaki gözler kımızı ve kanlı değildi; zekâ ışıltıları taşıyordu.

"Korkuya benziyor, doktor," dedi Becker.

"Bir kez daha hoşçakalın."

Sonra gözlerindeki ışıltı söndü, yüz tekrar değişti. Doktor Tedrow bir kez daha karşısında çöplük ayyaşını buldu.

Yaşlı adamı 16 numaralı odaya gönderdi. Ve arkasından hastabakıcılardan biriyle 89 sentlik bir şişe misket şarabı yolladı.

Telefon tellerinde korku çatırdayarak geçiyordu.

"Konuşsana be adam. Neler oluyor orada?"

"A-açıklayamam Doktor Tedrow; siz hemen buraya gelseniz iyi olur. Tanrım, o..."

"Ne oluyor? Bağırmayı bırak Wilson. Ne var, ne oldu?"

"On altı numara, onun..."

"Yirmi dakika sonra oradayım. Herkesi o odadan uzak tut. Anladın mı? Wilson! Dediğimi anladın mı?"

"Evet efendim, evet efendim. Ben, aman Tanrım, acele edin doktor!"

Tedrow cipine atlayıp gazladığında üstüne geçirdiği pantolonun altında pijamasının dizlerine toplandığını hissetti. Geceleyin yollar sarsıntılı; yarıp geçtiği karanlık bildiğimiz doğaya ait olamayacak kadar uğursuzdu.

Hastane girişine arabayı hızla soktuğunda, kapıcı demir engeli neredeyse spastik bir hareketle açtı. Tedrow'un gazlamasıyla, cip, çakılları

geniş bir yelpaze halinde etrafa saçtı. Akıl hastanesinin önünde lastikleri gıcırdatarak durduğunda kapılar hızla açıldı ve başhastabakıcı Wilson basamaklardan koşarak indi.

"Bu taraftan Doktor Te..."

"Yolumdan çekil salak! Ne taraftan olduğunu biliyorum!" Wilson'u bir kenara itti ve basamakları çıkıp binaya girdi.

"Bir saat kadar önce başladı... Ne olduğunu bileme..."

"Ve beni hemen çağırmadınız ha, aptal!"

"Sandık ki, yeni bir rol sandık, hani biliyorsunuz..."

Tedrow öfkeyle homurdandı ve hızla koridordan tecrit odalarının bulunduğu bölüme yürürken, paltosunu çıkardı.

Ek bölüme geldiklerinde kalın cam kapının ardından çığlığı ilk kez duydu.

O çığlıkta; acı çeken, yalvaran, isteyen ve umarsız, yitlik, titrek seste, korkunun duyup duyacağı bütün sesleri vardı. O seste kendi sesi ni, bir şeyler peşindeki kendi ruhunu duydu.

Adı konamayacak bir şey isteyen çığlık tekrar koptu.

"Biraz ışık verin bana!"

Başka bir dünya, başka bir ses, başka bir yaşam. Tozlu evrenin bir köşesinden gelen boş ve kötü bir yakarış. Orada zaman dışı, rengi belirsiz bir acıma içinde titreşiyor. Bir milyon yorgun ve kör, çalıntı ses, o bir tek ulumada birleşmiş; insanın bilip bileceği bütün acılar, yitirilmiş ne varsa, dünyada iyilik adını taşıyacak her şey ortadan bölünüp açılıyor; cansuyu kanarcasına pisliğe karışıp akıp gidiyor. Yırtıcı kuşların pençesine düşmüş yalnız bir hayvanın, demir ökçeler altında ezilmiş binlerce çocuğun, bağırsakları kana bulanmış ellerine düşmüş iyi bir insanın, ruhun ve acının sesi ve yaşamın en canlı lifi...

Akıyor; ışısız, umutsuz, umarsız...

"Biraz ışık verin bana!"

Tedrow kapıya koştu ve gözleme penceresinin sürgüsünü çekti. Uzun ve sessiz bir an, çığlık bir kez daha havada titreşti; ağırlıksız, saydam, boşluğa karıştı. Baktı ve içinden yükselen korkunun, boğazında boğulduğunu duyumsadı.

Sonra pencereye arkasını döndü ve orada, sırtı ter içinde, duvara yaslandı; Richard Becker'in görmeyi umabileceği son görüntüsü ebediyen gözlerine kazınmış, durdu.

Boğuk hıçkırıkları, koridorda bekleyen diğerlerinin yaklaşmasını

önledi. Sessizce, beyinlerinin koridorlarında yankılanan, söze dökülmemiş o sesi duyarak baktılar.

Biraz ışık verin bana!

Kendi kendine mırıldanan Tedrow gözleme penceresini kapadı; kolu yanına düştü.

16 numaralı odada, karşı duvara yaslanmış, sırtını duvardaki yumuşak kaplamaya dayamış Richard Becker, kapıya, koridora, dünyaya, sonsuz bir bakışla bakıyordu.

Geldiği gibi, saf ve basit.

Yüzü yok. Saçların bittiği yerden çenesine uzanan yer boşluk; boş, hatsız bir yüzey. Boş, sessiz. Görmeyen, koklamayan, konuşmayan bir yüzey. Boş ve çizgisiz. Tanrı'nın bu dünyayı yansıtmaya yeteneğini hiç bahşetmediği bir yaratık... Richard Becker yöntemini yitirmişti.

Oyuncu Richard Becker son rolünü oynamış ve gitmişti; giderken de yanında Richard Becker'i, korkunun tüm seslerini, tüm görüntülerini, tüm yaşamını tanıyan bir adamı alıp götürmüştü.

Çeviren: Sedef Öztürk

Gülümseme

Ray Bradbury için bilimkurgunun şairi demek yanlış olmaz. Gerçi bazı eleştirmenler Bradbury'nin Mars'ta, yabancı bir gezegende ya da geleceğin Dünya'sında 50'lerin Amerikan kasabalarını aynen canlandırmasını pek beğenmez; stilini banal bulanlar da vardır; ama özellikle bilimkurguya yumuşak geçiş yapmak isteyenler için Bradbury birebirdir. Gerçi öykülerinin büyük bir kısmı bilimkurgudan çok "dehşet" edebiyatına giren "macabre" öykülerdir, ama çoğu okur onu artık klasikleşmiş "Mars Günlükleri" (ya da "Gümüş Çekirgeler") ile tanır.

"Gülümseme" Bradbury'nin en duyarlı öykülerinden biri. Atom bombasının yıkımından sonra birçok bilimkurgu yazarını saran gelecek korkusu ve insani değerlerin yitirilmesi olasılığından duyulan endişeyi yansıtan bir öykü olarak, tipik Bradbury sayılabilir.

Kasaba meydanında kuyruk, sabahın beşinde, horozlar uzakta, kırıyla örtülü çayırlarda ötmeye başladığı sırada, henüz hiçbir yerde ocaklar tütmeye başlamadan oluşmuştu. Dört bir yanda, harap yapıların aralarında yer yer hafif sis bulutları asılıydı önceleri, ama şimdi, saat yedide, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte sis yavaş yavaş dağılıyordu. Yolun aşağısında bir sürü insan, ikili üçlü gruplar halinde pazar için, festival günü için toplanmaya başlamıştı.

Küçük çocuk, berrak havada yüksek sesle konuşmakta olan iki adamın hemen arkasında duruyordu; adamların çıkardıkları bütün sesler soğuk nedeniyle iki kat güçlü duyuluyordu. Küçük çocuk ayaklarını yere vurdu, soğuktan kızarmış, çatlamış ellerini nefesiyle ısıtmaya çalıştı; sonra başını kaldırıp adamların toza toprağa bulanmış, çuval gibi giysilerine, önündeki erkekli kadınlı uzun kuyruğa baktı.

"Hey, küçük, bu saatte dışarda ne arıyorsun sen?" dedi arkasındaki adam.

"Kuyrukta yer kaptım işte," dedi çocuk.

"Hadi sen çek git de yerini bu işten anlayan birine bırak, olmaz mı?"

"Çocuğu rahat bırak," dedi öndeki adam, birden geriye doğru dönerek.

"Şaka yapıyordum." Arkadaki adam elini çocuğun başına koydu. Çocuk, soğuk bir tavırla kafasını sallayarak kurtuldu onun elinden. "Bir çocuğun bu kadar erken bir saatte kalkması bana garip geldi de."

"Bu çocuk bir sanatsever, bilmiş ol," dedi çocuğun koruyucusu; adı Grigsby'di. "Adın ne senin, evlat?"

"Tom."

"Bizim Tom tükrüğünü tam yerine savuracak, değil mi Tom?"

"Elbette öyle!"

Kuyrukta bir gülüşme oldu.

İleride bir adam çatlak fincanlarda kahve satıyordu. Tom bakınca küçük, kızgın ateşi ve paslı bir kapta kaynayan kahveyi gördü. Gerçek kahve değildi bu. Kasabanın dışındaki çayırıklarda yetişen bir tür böğürtlenden yapılıyordu; içlerini ısıtmak için satın aldıkları bir fincan kahve bir peniydi; ama çoğu almıyordu, çoğunun alacak parası yoktu.

Tom ön tarafa, kuyruğun başladığı yere, bombalanıp yıkılmış bir taş duvarın ötesine baktı.

"Gülümsüymüş, öyle diyorlar," dedi çocuk.

"Ya, gülümsüyor," dedi Grigsby.

"Yağlıboya ve tuvalden yapıldığını söylüyorlar."

"Doğru. İşte bu da bana onun özgün olmadığını düşündürüyor. Duyduğuma göre aslı, çok uzun bir süre önce, tahta üzerine boyanarak yapılmış."

"Dört yüz yıllık olduğunu söylüyorlar."

"Belki daha da eski. Kimse tam yılını bilmiyor, orası kesin."

"2061 yılındayız!"

"Bu, onların söylediği, evlat, evet. Yalancılar! 3000 ya da 5000 yılı da olabilir; bir süre her şey çok karışıkmiş oralarda. Şimdi elimizde birkaç kırık dökük şey kaldı."

Sokağın soğuk taşları üzerinde ayaklarını sürüye sürüye ilerliyorlardı.

Tom, "Onu görmek için daha ne kadar bekleyeceğiz?" diye sordu huzursuz bir havayla.

"Yalnızca birkaç dakika daha. İnsanlar yaklaşmasın diye onu dört pirinç direğin ortasına koyup kadife iplerle çevrelemişler, müthiş havalı. Unutma Tom, taş yok; ona taş atılmasına izin vermiyorlar."

"Peki efendim."

Güneş iyice yükselmişti; havanın ısınmasıyla adamlar eski püskü ceketlerini, yağlı şapkalarını çıkarmışlardı.

"Niye hepimiz böyle kuyrukta bekliyoruz?" diye sordu Tom en sonunda. "Niye bekliyoruz tükürmek için burada?"

Grigsby dönüp bakmadı ona; güneşi tartmakla meşguldü.

"Bak Tom, bir sürü neden var." Dalgın bir havayla, artık olmayan cebine, bulunmayan sigarasına el attı. Tom bu hareketi milyonlarca kez görmüştü. "Tom, bunun nedeni nefret. Geçmişteki her şeye karşı duyulan nefret. Sorarım sana Tom, nasıl oldu da böyle bir duruma düştük biz; şehirler yıkıntı halinde, yollar bombalardan delik deşik, mısır tarlalarının yarısı geceleri radyasyonla parlıyor. Berbat bir durum değil mi bu, söylesene?"

"Evet efendim, sanırım öyle."

"Evet öyle, Tom. Seni tamamen çökerten, harap eden şeyden nefret edersin. İnsanın doğasıdır bu. Düşünmeden yapar belki, ama gene de insanın doğasıdır."

"Nefret etmediğimiz hiç kimse ya da hiçbir şey yok."

"Doğru! Geçmişte dünyayı yöneten Allahın cezası kişilerin harika marifeti. Şimdi bak şu halimize, bir perşembe sabahı; bir deri bir kemik kalmışız, üşüyoruz, mağaralarda, inlerde yaşıyoruz, sigara yok, içki yok, festival yapmaktan, festivallerimizden başka işimiz kalmamış, Tom."

Tom son yıllardaki festivalleri düşündü. Bütün kitapları alana dökerek yırtıp yaktıkları, sonra herkesin sarhoş olup gülüp eğlendiği yılı. Sonra bilim festivalini düşündü; son motorlu arabayı getirip kura çektikleri, şanslıların çekiçle arabayı parçalama hakkı kazandığı festivali.

"Hiç anımsamaz olur muyum *onu*, Tom? Hem de nasıl *anımsıyorum!* Ön camı ben kırmıştım, biliyor musun, ön camı? Tanrım, ne güzel bir ses çıkmıştı! Şangır!" Tom, yere düşüp tuzla buz olan camların sesini duyar gibi oluyordu.

"Bill Henderson'a da motoru parçalamak çıkmıştı. Çok iyi becer-

mişti doğrusu, tam ortasına. Güm!"

Ama Grigsby'ye göre hepsinden iyisi, hâlâ uçak yapmaya çalışan fabrikayı parçaladıkları zamandı.

"Tanrım, onu parçalarken kendimizi ne kadar da iyi hissetmiştik!" dedi Grigsby. "Sonra da o gazete matbaasını ve silah deposunu bulmuş, ikisini birlikte havaya uçurmuştuk. Anlıyor musun bunları sen, Tom?"

Tom'un aklı karışmıştı. "Sanırım."

Tam ögle vaktiydi. Şimdi harap kentin kokuları havada asılı kalıyor, yıkılmış yapılar arasında bir şeyler sürünerek ilerliyordu.

"Bir daha geri gelmeyecek mi, bayım?"

"Ne, uyarlık mı? Kimse istemiyor ki onu. Ben de!"

"Ben birazına katlanabilirdim," dedi arkalardan biri. "Birkaç güzel yanı vardı."

"Kafanızı yormayın," diye bağırды Grigsby. "O güzelliklere de yer yok artık."

"Ah!" dedi arkadaki adam. "Bir gün hayal gücü olan biri çıkıp gelecek, yeniden toparlayacak onu. Bu sözümü unutmayın. Yürekli biri."

"Hayır," dedi Grigsby.

"Ben evet diyorum. Güzel şeyleri seven biri. Bize *kısıtlı* bir uyarlığı geri verebilir; huzur içinde yaşamamızı sağlayacak kadarını."

"Göz açıp kapamadan savaş başlayacaktır!"

"Ama gelecek sefere her şey farklı olur belki."

En sonunda ana meydana geldiler. Uzaklardan bir atlı kasabaya doğru hızla at sürüyordu. Elinde bir kâğıt vardı. Meydanın ortasında, iplerle çevrilip ayrılmış bir yer hazırlanmıştı. Tom, Grigsby ve diğerleri tükürüklerini biriktiriyor, ilerliyorlardı — hazır, gözler açık, ileri. Tom yüreğinin heyecandan hızlı hızlı attığını duydu; çıplak ayaklarının altında toprak sıcacıktı.

"Haydi Tom, tükür!"

Dört polis, ipe çevrilmiş alanın dört köşesinde duruyorlardı; bileklerinde otorite simgesi olan sarı kordonlar vardı. Taş atılmasını önlemek için oradaydılar.

Grigsby sön anda, "Böylelikle," dedi, "herkes onu aşağılama şansını kullandığını hissetmiş oluyor Tom, anlıyor musun? Haydi, tükür şimdi!"

Tom önünde durup uzun uzun seyretti **DOKUZ**

"Tom, tükürsene!"

Tom'un ağzı kupkuruydu.

"Haydi Tom! Kımılda!"

"Ama," dedi Tom alçak sesle, "çok GÜZEL!"

"Öyleyse, senin yerine ben tüküreyim!" Grigsby tükürdü; tükürüğü gün ışığında mermi gibi parlayarak savruldu. Portredeki kadın öylece durmuş, Tom'a gizlice, sükûnetle gülümsüyordu; Tom da ona baktı, yüreği çarpıyor, kulaklarında bir müzik çnlüyordu.

"Çok güzel," dedi.

Kuyrukta ses kesildi. Bir saniye önce, yürümediği için Tom'u azarlıyorlardı; şimdiyse dikkatleri at sırtındaki adama çevrilmişti.

Tom yavaşça, "Ona ne diyorlar, efendim?" dedi.

"Resme mi? *Mona Lisa* diyorlar sanırım Tom, *Mona Lisa*."

"Bir duyurum var," dedi atlı adam. "Yetkililer, bugün öğleden itibaren, alandaki portrenin parçalanmak üzere halka verilmesine—"

Tom daha bağırmaya vakit bile bulamadan kalabalık onu ezerek, bağrışa çığırışa portreye saldırdı. Cart diye bir yırtılma sesi duyuldu. Polisler kaçıştılar. Kalabalık çığlık çığlığa bağırıyordu; elleri yırtıcı kuş pençeleri gibi portreyi didikliyordu. Tom neredeyse parçalanmış tablonun içine doğru itildiğini hissetti. Bilmeden diğerlerini taklit ederek elini rasgele uzattı, yağlı tuvalin bir parçasını kaptı, çekti, koptuğunu duydu, sonra yere düştü, itilerek, kalabalığın dışına atıldı. Bir yerleri kanamış, giysileri yırtılmıştı; yaşlı kadınların tuvalin parçalarını çiğnediğini, adamların çerçeveyi parçaladığını, lime lime olan tuvalden konfeti yaptıklarını gördü.

İnsanla çalkalanan alanda yalnızca Tom bir kenara çekilmiş, öylece sessiz duruyordu. Eline baktı. Göğsüne bastırduğu bez parçasını sımsıkı tutuyor, saklıyordu.

"Hey, Tom!" diye seslendi Grigsby.

Tom hiçbir şey söylemeden, hıçkırarak kaçtı. Bombalarla delik deşik edilmiş yoldan aşağıya, bir tarlanın içinden, sığ bir dereден geçerek, hiç geriye bakmadan, eli giysisinin altında sımsıkı yumruk olmuş, koşarak uzaklaştı.

Güneş batarken küçük köye geldi, yürümeye devam ederek öbür

ucuna ulaştı. Saat dokuzda yıkık çiftlik evine gelmişti. Hâlâ yıkılmadan ayakta duran tek yer olan arka taraftaki üstü bezle örtölü siloda ailesinin —annesi, babası ve erkek kardeşinin— uyurken çıkardığı sesleri duydu. Yavaşça küçük kapıdan içeriye süzölerek soluk soluğa yerine yattı.

"Tom?" diye seslendi annesi karanlıkta.

"Evet."

"Neredeydin?" diye bağırdı babası. "Sabah dayak yiyeceksin."

Biri onu tekmeledi. Küçük topraklarında çalışmak için evde kalan, kendisiyle gelemeyen kardeşiydi bu.

"Hadi uyu," dedi annesi, yavaş bir sesle.

Bir tekme daha.

Tom yatarak soluğunu yatıştırdı. Her yer sessizdi. Eli göğsünün üstünde sımsıkı, sımsıkı kenetlenmişti. Bu durumda, gözleri kapalı, yarım saat öylece yattı.

Sonra bir şey hissetti; soğuk, beyaz bir ışıktı bu. Ay çok yükselmişti; küçük ışık yuvarlağı, silonun içine kayarak yavaşça Tom'un bedeninin üzcrine düştü. İşte o zaman, ancak o zaman gevşedi eli. Yavaşça, dikkatlice, etrafında uyuyanları dinleyerek elini göğsünden ayırdı. Durakladı, nefesini tuttu, sonra bekledi, elini açarak küçük tuval parçasını düzeltti.

Ay ışığında bütün dünya uykudaydı.

Ve Gülümseme orada, elinin üstünde duruyordu.

Geceyarısı karanlık gökyüzünden gelen beyaz aydınlıkta ona baktı Tom. Sonra, kendi kendine, sessizce, *Gülümseme, o güzelim Gülümseme*, diye düşündü.

Bir saat sonra, dikkatle katlayıp sakladıktan sonra bile hâlâ görebiliyordu onu. Gözlerini kapattı; ama Gülümseme karanlıkta, orada duruyordu. Tom uyuduktan, dünya sessizliğe gömüldükten sonra ay, soğuk gökyüzünde önce yukarıya, sonra aşağıya kayarak sabaha doğru ilerlerken Gülümseme tüm sıcaklığı ve yumuşaklığıyla oradaydı hâlâ.

Çeviren: Levent Mollamustafaoğlu

Bilinç Eşiğini Atlayan Adam

J.G. Ballard'ın gerçeküstücülerle ve "beat" kuşağıyla olan ilişkisi yapıtlarından açıkça anlaşılabilir. Gerçeküstünü büyük bir doğallıkla anlatan Ballard'ın öykülerinde ışıklı timsahlar ormanda dolaşır, koparılan çiçekler zamanın geçişini duraklatır, evrenin ölümünün sesleri tüm evrende yankılanır, sesler elektrik süpürgesiyle süpürülür ve bütün bunlar doğallıkla olur. Kullandığı imgeler son derece aykırı da olsa anlattığı öykü insanlık durumuyla ilgilidir.

"Bilinç Eşiğini Atlayan Adam" aslında Pohl-Kornbluth ikilisi tarafından yazılmış benzeyen bir öykü. Saldırgan reklamcılığın nerelere varabileceğini anlatan, klasik bilimkurgu tarzında, değerli bir Ballard.

Tabelalar, doktor! Tabelaları gördünüz mü?"

Kızgınlıkla kaşlarını çatan Dr. Franklin adımlarını hızlandırdı ve park etmiş arabalara doğru hızlı hızlı hastanenin merdivenlerinden indi. Omuzunun üstünden bir an baktığında, yolun öte tarafında yırtık sandaletleri ve boyalı kotuyla kendisine el sallayan genç adamı gördü.

"Dr. Franklin! Tabelalar!"

Franklin, başı önünde, polikliniğin hasta çıkış bölümüne doğru yürüyen yaşlı bir çiftin yanından geçti. Arabası yüz metre kadar ötedeydi. Koşamayacak kadar yorgun olduğundan genç adamın kendisine yetişmesini bekledi.

"Pekâlâ Hathaway, bu sefer ne var?" dedi sinirli bir sesle. "Bütün gün burada dolanmandan bıktım."

Hathaway, Franklin'in önünde durdu; makas görmemiş siyah saçları gözlerini perdeliyordu. Pençe gibi eliyle saçını arkaya attı ve deli deli

sırıttı; belli ki Franklin'i gördüğü için mutluydu ve karşısındakinin düşmanlığının farkında değildi.

"Doktor, geceleyin sizi bulmaya çalıştım, ama karınız benim sesi mi duyunca hep telefonu kapıyor," diye açıkladı, bu tür horlanmalara alışıık bir edayla ve en ufak bir kırgınlık göstermeden. "Ben de sizi kliniğin içinde aramak istemedim." İdare binasının birinci kat pencerelerinden görölmelerine engel olan bir kurtbağı çalışının arkasında konuşuyorlardı, ama Franklin'in Hathaway'le düzenli buluşmaları ve Hathaway'in mesihvari çılgın bağrıışları alaylı yorumlara konu olmuştu bile.

Franklin, "Bunu düşündüğün için teşekkür..." diyordu ki, Hathaway lafını kesti. "Boşverin doktor, şimdi daha önemli şeyler var. İlk büyük tabelaları kurmaya başladılar. Şehir dışındaki refüjlere, otuz metreden daha yüksek panolar dikeyyorlar. Yakında bütün yan yolları da örtecekler. O zaman hepimiz düşünmekten vazgeçsek de olur."

"Senin sorunun fazla düşünmen," dedi Franklin. "Haftalardır bir tabeladır tutturdun. Söylesene, gerçekten tek bir tabela gördün mü?"

Hathaway çalıktan bir tutam yaprak kopardı bu ilgisizliğe sinirlenerek. "Tabii görmedim, bütün mesele de bu zaten, doktor." Göz ucuyla Hathaway'in serseri kılığını inceleyen bir grup hemşire yanlarından geçerken sesini alçalttı. "Dün gece inşaat ekipleri yine çalışıyordu; dev elektrik kabloları düşüyorlardı. Eve giderken görürsünüz. Her şeyi hazır etmişler."

"Trafik levhası onlar," diye açıkladı Franklin sabırla. "Üstgeçit yeni tamamlandı. Hathaway, Tanrı aşkına sakın ol. Dora'yı ve çocuğu düşünmeye çalış."

"Düşünüyorum!" Hathaway'in sesi kontrollü bir çığlığa dönüştü. "O kabloların her biri 40 000 voltluk, doktor, dev şalterler var. Kamyonlarda kocaman metal iskeleler vardı. Yarın bütün şehirde dikmeye başlayacaklar tabelaları, göğün yarısını kaplayacaklar! Altı ay onları seyrettikten sonra Dora ne hale gelecek sanıyorsunuz? Onları durdurmalıyız doktor, beyinlerimizi transistörlemeye çalışıyorlar."

Hathaway'in tiz çığlıklarından utanan Franklin bir an yön duygusunu yitirmişti. Ne yapacağını bilemeden araba denizinin içinde kendininkini aradı. "Hathaway, seninle konuşarak daha fazla zaman kaybedemem. İnan bana, uzman birilerinin yardımına ihtiyacın var, bu saplantılar seni yönetmeye başlıyor."

Hathaway karşı çıkıyordu ki, Franklin kesin bir edayla elini kal-

dırdı. "Dinle. Son kez söylüyorum, bana bu tabelalardan bir tane gösterebilirsen ve bilinçaltı emirler yayınladığını ispat edebilirsen, seninle beraber polise giderim. Ama en ufak bir kanıtın yok, bunu biliyorsun. Eşik-altı reklamlar otuz yıl önce yasaklandı ve yasalar hâlâ geçerli. Zaten başarılı bir reklam tekniği değildi; etkisi çok sınırlıydı. Her yerde binlerce dev reklam panosuyla müthiş bir komplo yapıldığını söylemen inanılmaz bir iddia."

"Peki, doktor." Hathaway arabalardan birinin kaportasına yaslandı. Aniden tavır değiştirmişti sanki. Franklin'i dostça bir edayla seyrediyordu. "Ne var, arabanızı mı kaybettiniz?"

"Allahın cezası bağırışlarından kafam karıştı." Franklin anahtarını çıkardı ve üstündeki numarayı okudu. "NYN 299-566-367-21 — görüyor musun?"

Hathaway bir ayağı motor kapağının üstünde, tembel tembel etrafına, bine yakın arabanın durduğu alana bakındı. "Hepsi aynı, hatta aynı renk olunca ayırt etmek zor, değil mi? Otuz yıl önce on değişik marka ve her birinin de bir düzine rengi vardı."

Franklin arabasını buldu ve arabaya doğru yürümeye başladı. "Altmış yıl önce de yüz marka vardı. Ne olacak? Standartlaştırma ekonomisinin bir bedeli var elbette."

Hathaway elini arabaların tepelerine vuruyordu. "Ama bu arabalar hiç de ucuz değil, doktor. Hatta otuz yıl öncenin ortalama gelir düzeyi temelinde o zamanki arabalarla kıyaslarsanız, yaklaşık yüzde kırk daha pahalı. Tek marka üretilince fiyatta düşme beklenir oysa, artış değil."

"Belki," dedi Franklin, arabanın kapısını açarken. "Ama mekanik açıdan bugünün arabası çok daha gelişmiş. Daha hafif, daha uzun ömürlü, daha güvenli."

Hathaway başını inanmayan bir edayla salladı. "Beni sıkıyorlar. Aynı model, aynı stil, aynı renk, her yıl aynı. Bir çeşit komünizm bu." Yağlı parmağını ön camda gezdirdi. "Bu da yeni değil mi, doktor? Eskisi nerede — daha üç ay önce almıştınız?"

"Değiştirdim," dedi Franklin, motoru çalıştırarak. "Paran olsaydı, bunun en ekonomik yoldan araba sahibi olma yolu olduğunu anlardın. Parçalanana kadar aynı arabayı kullanmıyoruz. Her şey için geçerli bu, televizyonlar, çamaşır makineleri, buzdolapları. Ama senin böyle sorunların yok."

Hathaway bu alayı duymazlıktan geldi ve dirseğini Franklin'in ca-

mına dayadı. "Fena fikir değil, doktor. Bana düşünecek zaman bırakıyor. Modası geçmeden kullanamayacak kadar meşgul olduğum bir sürü şeyin taksidini ödemek için on iki saat çalışmıyorum."

Franklin geri geri çıkarken Hathaway el salladı ve egzoz gürültüleri arasından bağırdı: "Gözleriniz kapalı sürün, doktor!"

Franklin dört şeritli yolda en yavaş şeritten gitmeye özen gösterdi. Hathaway'le tartışmalarından sonra hep olduğu gibi bunalmıştı biraz. Bilinçaltında Hathaway'in serseri varoluşunu kıskandığını fark etti. Üstgeçidin gölgesinde ve gürültüsünde kalan, sıcak suyu bile olmayan pis apartman dairesine, dırdırcı karısı ve hasta çocuğuna, ev sahibi ve süpermarketin krediler müdürüyle bitmez tükenmez dalaşmalarına rağmen, Hathaway özgürlüğünü koruyordu. Hiçbir sorumluluğu olmadığından, toplumdan gelen en ufak bir tecavüze, bu son eşik-altı reklam takıntısında olduğu gibi fantastik saplantılar yaratarak da olsa, direniyordu.

Etkilere tepki verme yeteneği, usdışı bir biçimde de olsa, özgürlüğün geçerli bir kıstasıydı. Buna karşılık, Franklin'in sahip olduğu söylenebilecek özgürlüğü yaşamının merkezinde yer almayan ve asıl önemli olan birçok sorumluluktan —evinin üzerindeki üç ipotek; zorunlu kokteyl parti turları; bir sürü ev aleti, giysi ve geçmiş tatil masrafları taksitlerini ödemek için cumartesilerinin çoğunu geçirdiği özel muayenehane— kesin çizgilerle ayrılmış bir özgürlüktü. Kendisine ait tek zaman, işe gelip giderken araba sürdüğü saatlerdi.

Ama hiç olmazsa yollar mükemmeldi. Bu topluma yöneltilebilecek eleştiriler ne olursa olsun, yol yapmayı iyi bildikleri su götürmezdi. Sekiz, on, on iki şeritlik otoyollar tüm ülkeyi ağ gibi sarıyor, yaya üstgeçitlerinden şehrin merkezindeki dev otoparklara giriyor ya da geniş banliyö yollarına ayrılıp alışveriş merkezlerinin çevresindeki park yerlerine ulaşıyordu. Yollar ve otoparklar, toplam ülke yüzeyinin üçte birinden fazlasını kaplıyordu. Kentlerin yakınında ise bu oran daha da yükseliyordu. Eski kentlerin çevresi yonca yaprağı ve köprülerden oluşan dev, hareketli heykellerle sarılıydı.

Aslında evine kadar 10 millik bir yolu vardı ama otoyolun ve üç dev yonca yaprağının yapılması yolunu 15 mil daha uzatmış, süreyi iki katına çıkarmıştı. Anayolların civarındaki motel, kafe ve otomo-

bille alışveriş merkezlerinin çevresinde, mantar gibi yeni kentler bitiyordu. Kavşağa benzer bir şey ortaya çıkar çıkmaz oluşan, derme çatma kulübelerin ve benzin istasyonlarının yer aldığı gecekondu kentleri, elektrikli tabela ve yol levhaları ormanının içinde yayılıp gidiyordu.

İki yanında arabalar ok gibi banliyölere doğru akıyordu. Arabanın sarsıntısız hareketinin verdiği gevşemeyle Franklin bir sonraki hız şeridine geçti. Saatte 40 milden 50 mile geçerken, tekerleklerden çıkan ve kulakları tırmalayan bir gürültü şasiyi sarstı. Yol yüzeyi her şeritte biraz daha şerit disiplinini sağlamaya yardımcı olsun diye, aralıklı olarak dizilmiş küçük lastik çivilerle kaplıydı; böylece ancak saatte tam 40, 50, 60 ve 70 mil yapıldığında lastikler yolla rezonansa giriyor, bu hızların arasında bir hızda birkaç saniyeden fazla sürmek hem sinirleri yıpratıyor, hem de arabaya ve lastiklere zarar veriyordu.

Çiviler aşınınca, son model lastiklerin üzerindeki dizayna uyan çiviler konuyor; böylece düzenli olarak lastik değiştirmek zorunlu oluyor, otoyolun güvenliği ve etkinliği artıyordu. Otomobil ve lastik imalatçılarının gelirleri de aynı zamanda artıyordu.

Altı aydan eski arabaların çoğu, sarsıntı yüzünden kısa sürede parçalanıyordu, ama bu "arzulanır" bir durum olarak görülüyordu, çünkü araba devir oranı hızlandıkça birim maliyetler düşüyor ve daha sık model değişimine yol açıyor, yolları tehlikeli hale gelmiş arabalardan kurtarıyordu.

Çeyrek mil kadar ileride, birinci yonca yaprağı yakınında trafik akışı yavaşlamıştı; dev polis tabelaları, "Bu istikamette yollar kapalı" ve "Hızınızı saatte 10 mil oranında düşürün" diyordu. Franklin bir önceki şeride dönmeye çalıştı, ama arabalar tampon tamponaydı zaten; şasi sarsılıp titreşmeye başladığında omurgasına kadar sarsıldığını hissetti, dişlerini sıkı ve kornaya basma isteğine engel olmaya çalıştı. Diğer sürücülerin iradesi daha zayıftı ki, her yerde kornalar çalıyor, motorlar gürültüyle hırıliyordu. Yol vergileri bu günlerde o kadar yüksekti ki gayri safi milli hasılanın yüzde otuzuna yaklaşmıştı (buna karşılık gelir vergileri ancak yüzde ikisini oluşturunuyordu); otoyolda herhangi bir gecikme hükümet soruşturmasına yol açıyordu ve en önemli bakanlıklar yolların yönetimiyle uğraşır olmuştu.

Yonca yaprağının yakınındaki yollar, bir grup inşaat işçisinin trafik refüjlerinden birine dev bir metal levha yerleştirmesi için kapatılmıştı. Etrafı telle çevrilmiş alan mühendisler ve gözetmenlerle doluydu.

Franklin, Hathaway'in bir gece önce indirilirken gördüğü tabelanın bu olduğuna hükmetti. Hathaway'in dairesi yakınlardaki bir üstgeçidin çevresinde gelişen, tamirhane personeli, garson kızlar ve göçmen işçilerin oturduğu ucuz ve zevksiz apartmanlardan birindeydi.

Tabela en az otuz metre yüksekliğinde, radar antenine benzer ağır içbükey ızgaralarla donatılmış dev bir levhaydı. Bir dizi beton kasa içine oturtulmuştu; civardaki bütün yollardan ve millerce öteden görülebilecek şekilde göğe yükseliyordu. Franklin başını geriye atıp ızgaralara, transformatörlerden ızgara yüzeyine uzanan karmaşık tel ağına baktı. En tepede, uçaklara karşı bir sıra uyarıcı ışık yakılmıştı bile. Franklin tabelanın on mil doğudaki kent havaalanının yer yaklaşım sisteminin bir parçası olduğuna hükmetti.

Üç dakika sonra, bir sonraki yonca yaprağına giden iki millik düz bağlantı yolunda gazlarken, göğe yükselen ikinci dev tabelayı gördü.

Saatte 40 mil şeridine geçen Franklin, dikiz aynasında ikinci tabelanın uzaklaşmasını seyretti. Izgaralar arasındaki tellerde herhangi bir yazı görünmüyordu ama, Hathaway'in uyarıları da kulaklarındaydı. Nedenini bilemiyordu ama, tabelaların havaalanı yaklaşım sistemiyle bir ilgisi olmadığına emindi. Hiçbiri temel hava hatları üzerinde değildi. Bunları otoyolun ortasına dikmek için harcanan para —ikinci tabela dar bir adacıkta durabilsin diye karmaşık bir açılı payandalar sistemi kuruluyordu— bu tabelaların trafik akışıyla bir ilgisi olduğunun açık deliliydi.

İki yüz metre kadar ileride, yol kenarında bir otomobille alışveriş merkezi vardı; Franklin birden sigaraya gereksinimi olduğunu hatırladı. Arabayı giri rampasına soktu ve sıranın sonundaki self servis satış gişesi önündeki kuyruğa katıldı. Otomobille alışveriş merkezi arabalarla doluydu; beş kuyruğun beşinde de, yorgun yüzü adamlar direksiyonlarına yapışmış, bekliyorlardı.

Parayı atıp (otomatik makineler kâğıt parayla işlem yapamadığı için kâğıt para tedavülden kalkmıştı, madeni para kullanılıyordu) bir karton sigara aldı. Var olan tek marka buydu —aslında her şey tek markaydı— ve tek seçenek büyük ekonomik boy paketler almaktı. Haraket ederken torpido gözünü açtı.

Gözde daha ambalajı açılmamış üç karton sigara duruyordu.

Eve vardığında, mutfaktaki fırından bütün eve keskin bir balık kokusu yayılıyordu. İsteksiz isteksiz havayı kokuylayan Franklin paltosu-

nu ve şapkasını çıkardı. Karısı salonda TV'nin başındaydı. Sunucunun biri bir dizi rakam okuyor, Judith rakamları bir kâğıda yazıyor ve ara ara alçak sesle küfrediyordu. "Karmakarışık bir iş," diye söylendi. "O kadar hızlı konuşuyor ki, ancak birkaçını yakalayabildim."

"Büyük bir olasılıkla bilerek öyle okuyordur," dedi Franklin. "Yeni bir oyun mu bu?"

Judith kocasını yanağından öperken sigara izmaritleri ve çikolata kâğıtlarıyla dolu kül tablasını saklayıverdi. "Merhaba canım, kusura bakma, sana bir içki hazırlayamadım. Yeni bir 'Ucuz Eşya' dizisi başlattılar. Bir eşya listesi veriyorlar, kendi mahallendeki dükkânlardan yüzde 90 indirimle değiştirebiliyorsun, ama uygun mahallede olman ve yayınlanan numaraları doğru bilmen lazım. Çok karışık."

"İyi bir şeye benziyor. Ne buldun?"

Judith listesine baktı. "Görebildiğim kadarıyla sadece kızılötesi mangal var değiştirebileceğimiz. Ama bu akşam sekizden önce orada olmak gerekiyor. Saat yedi buçuk oldu bile."

"Bu iş yatar. Yorgunum güzelim, bir şeyler yemem lazım." Judith karşı çıkmaya hazırlanırken kesin bir dille ekledi: "Bak, yeni bir kızılötesi mangal istemiyorum. Elimizdekini alalı daha iki ay oldu. Allah kahretsin, yeni bir model bile değil verecekleri şey!"

"Ama hayatım, anlamıyor musun, sürekli yenisini satın alırsan daha ucuza geliyor. Elimizdekini nasılsa yıl sonunda değiştireceğiz, sözleşme imzaladık. Şimdi değiştirirsek en az beş sterlin tasarruf etmiş oluruz. İnan bu 'Ucuz Eşya' işi kandırmaca değil... Bütün günümü televizyonun karşısında geçirdim ben." Sesi biraz sinirliydi ama Franklin geri adım atmadı; inatla saati görmüyormuş gibi davrandı.

"Tamam, beş sterlin zarardayız ama değer." Karısı ağzını açmadan, "Judith, lütfen," dedi, "zaten yazdığın numaralar yanlışdır büyük bir olasılıkla." Judith omuz silkip bara giderken seslendi: "Sert olsun, öyle görünüyor ki mönude sağlıklı yiyecekler var."

"Senin için yararlı hayatım. Sürekli normal yiyeceklerle beslenemezsin, biliyorsun. Protein ve vitamin içermiyor onlar. Hep, eski günlerdeki insanlar gibi olmalıyız, sadece sağlıklı besinler yemeliyiz diyen sensin."

"Doğru ama kötü kokuyor bunlar." Franklin arkasına yaslandı; burnunu viski bardağına soktu. Dışarıda kararan ufka baktı.

Çeyrek mil kadar ileride, mahalle süpermarketinin çatısının üzerin-

den parıldayan beş kırmızı işaret ışığını gördü. Ara ara, "Ucuz Eşya" cıların farları binayı aydınlattıkça, tabelanın akşam ufkuına çizilen dev siluetini açıkça görebiliyordu.

"Judith!" Mutfağa gitti ve karısını pencereye götürdü. "Süpermarketin hemen arkasındaki şu levha var ya, ne zaman diktiler onu?"

"Bilmiyorum." Judith merakla kocasına baktı. "Seni bu kadar rahatsız eden ne, Robert? Havaalanıyla ilgili bir şey değil mi?"

Franklin tabelanın karanlık gövdesine baktı. "Herhalde herkes böyle düşünüyor."

Viskisini dikkatle lavaboya döktü.

Ertesi sabah saat yedide arabasını süpermarketin önüne park ettikten sonra dikkatle ceplerini boşalttı ve paraları torpido gözüne koydu. Süpermarket şimdiden sabah alışverişine çıkmış insanlarla doluydu; otuz turnikenin otuzu da açılıp kapanıyordu. "24 saatlik harcama günü"nın yürürlüğe girmesinden beri alışveriş merkezi hiç kapanmıyordu. Müşterilerin çoğunluğunu indirimli eşya alıcıları, önemli miktarda indirim karşılığında büyük miktarlarda yiyecek, giyecek ve ev aletleri alma sözleşmesi yapmış ev kadınları oluşturuyordu. Gün boyu arabalarıyla süpermarketten süpermarkete dolaşp, satın alma listelerinin hızına uymaya çalışıyor ve listelerdeki eşyanın satışını hızlandırmak için eklenen teşvik primlerinin hesabıyla uğraşıyorlardı.

Kadınların çoğu gruplar halinde örgütlenmişlerdi; Franklin girişe doğru yürürken bir grup kadın fişlerini çantalarına tıktırıp bağrıarak arabalarına koştular. Bir saniye sonra arabalar büyük bir gürültüyle, konvoy halinde, bir sonraki alışveriş merkezine doğru yola çıktı.

Giriş kapısının üzerindeki büyük neon tabela, ciro üzerinden hesaplanan son indirim —sadece yüzde beş— listesini veriyordu. Bazen yüzde yirmi beşe varan en yüksek indirim oranları, genç kafa emekçilerinin yaşadığı semtlerde sağlanıyordu. Bu semtlerde harcama yapmak güçlü bir sosyal güdüydü; mahallenin en fazla harcayan kişisi olma isteği, çok harcayan kişilerin adlarını ve toplam nakit harcamalarını süpermarket girişlerine büyük elektrikli tabelalara yazma sistemiyle destekleniyor, bunun ahlakı oluşturuluyordu. Kişinin harcaması ne kadar yüksekse, başkalarının yararlandığı indirim katkısı da o kadar çoktu. En düşük harcamacılara başkalarının sırtından geçinen suçlular gözüyle bakılıyordu.

Neyse ki henüz bu sistem Franklin'in semtinde kabul görmemişti:

Buradaki meslek sahibi kişiler ve karıları ağız sıkı insanlar olduğu için değil, daha yüksek gelirleri sayesinde kentteki büyük mağazaların daha pahalı indirim listelerine girip sözleşme yapma olanağına sahip oldukları için.

Franklin girişe on metre kala otoparkın kenarındaki bir girintiye yerleştirilmiş dev metal tabelaya bakarak durakladı. Her yerde görülen tabelalardan ve tahta perdelerden farklı olarak, bu tabelayı süslemeye, ince çıplak perçinli çelik ağ dikdörtgenini gizlemeye çalışmamışlardı. Kenarlarından elektrik kabloları sarkıyor ve otoparkın beton yüzeyi, kablo döşendiğini gösteren uzun bir yama izi taşıyordu.

Franklin ağır adımlarla yürüdü. Tabelaya on beş metre kala, hastaneye geç kalacağını ve bir karton sigaraya daha ihtiyacı olduğunu düşünerek durdu ve döndü. Tabelanın altındaki transformatörlerden, derinden ama güçlü bir vınlama yayılıyordu; süpermarkete doğru yürüdükçe vınlama duyulmaz oldu.

Girişteki otomatik makinelere giden Franklin elini para çıkarmak için cebine attı ve ceplerini bilerek neden boşalttığını anımsadı; keskin bir ısıklı çaldı.

"Hathaway!" dedi, iki müşterinin dönüp bakmasına yetecek kadar yüksek sesle. Tabelaya doğrudan bakmaya cesaret edemedi; eşik-altı bir mesajı varsa tersine işlemesi için camlı kapılardan birindeki yansımasını seyretti.

İki ayrı sinyal aldığından neredeyse emindi — "Uzak dur" ve "Sigara al". Normal olarak süpermarketin önündeki alan çevresine arabalarını park eden insanlar giritinin altındaki alana girmiyor, çevresinde on beş metrelik gevşek bir yarım daire çizerek park ediyorlardı.

Girişi süpüren kapıcıya dönerek, "Ne tabelası bu?" diye sordu.

Adam süpürgesine yaslanarak boş gözlerle tabelaya baktı. "Hiçbir fikrim yok," dedi. "Havaalanıyla ilgili bir şey olmalı." Ağzında yeni yakılmış bir sigara vardı ama sağ eli cebine gitti ve sigara paketini çıkardı. Franklin uzaklaşırken ikinci sigarayı dalgın dalgın başparmağının tırnağında tıklatıyordu.

Süpermarkete giren herkes sigara alıyordu.

Arabası saatte 40 mil şeridinde sessizce kayarken, Franklin çevresindeki manzaraya daha bir dikkatli bakmaya başladı. Yolda genellikle araba kullanmaktan başka şey düşünemeyecek kadar yorgun veya kafası meşgul olurdu, ama şimdi otoyolu mekanik bir biçimde, yol kıyısın-

daki kafelerde yeni tabelaların küçük versiyonları var mı diye aranarak inceliyordu. Kapı ve pencereler neon ışıklı tabelalarla doluydu, ama çoğu zararsız görünüyordu. Franklin dikkatini otoyolun daha ıssız kesimlerinde dikilmiş reklam panolarına verdi. Panoların çoğu, gülümseyişlerinde neon flaşları patlayan elektrik gözlü, elektrik dişli dev ev kadınlarını ideal mutfaklarında çeşitli pozlarda, hareket halinde gösteren dört katlı bina yüksekliğinde, karmaşık, üç boyutlu aygıtlardı.

Otoyolun iki yakasındaki alanlar boş araziydi; hepsi çalışır durumda ama art arda gelen indirimli model dalgalarının yarattığı ekonomik baskı nedeniyle atılmış araba ve kamyonlar, çamaşır makineleri ve buzdolaplarıyla dolu sonsuz bir çöplük uzanıyordu. Bozlaşmamış kromajları, metal kaportalar ve iç döşeme parçaları güneşin altında parlıyordu. Kente yaklaştıkça reklam panoları yol kenarı çöplüklerini gizleyecek kadar sıklaşıyordu ama üstgeçitlerden birine yaklaşıpken ara ara yavaşladığında, unutulmuş bir El Dorado'nun terk edilmiş toprakları gibi sessizce parlayan dev metal piramitlerini bir an görebiliyordu. Hathaway o akşam Franklin'i hastane merdivenlerinde karşıladı... Franklin elini sallayarak Hathaway'i bahçeden çıkardı ve çabucak arabasına götürdü.

"Ne oluyor, doktor?" diye sordu Hathaway. Franklin pencereleri kapatır ve park etmiş otomobillere göz atarken. "Peşinizde biri mi var?"

Franklin karamsar bir ifadeyle güldü. "Bilmiyorum. Umarım yoktur, ama söylediğin doğruysa herhalde vardır."

Hathaway kıkırdayarak arkasına yaslandı ve bir dizini torpido gözüne yasladı. "Demek siz de bir şeyler gördünüz, doktor?"

"Henüz emin değilim, ama haklı olabileceğini düşünüyorum. Bu sabah Fairlawne süpermarketinde..." Sözünyü yarım bıraktı; huzursuzlukla dev kara tabelayı ve tabelaya yaklaşınca nasıl aniden süpermarkete döndüğünü hatırladı.

Olayı anlattığında Hathaway başını salladı. "Oradaki tabelayı gördüm. Büyük ama yeni dikilenlerin yanında küçük kalır. Şimdi her yerde kuruyorlar. Bütün şehirde. Ne yapacaksınız, doktor?"

Franklin direksiyonu sıkıca kavradı. Hathaway'in pek de örtük sayılmayacak alayı sinirine dokunuyordu. "Hiçbir şey elbette. Allah kahretsin, belki de kendi kendime telkin ediyordumdur, belki benim de hayal görmeme sebep oluyorsun..."

Hathaway birden doğruldu. "Saçmalamayın, doktor! Kendi duyuları-

nıza inanmıyorsanız ne şansınız kalır ki? Beyninizi istila ediyorlar; kendinizi korumazsanız tamamen ele geçirecekler sizi! Bunlar hepimizi felç etmeden önce derhal harekete geçmeliyiz."

Franklin yorgun bir edayla elini kaldırarak onu susturdu. "Bir dakika. Bu tabelaların gerçekten her yere dikildiğini kabul edelim, amaçları ne? Bütün öteki milyonlarca tabela ve reklam panosuna yatırılmış büyük miktarda sermayenin harcanması bir yana, halen mevcut olan ihtiyari harcama gücü sonsuz olmalı. Geçerli ipotek ve indirim listeleri elli yıl sonraya kadar doldu. Büyük bir ticari savaş felaket demektir."

"Çok doğru, doktor," diye yanıtladı Hathaway, sesi sakindi, "ama bir şeyi unutuyorsunuz. O fazladan harcama gücünü sağlayacak olan ne? Üretimde büyük bir artış. İş gününü on iki saatten on dörde çıkarmaya başladılar bile. Kent çevresindeki ev aleti üreten fabrikalardan bazılarında pazar günü çalışmak normal olmaya başladı. Gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz, doktor — yedi gün iş, herkesin en az üç işi olacak!"

Franklin başını iki yana salladı. "İnsanlar bunu kabul etmez."

"Edecekler. Son yirmi beş yılda gayri safi milli hasıla yüzde elli arttı ama ortalama çalışma saatleri de arttı. Sonunda hepimiz günde yirmi dört saat, haftada yedi gün çalışacağız ve harcayacağız. Kimse reddetmeye cesaret edemeyecek. Bir bunalımın ne anlama geleceğini düşünün — milyonlarca işten atılmış, boş zamanı olan ve yapacak hiçbir şeyi olmayan insan. Gerçek anlamda boş zaman, doktor, harcama zamanı değil." Franklin'i omuzundan yakaladı. "Ee, doktor, benimle işbirliği yapacak mısınız?"

Franklin Hathaway'in elinden kurtuldu. Yarım mil ötede, Patoloji Bölümü'nün dört katlı gövdesiyle kısmen örtülen dev tabelalardan birinin üst kısmı görünüyordu; üzerinde hâlâ işçiler dolanıyordu. Kentin üzerindeki havayolları özellikle hastane yakınından geçirilmemişti ve tabelaların kesinlikle yaklaşan uçaklarla bir ilgisi olamazdı.

"Bu, ne diyorlar, eşik-altı reklamlar yasaklanmamış mıydı? Sendikalar nasıl kabul ediyor bunu?"

"Ekonomik bunalım korkusundan. Yeni ekonomik dogmaları biliyorsunuz. Ekonomik çıktı yüzde beş oranında istikrarlı bir enflasyonla artmıyorsa, ekonomi durgun demektir. On yıl önce, sadece etkinlik artışı bile çıktıyı artırırdı, ama bunun avantajları çok az, elde tek bir şey kalıyor. Daha fazla çalışma. Mahmuzumuz da eşik-altı reklamlar."

"Ne yapmayı planlıyorsun?"

"Eşit sorumluluk kabul etmediğiniz sürece size söyleyemem, doktor."

"Biraz Don Kışotvârı oluyor," dedi Franklin. "Yeldeğirmenleriyle dövüşmek. Baltayla yıkamazsın o tabelaları."

"Denemeyeceğim ki." Hathaway kapıyı açtı. "Karar vermekte fazla gecikmeyin, doktor. O zaman kararı kendiniz veremeyecek duruma gelebilirsiniz." Elini salladı ve yok oldu.

Eve dönerken Franklin'in kuşukları yine depreşti. Komplo düşünce- si akıl almaz, mantıkdışı bir şeydi, ekonomik iddialar da fazla makuldü. Yine de her zamanki gibi Hathaway'in önüne sallandığı oltada büyük bir yem vardı: pazar günü çalışma. Pazar vardiyasına başlayan otomobil fabrikasına gezici doktor olarak atanınca, kendi muayenehane saatleri de pazar sabahına taşmıştı. Ama zaten az olan boş saatlerine yapılan bu tecavüze içerleyeceğine, memnun olmuştu. Tek (ve korkutucu) bir nedenle: Ek gelire gereksinimi vardı.

Telaşlı telaşlı ilerleyen araba dizilerine bakarken, otoyol boyunca dikilmiş en az bir düzine büyük tabela dikkatini çekti. Hathaway'in dediği gibi her yerde, toplu konut mahallelerindeki süpermarketlerin arkasına, paslı metal yelkenler gibi yükselen tabelalar dikiliyordu.

Eve vardığında Judith mutfakta, ocağın üstündeki portatif TV'den programı izliyordu. Franklin kapının önünü kapayan, ambalajı daha açılmamış büyük bir karton kutunun üstünden aştı, Judith elindeki bloknota rakamları not alırken yanağından öptü. Rosto tavuğun hoş kokusu —daha doğrusu zehirli ve besleyici her türlü özelliğinden arındırılmış ve tatlandırılmış jelatin tavuk taklidinin kokusu— Judith'i hâlâ Ucuz Eşya oyununun başında bulmaktan kaynaklanan sinirini yatıştırdı.

Kartona ayağıyla vurdu: "Bu ne?"

"Hiçbir fikrim yok hayatım, bugünlerde bir şeyler gelip duruyor, ucunu kaçırıyorum." Judith cam kapaktan içerdeki tavuğa baktı; ekonomik boy, altı kiloluk, hindi büyüklüğünde, stilize bacakları ve kanatları olan büyük göğüslü bir tavuktan ve büyük bir kısmı yenmeden atılacaktı (bu taklit yiyecekler sayesinde zenginin sofrası artıkları yene- mez olmuş, kedi ve köpeklerin köküne kibrit suyu ekilmişti), sonra Franklin'e dikti gözünü.

"Endişeli görünüyorsun Robert. Kötü bir gün mü geçirdin?"

Franklin anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Ucuz Eşya oyunu sunucularının yüzlerindeki yanıltıcı ifadeleri bulmaya çalışarak geçen saatler, Judith'in algılama yeteneğini geliştirmişti. Karılarıyla başa çıkamayacak duruma düşen kocalar ordusuna kendini çok yakın hissetti birden.

"Yine o deli hippieyle mi konuştun?"

"Hathaway mı? Aslına bakarsan evet. O kadar deli de değil ayrıca." Arkaya attığı adımla kartona çarptı; neredeyse içkisini döküyordu. "Ee, bu ne? Madem önümüzdeki elli pazar günü bunun parasını ödemek için çalışacağım, ne olduğunu öğrenmek istiyorum."

Kutunun kenarlarına bakındı ve sonunda etiketi buldu. "Televizyon mu? Judith, bir televizyon daha lazım mı? Üç tane var zaten. Salonda, yemek odasında, bir de portatif TV. Dördüncüyü nereye koyacağız?"

"Misafir odasına canım. Bu kadar heyecanlanmana gerek yok. Misafir odasına portatif TV koyamayız, ayıp olur. Tasarruf yapmaya çalışıyorum, ama dört TV asgari zaten. Bütün dergiler öyle diyor."

"Üç radyo da mı?" Franklin sinirli sinirli kutuya baktı. "Misafir çağırırsak yalnız başına odasında TV seyredip ne kadar zaman geçirecek? Judith buna bir dur demek lazım. Bunlar bedava değil, hatta ucuz bile değil. Zaten televizyon seyretmek zaman kaybı. Tek bir program var. Dört televizyon komik."

"Robert, *dört* kanal var."

"Ama sadece reklamlar farklı." Judith yanıtlı vermeden telefon çaldı. Franklin mutfaktaki alıcıyı kaldırdı ve ahizeden dökülen anlamsız gürültüyü dinledi. Önce bunu olağandışı bir prestij reklamı sandı, sonra gürültü sahibinin krize girmiş Hathaway olduğunu anladı.

"Hathaway!" diye bağırdı. "Allah aşkına sakın ol! Bu sefer ne var?"

"Doktor, bu defa bana inanmalısınız. O tabelalardan birine tırmandım, stroboskoplara. Üstünde insanların yüzüne makineli tüfek gibi yayın yapan yüzlerce yüksek hızlı objektif var ve hiç kimse bir şey görmüyor. İnanılmaz bir şey! Bir dahaki kampanya konusu arabalar ve televizyonlar olacak. İki ayda bir model değişimini zorlamaya çalışıyorlar — düşünabiliyor musunuz, doktor, iki ayda bir yeni araba! Tanrım bu..."

Franklin sabırsızlıkla araya giren beş saniyelik reklamın bitmesini bekledi. (Bütün telefon görüşmeleri bedavaydı ve araya giren reklamların süresi uzaklığa bağlı olarak değişiyordu — şehirlerarası konuşmalarda reklamın konuşmaya oranı ona birdi; konuşanlar bitmek tüken-

mek bilmeyen müdahaleler arasına birkaç sözcük sokuşturmaya çalışırlardı.) Ama tam reklam biterken telefonu kapadı, sonra alıcıyı açık bıraktı.

Judith yanına gelip kolunu tuttu. "Robert ne oluyor? Dehşetli gergin görünüyorsun."

Franklin içkisini aldı ve salona gitti. "Hathaway. Dediğin gibi biraz fazla uğraşıyorum onunla galiba. Düşüncelerimi istila etmeye başladım."

Tabelanın süpermarketin üstünden görülen karanlık silüetine baktı, uyarı ışıkları gece karanlığında parıltıyordu. Deli bir akılda ebediyen kapatılmış bir alan gibi boş ve isimsiz tabelanın onu korkutan yanı, mutlak anonimliği idi.

"Ama emin değilim," diye mırıldandı. "Hathaway'in söylediklerinin çoğu anlamlı. Bu eşik-altı reklam teknikleri aşırı kapitalistleşmiş bir endüstri sisteminin başvuracağı türden bir son çare, gerçekten."

Judith'in yanıt vermesini bekledi, sonra başını kaldırıp karısına baktı. Judith halının ortasında, ellerini gevşekçe birleştirmiş, keskin hatlı zeki yüzü garip bir biçimde boş ve duyarsız, duruyordu. Eski binaların damları üstünden Judith'in baktığı yöne baktı; sonra bir gayretle başını çevirdi ve hemen televizyonu açtı.

"Hadi," dedi kuru bir sesle. "Televizyon seyredelim. Tanrım, o dördüncü televizyona ihtiyacımız olacak."

Franklin bir hafta sonra envanter çıkarmaya başladı. Artık Hathaway'i görmüyordu; akşamları hastaneden çıkarken o tanıdık dağınık görüntüyle karşılaşmıyordu. İlk patlama kentte belli belirsiz duyulup, dev tabelalara sabotaj girişimlerini gazetelerde okuyunca, otomatik olarak sorumlunun Hathaway olduğunu düşündü. Ama daha sonra bir televizyon haberinde, patlamalara, temel kazan inşaat işçilerinin sebep olduğunu duydu.

Damların üzerinden giderek daha fazla sayıda tabela görünüyordu; banliyölerdeki alışveriş merkezleri civarında, etrafı telle çevrili adacıklarda bir başlarına yükseliyorlardı. Şimdiden hastaneden eve uzanan on millik yolda otuzdan fazla tabela, arabaların üstünde dev domino taşları gibi yan yana dizilmişti. Franklin tabelalara bakmamaya çalışmaktan vazgeçmişti ama az da olsa, patlamaların Hathaway'in karşı saldırısı

olması olasılığı kuşkularını canlı tutuyordu.

Envanterini haberlerden sonra çıkarmaya başladı ve son on beş gün içinde Judith'le birlikte değiştirdikleri eşyaların listesini yaptı:

- 1 Araba (bir önceki modelin aynı, 2 aylık)
- 2 TV (4 aylık)
- Elektrikli çim biçme makinesi (7 aylık)
- Elektrikli ocak (5 aylık)
- Saç kurutma makinesi (4 aylık)
- Buzdolabı (3 aylık)
- 2 radyo (7 aylık)
- Pikap (5 aylık)
- Kokteyl barı (8 aylık)

Bu alışverişlerin yarısını kendisi yapmıştı, ama tam ne zaman yaptığını anımsayamıyordu. Örneğin arabayı hastanenin yakınındaki garaja yağlama için bırakmıştı; o akşam direksiyonda otururken iki aylık takasta amortismanın neredeyse yağlama maliyetinin altında olduğuna dair satıcının teminatını kabul ederek, yeni modelin kontratını imzalamıştı. On dakika sonra, otoyolda giderken, birden yeni bir araba satın almış olduğunu fark etmişti. Benzer şekilde, TV alıcıları sinir bozucu bir kayma ve cızırtı yapmaya başlayınca aynı modelden yenileriyle değiştirmişlerdi (gariptir, yeni alıcılarda da aynı kayma ve cızırtı vardı, ama satıcı bunların iki gün sonra yok olacağını söyledi; nitekim öyle de oldu). Bir kez olsun kendi iradesiyle bir şey alma kararı vermemiş, bir kez olsun kendi iradesiyle dükkâna gidip almamıştı.

Envanteri yanında taşıyor, gerekli ilaveleri yapıyor, sükûnetle ve karşı çıkmaksızın yeni satış tekniklerini analiz ediyor, tümünden teslim olmanın, karşısındakileri yenmenin tek yolu olup olmadığını düşünüyordu. Azıcık bile olsa direnç gösterdiği sürece, enflasyonier büyüme eğrisi denetim altında yıllık yüzde onluk artışını sürdürecekti. Oysa direnç tamamen ortadan kalksa, denetimden çıkan enflasyonun roket hızıyla yükselmesi kaçınılmazdı.

İki ay sonra hastaneden eve dönüşte ilk kez tabelalardan birini gördü.

Yeni araba seliyle başa çıkamayıp saatte 40 mil şeridine geçmişti ve yarım mil kadar önünde trafik yavaşladığında üç yonca yaprağının ikincisini yeni geçmişti. Yüzlerce araba çimenliğe çıkmış, tabelalardan bi-

rinin çevresinde bir kalabalık birikmeye başlamıştı. İki küçük siyah şekil metal yüzeye tırmanıyordu; ızgara teli gibi bir dizi ışık sırası yanıp sönüyor, akşam göğünü aydınlatıyordu. Işık çizgileri karışık ve kesik kesik görünüyordu; sanki tabela ilk kez deneniyormuş gibi...

Hathaway'in kuşkularının yersiz olduğunun ortaya çıkmasıyla rahatlayan Franklin yumuşak bankete çıktı; yüzlerine kesik kesik ışık vuran izleyicilerin yanına doğru yürüdü. Aşağıda, adacığın çevresindeki çelik çitin ardında kalabalık bir grup polis ve mühendis başlarını geriye atmış, otuz metre yukarıda tabelaya tırmanan adamlara bakıyorlardı.

Franklin birden durdu; rahatlama duygusu kayboldu. Yerdeki polislerin bir çoğu silahlıydı; tabelaya tırmanan iki polisin omuzundan makineli tüfekler sallanıyordu. Polisler en üstteki ızgaranın tepesinde şalvarın yanı başına tünemiş, sakallı, yağlı gömlekli, kotunun dizi delik üçüncü bir adama doğru tırmanıyorlardı.

Hathaway!

Franklin adacığa doğru hızlı hızlı yürüdü; tabeladan cızırtı ve ısılgımsı sesler geliyor, sigortalar düzineyle atıyordu.

İşıkların düzensiz yanıp sönmesi durdu, sürekli yanmaya başladılar ve kalabalık pırıl pırıl yanan harfleri gördü. Sözcükler ve bütün olası kombinasyonları tanıdıktı. Franklin haftalardır otoyolda gelip giderken bunları okuduğunu biliyordu.

ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL ŞİMDİ AL
YENİ ARABA ŞİMDİ YENİ ARABA ŞİMDİ YENİ ARABA ŞİMDİ
EVET EVET EVET EVET EVET EVET EVET EVET EVET EVET

Sirenler çılgık çılgılgaydı. İki devriye arabası kalabalığı yararak adacığa çıktı ve ıslak çimlerin üzerinden geçti. Kapılar açıldı, eli coplu polisler fırladılar ve kalabalığı geriye doğru itmeye başladılar. Franklin olduğu yerde kalmaya çalıştı: "Memur bey, ben bu adamı tanıyorum..." Polis elinin tersiyle Franklin'i göğsünden itti. Sendeleyen Franklin arabaların arasına düştü. Polis arabaların ön camlarını kırmaya başlarken bir arabanın tamponuna yaslandı. Talihsiz şoförler kızgın kızgın protesto ederken, daha geride park etmiş olanlar arabalarını kurtarmaya koştular.

Makineli tüfeklerden birinin kısa süren salvo atışı gürültüyü kesti. Hathaway, kolları açık, acı ve zafer karışımı bir çılgılla atladığında

kalabalık hep birlikte nefesini tuttu.

"Ama Robert, ne önemi var?" diye soruyordu Judith, ertesi sabah kocası salonda kıpırtısız otururken. "Karısı ve kızı için trajik bir durum olduğunu biliyorum ama Hathaway'ın saplantıları vardı. Reklamlardan bu kadar nefret ediyordu madem, neden *görebildiklerimizi* dinamitlemedi de göremediklerimizle uğraşıp durdu?"

Franklin programın düşüncelerini dağıtacağını umarak TV ekranına bakıyordu.

"Hathaway haklıydı," dedi.

"Öyle mi? Reklamlar var ve kalacaklar. Zaten gerçek bir seçme hakkımız yok ki. Harcayacak paramız sınırlı, fazlasını harcamaya kalksak mali şirketler hemen engel olurlar."

"Bunu kabul ediyor musun?" Franklin pencereye gitti. Çeyrek mil kadar ötede, arazinin ortasına bir tabela daha dikeyiyorlardı. Bu seferki evin doğusuna düşüyordu. Sabah ışığında dikdörtgen tabelanın gölgesi bahçeye vuruyor, neredeyse balkon kapılarının önündeki basamaklara, ayaklarının dibine düşüyordu. Semte torpil olsun diye, belki de kuş-kuları dağıtmak için, tabelanın alt kısmı Tudor taklidi bir aynalık tah-tasıyla örtülmüştü, züppeler memnun olacaktı.

Franklin tabelaya baktı; inşaat işçileri prefabrik ızgaraları bir kam-yondan indirirken, arabalarının yanında dikilip etrafı kollayan altı polis saydı. Süpermarketin yanındaki tabelaya, Hathaway'ın anısını ve ken-disini inandırmak, yardım etmesini sağlamak için adamcağızın verdiği acıklı mücadeleyi unutmaya çalışarak baktı.

Bir saat sonra, Judith paltosunu, şapkasını giymiş, süpermarketi zi-yaret etmeye hazır olarak geldiğinde, hâlâ bakıyordu.

Franklin karısıyla birlikte kapıya yürüdü. "Seni arabayla götüreyim Judith. Yeni bir araba bakmam lazım. Bu ayın sonunda yeni modeller çıkıyor. Şansımız varsa ilk teslimattan bir araba alabiliriz."

Bakımlı yoldan yürüdüler; gün ilerlerken tabelaların gölgesi sakın mahallenin üstüne düşüyor, süpermarkete giden insanların başları üze-rinden dev bir torpan gibi havayı biçiyordu.

Çeviren: Sedef Öztürk

Güç Duygusu

Isaac Asimov hakkında çok fazla şey söylemeye gerek yok. Bilimkurgunun Altın Çağ'ından beri bizi yazılarından mahrum bırakmayan, ayrıca popüler bilim, din, vb. konularda (hemen hemen her konuda) yazarak her zaman gündemde kalan bir usta. Geçtiğimiz yıl içinde kaybettiğimiz Asimov'un son zamanlarda çeşitli dizilerini birbirine son derece ticari bir anlayışla birleştirmesi ve yapıtlarındaki stilin daha da kurumlaşması dikkati çekiyordu, ama yine de içinde Asimov olmayan bir bilimkurguyu düşünmek olanaklı değil. Yalnızca Robot Bilimi'nin 3 yasası bile onun bilimkurgu (hatta Robotik Bilimi) tarihine geçmesi için yeterli.

"Güç Duygusu" Asimov'un bilim adamı kimliğine yaraşır bir öykü. İnsanların matematiği unutabilecekleri fikri de bilgisayarların gelişimine bakılırsa, her geçen yıl daha da akla yakın bir olasılık haline geliyor.

Jehan Shuman uzun süredir savaş halinde olan dünyadaki yetki sahibi insanlarla uğraşmaya alışmıştı. Shuman sivildi, ama kendi kendini yöneten yüksek düzey savaş bilgisayarlarını olanaklı kılacak programlama kalıpları geliştiriyordu. Generaller bu yüzden onu dinliyorlardı. Kongre komitelerinin başkanları da.

Yeni Pentagon'un özel salonunda her iki gruptan birer kişi vardı. General Weider'in yüzü uzay yanığıydı, küçük ağzı neredeyse tam bir yuvarlak olacak şekilde büzülmüştü. Kongre Üyesi Brant yumuşak yüzlü ve parlak gözlüydü. Vatanseverliğiyle ünlü olduğu için her şeye hakkı olan birinin havasıyla Deneb tütünü içiyordu.

Uzun boylu, seçkin, Birinci Sınıf Programcı Shuman, onlara korkusuzca bakıyordu.

"Baylar," dedi, "bu Myron Aub."

"Şans eseri rastladığın, alışılmamış yetenekteki kişi," dedi Kongre

Üyesi Brant uysalca. "Ha." Dazlak, ufak tefek adamı dostça bir merakla inceledi. Küçük adam ise parmaklarını tedirginlik içinde çekiştirip duruyordu. Şimdiye dek böyle büyük adamların yanında hiç bulunmamıştı. Çok uzun süre önce, bütün insanların arasından yetenekli kişileri ayırt etmekte kullanılan sınavlarda başarısız olmuş ve vasıfsız işgücü içinde yerini almış, yaşlanmakta olan, alt düzey bir teknisyendi o. Bunun dışında da, büyük programcının keşfettiği ve şu anda onun için ürkütücü bir olay haline getirdiği hobisi vardı.

General Weider, "Bu gizlilik havasını çocukça buluyorum," dedi.

"Biraz sonra öyle bulmayacaksınız," dedi Shuman. "Herhangi birinin öğrenmesine izin verebileceğimiz bir şey değil bu. Aub!" Bu tek heceli ismi ısıtır gibi söylerken ses tonunda emir içeren bir şeyler vardı, ama ne de olsa basit bir teknisyenle konuşan büyük bir programcıydı o. "Aub! Dokuz kere yedi kaç eder?"

Aub bir an durakladı. Solgun gözleri hafif bir kaygıyla parladı. "Altmış üç," dedi.

Kongre Üyesi Brant kaşlarını kaldırdı. "Doğru mu?"

"Kendiniz kontrol edin, sayın kongre üyesi."

Kongre üyesi cep bilgisayarını çıkardı, tırtıklı kenarlarına iki kez dokundu, avucunda yatan makineye baktı, sonra yerine koydu. "Bizi bu yeteneği sergilemek üzere mi çağırdın buraya? Bir illüzyonist!"

"Daha fazlası, efendim. Aub birkaç işlem ezberlemiş, onlarla kâğıt üzerinde hesap yapıyor."

"Kâğıt bilgisayarla mı?" dedi general. Acı çekiyormuş gibi görünüyordu.

"Hayır, efendim," dedi Shuman sabırla. "Kâğıt bilgisayarla değil. Yalnızca bir kâğıt parçasıyla. General, lütfen bir sayı söyler misiniz?"

"On yedi," dedi general.

"Siz, sayın kongre üyesi?"

"Yirmi üç."

"Güzel! Aub, bu iki sayıyı çarp ve lütfen beylere nasıl yaptığını göster."

"Peki, programcı," dedi Aub başını eğerek. Gömleğinin bir cebinden küçük bir bloknot, diğerinden de ince bir ressam kalemi çıkardı. Kâğıt üzerinde özenle birtakım işaretler yaparken alnı kırıştı.

General Weider sert bir sesle araya girdi. "Görelim şunları."

Aub kâğıdı ona uzattı, Weider de, "Şey, on yedi sayısına benziyor,"

dedi.

Kongre Üyesi Brant da başıyla onayladı ve "Öyle," dedi, "ama sanırım herhangi biri rakamları bilgisayardan kopya edebilir. Ben de okunabilir bir on yedi yazabilirim, alıştırma yapmadan bile."

"Aub'un devam etmesine izin verirseniz, beyler," dedi Shuman soğuk bir sesle.

Aub devam etti, eli biraz titriyordu. Sonunda hafif bir sesle, "Sonuç üç yüz doksan bir," dedi.

Kongre Üyesi Brant bilgisayarını bir kez daha çıkardı ve çalıştırdı. "Godfrey aşkına, gerçekten de öyle. Nasıl tahmin etti?"

"Tahmin değil, sayın kongre üyesi," dedi Shuman. "Sonucu hesapladı. Şu kâğıt üzerinde."

"Zırva," dedi general sabırsızca. "Hesaplamak başka şey, kâğıt üzerine işaretler yapmak başka şey."

"Açıkla, Aub," dedi Shuman.

"Peki, programcı. Beyler, işte on yedi yazıyorum, onun tam altına da yirmi üç yazıyorum. Sonra diyorum ki: yedi kere üç—"

Kongre üyesi yumuşak bir sesle araya girdi, "Bir dakika Aub, problem on yedi kere yirmi üçtü."

"Evet, biliyorum," dedi küçük teknisyen açıklıksızlıkla, "ama yedi kere üç diyerek başlıyorum, çünkü böyle işliyor. Şimdi, yedi kere üç yirmi bir eder."

"Ya bunu nereden biliyorsun?" diye sordu kongre üyesi.

"Anımsıyorum. Bilgisayarda hep yirmi bir ediyor. Birçok kez kontrol ettim."

"Yine de bu her zaman yirmi bir edeceği anlamına gelmez, değil mi?" dedi kongre üyesi.

"Belki de," dedi Aub kekeleyerek. "Ben matematikçi değilim. Ama her zaman doğru yanıtı elde ediyorum, anlıyor musunuz?"

"Devam et."

"Yedi kere üç yirmi bir eder, bu yüzden yirmi bir yazıyorum. Sonra bir kere üç üç eder, bu yüzden yirmi birin ikisinin altına üç yazıyorum."

"Neden ikinin altına?" dedi Kongre Üyesi Brant hemen.

"Çünkü—" Aub çaresizce, desteklemesi için amirine baktı. "Açıklamak güç."

Shuman, "Eğer şu an için yaptığının doğruluğunu kabul ederseniz,

ayrıntıları matematikçilere bırakabiliriz," dedi.

Brant yatıştı.

Aub, "Üç iki daha beş eder, bu yüzden yirmi bir elli bir olur. Şimdi onu bir süre için bir yana bırakıp yeniden başlıyoruz. Yedi kere iki on dört eder, bir kere iki ise iki. Onları şöyle yazarsak otuz dört ediyor. Şimdi otuz dördü elli birin altına şöyle yazar ve toplarsak üç yüz doksan bir eder, bu da zaten sonuç."

Bir anlık duraklama oldu, sonra General Weider, "Buna inanmıyorum," dedi. "Bu saçma sapan lafları söylüyor, sayılar icat edip onları şu ya da bu şekilde çarpıp topluyor, ama inanmıyorum. O kadar karmaşık ki, yalnızca düzenbazlık olabilir."

"Yo, hayır efendim," dedi Aub ter içinde. "Yalnızca karmaşık ~~gözü~~ nüyor, çünkü alışık değilsiniz. Aslında kurallar son derece basit ve bütün sayılara uygulanabiliyor."

"Bütün sayılara, öyle mi?" dedi general. "Peki öyleyse." Kendi bilgisayarını (sert hatlı bir ordu modeli) çıkardı ve gelişigüzel tuşlara bastı. "Beş yedi üç sekiz yaz o kâğıda. Beş bin yedi yüz otuz sekiz yani."

"Evet efendim," dedi Aub yeni bir sayfa alarak.

"Şimdi," tuşlara yeniden bastı, "yedi iki üç dokuz. Yedi bin iki yüz otuz dokuz."

"Evet efendim."

"Şimdi bu ikisini çarp."

"Biraz zaman alacak," dedi Aub titrek bir sesle.

"Olsun," dedi general.

"Devam et Aub," dedi Shuman katı bir sesle.

Aub eğildi ve işe koyuldu. Bir sayfa, sonra bir sayfa daha aldı. Sonunda general saatini çıkarıp baktı. "Büyü yapman bitti mi, teknisyen?" dedi.

"Hemen hemen, efendim. İşte, efendim. Kırk bir milyon, beş yüz otuz yedi bin üç yüz seksen iki." Sonucu oluşturan karalanmış rakamları gösterdi.

General Weider acı acı gülümsedi. Bilgisayarındaki çarpma düğmesine bastı ve dönüp duran rakamların durmasını bekledi. Sonra baktı ve şaşkın bir çılgınlıkla, "Galaksi aşkına," dedi, "adam bildi!"

*

Dünya Federasyonu Başkanı görevinde bitkin düşmüştü ve ancak tek başınayken duyarlı yüzünde yerleşik bir melankoli ifadesi belirmesine izin veriyordu. Deneb savaşı, o hareketli ve popüler başlangıcından sonra, yalnızca manevralar ve karşı manevralardan oluşan pis bir işe dönüşmüştü. Dünyada memnuniyetsizlik gün geçtikçe artıyordu. Deneb'de de artıyor olabilirdi.

Şimdi ise, önemli bir komite olan Askeri Ödenekler Komitesi Başkanı, Kongre Üyesi Brant, yarım saatlik randevusunu büyük bir neşeyle, istifini bozmadan, saçma sapan şeyler söyleyerek geçiriyordu.

"Hesap makineleri olmadan hesap yapmak," dedi başkan sabırsızca, "tanımı gereği bir çelişki."

"Hesaplamak," dedi kongre üyesi, "yalnızca verilerle uğraşma sistemidir. Bir makine de yapabilir bunu, bir insan beyni de. Bir örnek göstereyim." Yeni öğrendiği becerileri kullanarak toplamalar ve çarpmalar yaptı; ta ki başkan, istememesine karşın, ilgileninceye dek.

"Bu her zaman işliyor mu?"

"Her zaman, başkanım. Kusursuz."

"Öğrenmesi zor mu?"

"Gerçekten öğrenmek bir haftamı aldı. Sanırım siz daha başarılı olursunuz."

"Peki, " dedi başkan düşünerek, "ilginç bir sosyete oyunu, ama ne işe yarıyor?"

"Yeni doğan bir bebek ne işe yarar, başkanım? Şu anda bir işe yaramıyor, ama bunun makineden kurtulmaya giden yolu açtığını görmüyor musunuz? Deneb savaşının," dedi kongre üyesi, kalktı ve sesi bazı kamuya açık tartışmalarda kullandığı tonlara büründü, "bilgisayarların bilgisayarlara karşı yürüttüğü bir savaş olduğunu düşünün başkanım. Onların bilgisayarları bizim silahlarımıza karşı aşılmaz bir savunma ağı örüyor, bizimkilerse onlarınkine karşı aynısını örüyor. Biz bilgisayarlarımızın verimliliğini artırırsak onlar da artırıyor, bu yüzden beş yıldır hassas ve kazançsız bir denge sürüyor."

"Şimdi elimizde bilgisayarın ötesine geçecek, üstünden atlayacak, içinden geçecek bir yöntem var. Hesaplama mekaniğini insan düşünce-siyle birleştireceğiz; akıllı bilgisayarlara denk şeyler olacak elimizde; milyarlarca. Sonuçların ne olacağını şu anda ayrıntılarıyla kestiremiyorum, ama sayısız olacak. Eğer Deneb bizden önce davranırsa, inanılmaz bir felakete yol açabilir."

Başkan tedirginlikle, "Ne yapmamı istiyorsunuz?" dedi.

"İnsan hesabı üzerine gizli bir projenin oluşturulması için yönetimin gücünü kullanın. İsterseniz Sayı Projesi adını verelim. Ben kendi komiteme kefil olabilirim, ama yönetimin arkamda olması gerek."

"Peki insan hesabı nereye kadar gidebilir?"

"Sınırı yok. Bu keşfi bana ilk olarak sunan Programcı Shuman'a göre—"

"Tabii ki Shuman'ın adını duydum."

"Evet. Şey, Dr. Shuman bana kuramsal olarak bilgisayarın yapıp da insan beyninin yapamayacağı hiçbir şey olmadığını söylüyor. Bilgisayar yalnızca belirli bir miktar veriyi alıp onun üzerine belirli sayıda işlem yapıyor. İnsan beyni de aynı süreci taklit edebilir."

Başkan biraz düşündü. "Eğer Shuman böyle diyorsa," dedi, "inanmam gerekiyor kuramsal olarak. Ama, pratikte, insan bir bilgisayarın nasıl işlediğini nereden bilebilir?"

Brant sevimli sevimli güldü. "Şey, başkanım, ben de aynı soruyu sordum. Anlaşılan, bir zamanlar bilgisayarların tasarımı doğrudan insanlar tarafından yapılmıştı. Tabii ki bunlar basit bilgisayarlar, bilgisayarların daha ileri bilgisayarların tasarımında rasyonel kullanımına başlanmadan önceki dönemde."

"Evet, evet. Devam et."

"Anlaşılan teknisyen Aub'un hobisi bu eski aygıtların tamiriymiş, bununla uğraşırken de ayrıntılarını incelemiş ve onları taklit edebileceğini fark etmiş. Size az önce gösterdiğim çarpma işlemi bilgisayarların çalışmasının bir taklidi."

"Şaşırtıcı!"

Kongre üyesi nazikçe öksürdü. "Başkanım, bir başka noktayı daha belirtmem gerekirse — bu işi ne kadar ileri götürebilsek, federal hükümetin çabalarını, bilgisayar üretimi ve bakımından başka alanlara o kadar fazla yönltebiliriz. İnsan beyni yönetimi ele alınca, enerjimizin çok daha büyük bir kısmı barış zamanı işlerine ayrılabilir ve savaşın sokaktaki adamın üzerindeki etkisi azalır. Bu en çok iktidardaki parti-nin işine yarar doğal olarak."

"Ha," dedi başkan. "Anlıyorum. Peki, oturun kongre üyesi, oturun. Bunu düşünmek için biraz zaman gerek bana... Ama bu arada, bana şu çarpma numarasını bir daha gösterin. Bakalım hileyi yakalayabilecek miyim?"

Programcı Shuman işleri aceleye getirmemeye çalışıyordu. Loesser tutucuydu, hem de çok tutucu, bilgisayarlara aynen babası ve büyükbabasının gözüyle bakıyordu. Yine de Batı Avrupa bilgisayar birliğini denetliyordu; eğer Sayı Projesi'ne tüm desteğiyle katılması için ikna edilebilirse, çok önemli şeyler başarılabilirdi.

Ama Loesser duraksıyordu. "Bilgisayarlar üzerindeki denetimimizi gevşetme fikrini sevdiğimden emin değilim. İnsan aklı biraz kaprisli bir şey. Bilgisayar aynı probleme her seferinde aynı yanıtı verir. İnsan aklının aynı şeyi yapacağından nasıl emin olabiliriz?"

"Hesaplayıcı Loesser, insan aklı yalnızca gerçekleri elden geçirir. Bu işi insan aklının ya da bir makinenin yapması fark etmez. Yalnızca araç bunlar."

"Tabii, tabii. İnsan aklının bilgisayarı taklit edebileceğine dair gösterinizi izledim, ama bana biraz havada gibi geliyor. Kuramı kabul edebilirim, ama kuramın uygulamaya dönüştürülebileceğini düşünmek için ne gibi bir nedenimiz var?"

"Sanırım nedenimiz var, efendim. Ne de olsa bilgisayarlar her zaman yoktu. Kadirgaları, taş baltaları ve demiryolları olan mağara adamlarının bilgisayarları yoktu."

"Belki de hesap yapmıyorlardı."

"Öyle olmadığını biliyorsunuz. Bir demiryolunun ya da zigguratın yapılması bile biraz hesap gerektiriyordu, bütün bu hesaplar bizim bildiğimiz türden bilgisayarlar olmadan yapılmış olmalı."

"Gösterdiğiniz şekilde hesap yaptıklarını mı öne sürüyorsunuz?"

"Büyük olasılıkla hayır. Ne de olsa bu yöntem —bu arada, buna 'grafitik' adını veriyoruz, eski Avrupa dilinde 'yazmak' anlamına gelen 'grafo' kelimesinden türeterek— bilgisayarlardan yola çıkarak geliştirildi, bu yüzden bilgisayarlardan önce gelişmiş olamaz. Yine de mağara adamlarının bir yöntemi olmalıydı, öyle değil mi?"

"Yitik sanatlar! Yitik sanatlardan bahsedecekseniz—"

"Hayır, hayır. Yitik sanat meraklılarından değilim, bazı yitik sanatlar olabileceğine inansam da. Ne de olsa insanlar hidroponikten önce tahıl yiyordu; ilkel insanlar tahıl yiyorsa tahıl toprakta yetişmiş olmalı. Başka ne yapmış olabilirler ki?"

"Bilmiyorum, ama toprakta tahıl yetiştirilebileceğine gözümle gör-

meden inanmam. İki taş birbirine sürterek ateş yakılabileceğine de ancak gördükten sonra inanırım."

Shuman yatıştırıcı bir tavır takındı. "Peki, yalnızca grafitiğe bağlı kalalım. Grafitik, inceltme sürecinin yalnızca bir parçası. Hantal aygıtlarla ulaşım, yerini doğrudan madde iletimine bırakıyor. İletişim aygıtları gittikçe küçülüyor ve daha verimli çalışıyor. Örneğin cep bilgisayarinızı bin yıl öncekinin hantal aygıtlarıyla karşılaştırın. O halde neden son adımı atıp bilgisayarları tümenden bırakmayalım? Gelin efendim, Sayı Projesi başlamış bir süreç; ilerlemeler şimdiden hissedilir düzeyde. Ama yardımınızı istiyoruz. Eğer vatanseverlik sizi harekete geçiremezse, işin içindeki entelektüel macerayı düşünün."

Loesser kuşkuyla, "Hangi ilerleme?" dedi. "Çarpma dışında ne yapılabiliyorsunuz? Üstel bir fonksiyonun integralini alabiliyor musunuz?"

"Zamanla, efendim. Zamanla. Geçen ay bölme yapmayı öğrendim. Tam ve kesirli kalanları bulabiliyorum, üstelik doğru olarak."

"Kesirli kalanlar mı? Kaç basamağa kadar?"

Shuman ses tonunu değiştirmemeye çalıştı. "İstedığınız kadar."

Loesser'in alt çenesi sarktı. "Bilgisayar olmadan mı?"

"Bir problem sorun."

"Yirmi yediyi on üçe bölün. Altı basamağa kadar."

Beş dakika sonra Shuman, "iki nokta sıfır yedi altı dokuz iki üç," dedi.

Loesser sonucu kontrol etti. "Şey... İşte bu şaşırtıcı. Çarpma beni çok fazla etkilemedi, çünkü ne de olsa tamsayılarla ilgiliydi, ben de birtakım oyunlarla yapılabileceğini düşündüm. Ama kesirler—"

"Yalnızca bu kadar da değil. Yeni bir gelişme var; şu anda çok gizli ve doğruyu söylemek gerekirse, bahsetmemem gerek. Yine de — kare kök cephesinde önemli ilerlemeler kaydetmiş olabiliriz."

"Kare kök mü?"

"Bazı zor noktaları var, henüz hataları çözemedik, ama bu bilimi keşfeden ve onunla ilgili inanılmaz bir sezgisi olan Teknisyen Aub, problemi hemen hemen çözdüğünü söylüyor. Ayrıca o yalnızca bir teknisyen. Sizin gibi eğitim görmüş ve yetenekli bir matematikçi, hiç zorluk çekmeyecektir."

"Kare kök," diye mırıldandı Loesser ilgiyle.

"Küp kökler de. Bizimle misiniz?"

Loesser aniden elini uzattı. "Sizinleyim."

General Weider odanın ucunda yukarı aşağı yürüyor, dinleyicilerine, bir grup inatçı öğrenciye ders veren vahşi bir öğretmen gibi hitap ediyordu. Dinleyicinin Sayı Projesi'nin başındaki sivil bilim adamları olması onun için hiçbir şeyi değiştirmiyordu. General en yetkili kişiydi, her zaman geçerliydi bu.

"Tamam, kare kök iyi," dedi. "Kendim çözemiyorum, ayrıca yöntemleri de anlamıyorum, ama iyi. Yine de Proje bazılarınızın temel noktalar diyeceği yönlere sapmayacaktır. Savaş bittikten sonra grafitikle istediğiniz gibi oynayabilirsiniz, ama şu anda çözecek çok özel ve pratik sorunlarımız var."

Uzak bir köşede Teknisyen Aub kendini zorlayarak, dikkatle general dinliyordu. Artık bir teknisyen değildi, doğal olarak, görevlerinden ayrılmış ve Proje'ye atanmıştı, etkileyici bir unvanı ve iyi bir ücreti vardı. Ama doğal olarak toplumsal ayrım hâlâ geçerliydi ve yüksek kademedeki bilimsel önderler onu hiçbir zaman kendilerine eşit görmeye yanaşmayacaklardı. Aub'un hakkını vermeli, o da bunu istemiyordu. Onlar onun yanında ne kadar rahatsızsa, o da onların yanında aynı derecede rahatsız oluyordu.

General, "Amacımız basit, beyler," diyordu. "Bilgisayarları devreden çıkarmak. Bilgisayarı olmayan bir uzay gemisi, bilgisayarın yönettiği bir gemiye göre beşte bir kısa zamanda ve onda bir maliyetle üretilir. Eğer bilgisayarı devreden çıkarabilirsek Deneb'lilerin beş katı, on katı büyük filolar kurabiliriz.

"Bunun bile ötesinde bir şeyi düşünüyorum. Şu anda hayal gibi gelebilir, yalnızca bir düş gibi; ama gelecekte insanlı roketi görüyorum!"

Dinleyicilerden bir mırıltı yükseldi.

General devam etti. "Şu anda temel darboğazımız, roketlerin zekâsının sınırlı olması. Onları denetleyen bilgisayarlar ancak belli bir yüküklükte olabiliyor, bu yüzden de roket savunma sistemlerindeki değişiklikleri yeterince karşılayamıyorlar. Çok az roket, o da başarabilirse, hedefine ulaşabiliyor. Roket savaşı sona eriyor; neyse ki bizim için olduğu kadar, düşman için de.

"Öte yandan içinde bir ya da iki insan olan ve uçuşu grafitikle denetlenen bir roket daha hafif, daha hareketli ve daha zeki olur. Zaferi kazanmamız anlamına gelecek bir fark oluşturabilir bizim için. Bunun

yanında, beyler, savaşın zorunlulukları bizi bir şeyi anımsamaya itiyor. Bir insan bir bilgisayardan daha kolay gözden çıkarılabilir. İnsanlı roketler, bilgisayarlı roket kullanan hiçbir komutanın cesaret edemeyeceği kadar büyük sayılarda fırlatılabilir—"

Çok daha fazlasını söyledi, ama Teknisyen Aub beklemedi.

*

Odasında yalnız kalan Teknisyen Aub arkasında bırakacağı not üzerine uzun uzun çalıştı. Sonunda not aşağıdaki şekli aldı:

"Şu anda grafitik adı verilen şey üzerinde çalışmaya başladığımda, benim için bir hobiden başka bir şey değildi. Bu uğraşta ilginç bir eğlenceden, bir beyin jimnastiğinden fazla bir şey görmüyordum.

"Sayı Projesi başladığında başkalarının benden daha bilge olduğunu düşündüm, grafitik insanlığa yararlı olacak şekilde kullanılabilir, belki de gerçekten kullanışlı madde iletimi aygıtlarını üretmeye yarayabilirdi. Ama şimdi, yalnızca ölüm ve yıkım için kullanılacağını görüyorum.

"Grafitiği keşfetmiş olmaktan gelen sorumluluğu taşıyamıyorum."

Sonra bir protein depolarizatörünün odağını kendine çevirdi ve anında, acısız bir şekilde öldü.

*

Küçük teknisyenin mezarının başında duruyorlar, onun büyük buluşuna saygı gösteriyorlardı.

Programcı Shuman diğerleriyle birlikte başını eğmişti, ama etkilenmemişti. Ne de olsa teknisyen kendine düşeni yapmıştı, artık ona gereksinim yoktu. Aub grafitiği başlatmış olabilirdi, ama artık başladığına göre, şaşırtıcı bir şekilde, başarıyla, insanlı roketler ve daha kimbilir neler gerçekleşene kadar, kendi başına sürüp gidecekti.

Dokuz kere yedi altmış üç eder, diye düşündü Shuman büyük bir tatmin duygusuyla, ve bunu öğrenmek için bilgisayara gereksinimim yok. Bilgisayar kafamın içinde.

Bunun ona verdiği güç duygusu gerçekten şaşırtıcıydı.

Çeviren: Levent Mollamustafaoğlu

Harrison Bergeron

Kurt Vonnegut (Jr.'unu unutmayalım) her ne kadar kendisini bilimkurgu yazarı olarak görmediğini belirten demeçler vermişse de biz onu bazı bilimkurgu hayranları gibi lanetleyemiyoruz, çünkü bilimkurguya değişik bir tat getiren yazarlardan biri. Büyük ölçüde otobiyografik öğeler taşıyan çeşitli yapıtlarının bir yerlerine sıkışan bilimkurgu parçaları, bazen romanın tümüne hâkim olabiliyor. Klasik bir bilimkurgu örneği olan "Player Piano" dışında doğrudan bilimkurgu kabul edilebilecek yapıtı az olan Vonnegut, nihilist tarzı ve büyük mizah gücüyle hem bilimkurgu hayranlarını hem de genel okuru çekebilmiş ender yazarlardan biri.

"Harrison Bergeron" yine tipik bir Vonnegut öyküsü. Eşitliğin dayanılmaz ağırlığını mı anlatıyor dersiniz?

Yıl 2081'di ve nihayet herkes eşitti. Yalnızca Tanrı ve yasa önünde değil, her tür ve biçimde eşitti. Kimse kimseden daha akıllı, kimse kimseden daha güzel değildi. Bütün bu eşitlik, Anayasa'ya konan 211, 212, ve 213'üncü ek maddelerle Birleşik Devletler Genel Sakatlama Dairesi ajanlarının hiç azalmayan dikkati sayesinde sağlanmıştı.

Yine de yaşama ilişkin bazı şeyler hâlâ iyi gitmiyordu. Örneğin nisan ayı, bahar gibi davranmayarak insanları delirtmeye devam ediyordu. BDGSD'nin adamları, George ve Hazel Bergeron'un on dört yaşındaki oğulları Harrison'u bu rutubetli ayda alıp götürmüşlerdi.

Durum trajikti gerçekten, ama George ve Hazel, durum üzerine pek iyi düşünemiyorlardı. Hazel'in son derece ortalama bir zekâsı vardı, yani herhangi bir şey üzerine ancak kısa süren patlamalar halinde düşünebiliyordu. George'un ise zekâsı normalin oldukça üstünde olmakla birlikte, kulağında küçük metal bir sakatlayıcı telsiz taşıyordu. Yasa gereği bu sakatlayıcıyı her zaman takmak zorundaydı. Telsiz, hükümetin yayın istasyonuna ayarlıydı ve istasyon yaklaşık her yirmi saniyede bir, George gibi insanların, beyinlerinden eşitsizliğe yol açacak şekilde

yararlanmalarını engellemek için keskin bir gürültü yayınlardı.

George ve Hazel televizyon seyrediyorlardı. Hazel'in gözlerinden yaşlar dökülüyordu, ama balerinler dansın sonuna geldiğinde, gözyaşlarının nedenini unutmuştu.

George'un kafasında bir zırlama oldu. Düşünceleri panik içinde, hırslı alarmından kaçan soyguncular gibi kaçıştılar.

"Güzel danstı, biraz önce yaptıkları dans," dedi Hazel.

"Ha?" dedi George.

"Şu dans diyorum, güzeldi," dedi Hazel.

"Hıı," dedi George. Balerinleri düşünmeye çalıştı biraz. Pek de iyi değildiler, en azından başkalarının olabileceğinden daha iyi değildiler. Kemerlerinde ağırlık ve saçma dolu torbalar vardı; yüzleri maskeliydi ki kimse güzel bir yüz, zarif ve özgür bir mimik görüp kendini sıcan gibi hissetmesin. George, belki de dansçılar sakatlanmamalı gibisinden belli belirsiz bir düşünce geçiriyordu aklından. Ama pek ileri gidemedi, çünkü kulak telsizinden gelen bir başka gürültü düşüncelerini dağıttı.

George yüzünü ekşitti: Sekiz balerinden ikisi de öyle...

Hazel, George'un yüzünü ekşittiğini gördü. Kendisinde akıl sakatlayıcısı olmadığı için George'a son gürültünün ne olduğunu sormak zoruunda kaldı.

"Biri bir süt şişesine topbaşlı bir çekiçe vuruyormuş gibi bir ses," dedi George.

"Bütün bu değişik sesleri duymak gerçekten ilginç olmalı diye düşünüyorum," dedi Hazel biraz kıskançlıkla. "Neler de buluyorlar!"

"Hıı," dedi George.

"Ama ben Sakatlama Dairesi Başkanı olsam ne yapardım, biliyor musun?" dedi Hazel. Aslında Hazel, adı Diana Moon Glampers olan Sakatlama Dairesi Başkanı'na çok benziyordu.

"Ben Diana Moon Glampers olsam," dedi Hazel, "Pazar günleri çan çalardım, sırf çan. Hani dine saygı olsun gibisinden."

"Sadece çan sesi olsa düşünebilirim," dedi George.

"O zaman belki çok yüksek sesle çaldırmak lazım," dedi Hazel. "Sanırım ben iyi bir Sakatlama Dairesi Başkanı olurum."

"Herkes kadar," dedi George.

"Normalin ne olduğunu kim benden iyi bilebilir?" dedi Hazel.

"Doğru," dedi George. Ufak ufak hapisteki anormal oğlu Harrison'u

düşünmeye başlamıştı, ama kafasının içinde patlayan yirmi bir pare top atışı, düşüncelerine son verdi.

"Hey," dedi Hazel, "bu seferki ne biçimdi ama, değil mi?" Öylesine ne biçimdi ki, George bembeyaz olmuştu, titriyordu ve kızarmış gözlerine yaşlar dolmuştu. Sekiz balerinden ikisi stüdyo zeminine yığılmış, şakaklarını tutuyorlardı.

"Birden çok yorgun düştün sanki," dedi Hazel. "Divana uzansana, o zaman sakatlama torbanı yastığa koyup dinlenebilirsin, şekerciğim." George'un boynuna dolanmış branda bezinden torba içindeki yirmi bir kiloluk saçmadan söz ediyordu. "Git biraz torbayı yasla," dedi Hazel, "Bir süre benimle eşit olmasan da bence zararı yok bunun."

George torbayı elleriyle tarttı. "Dert etmiyorum," dedi, "benim için pek fark etmiyor artık. Bir parçam oldu."

"Son zamanlarda çok yoruldun, tükendin sanki," dedi Hazel. "Torbanın dibine bir delik açıp kurşun bilyelerden birkaçını çıkarabilmemizi sağlayacak bir yol olsa. Sadece birkaç tanesini."

"Çıkarttığım her bilye için iki yıl hapis ve iki bin dolar para cezası," dedi George. "Buna iyi alışveriş denmez."

"Bari işten dönünce evde birkaç taneciğini çıkarabilseydin," dedi Hazel, "yani burada kimseyle rekabet etmiyorsun ki. Sadece oturuyorsun."

"Ben böyle bir şey yapıp paçayı kurtarmaya çalışsam başkaları da yapmaya kalkar, çok geçmeden karanlık çağa dönerdik, herkes herkesle rekabete girişirdi. Bunu istemezdin değil mi?"

"Korkunç olurdu," dedi Hazel.

"Gördün mü?" dedi George, "İnsanlar hileyle yasaları çiğnemeye başladığı an, toplum ne hale gelir sanıyorsun?"

Hazel bu soruya bir yanıt veremeseydi George da veremeyecekti, çünkü kafasında bir siren çalmaya başlamıştı.

"Parçalanırdı herhalde," dedi Hazel.

"Ne parçalanırdı?" dedi George, boş boş bakarak.

"Toplum," dedi Hazel, kararsız bir edayla. "Demin öyle demedin mi sen?"

"Kimbilir?" dedi George.

Televizyon programı haber bülteniyle aniden kesildi. Başlangıçta haber bülteninin neden bahsettiği pek belli olmuyordu çünkü bu spike-rin de —bütün spikerler gibi— ciddi bir konuşma kusuru vardı. Yarım

dakika boyunca, büyük bir heyecan içinde, "Bayanlar, baylar" demeye çalıştı.

Sonunda vazgeçerek okuması için bülteni bir balerine verdi.

"Sorun değil," dedi Hazel, spikeri kastederek, "Uğraştı. Az şey mi bu? Tanrı'nın kendisine verdiğiyle en iyisini yapmaya çalıştı. Bu kadar sevgiyle uğraştığı için iyi bir zam alması gerekir."

"Bayanlar, baylar," dedi balerin, çok güzel bir kadın olmalıydı, çünkü iğrenç bir maske takmıştı. Yine belli ki dansçıların en güçlüsü ve en zarıfıydı, çünkü sakatlama torbaları 90 kiloluk adamların tahtıkları kadar büyüktü.

Sonra derhal sesi için özür dilemesi gerekti, çünkü bir kadında böyle bir sesin olması büyük haksızlıktı. Ilık, ıslıl ıslıl, zamanötesi bir ezgiydi sesi. "Özür dilerim," dedi ve sesine kesinlikle rekabetten uzak bir ton vererek yeniden başladı.

"On dört yaşındaki Harrison Bergeron," dedi bir karga gaklamasıyla, "az önce, hükümet darbesi yapmaya kalkışmaktan gözetim altında tutulduğu hapishaneden kaçmıştır. Kendisi bir dâhi ve bir atlet olup yeterince sakatlanmamıştır. Son derece tehlikelidir."

Harrison Bergeron'un emniyette çekilmiş bir fotoğrafı ekrana geldi; önce ters, sonra yan, sonra yine ters, sonra düz olarak. Resim Harrison'u, metre ve santimetrelere bölünerek derecelendirilmiş bir fon önünde boylu boyunca gösteriyordu. Oğlan tamı tamına iki metre on santim boyundaydı.

Boyu bir yana bırakılırsa, Harrison'un görüntüsü cadılar bayramıyla hırdavatçı dükkânı karışımı bir şeydi. Kimse bundan daha ağır sakatlayıcılar takmamıştır. BDGSD'nin adamları gerekli sakatlayıcıyı keşfedemeden Harrison'a yenileri gerekiyordu. Zekâ sakatlayıcısı olarak küçük bir kulak telsizi yerine dev kulaklıklar takıyordu; gözlerinde de kalın camlı, dalgalı gözlükler vardı. Bu gözlüklerin amacı hem Harrison'u yarı körleştirmek, hem dehşetli baş ağrılarına yol açmaktı.

Her yanından hurda metal parçaları sarkıyordu. Normal olarak güçlü insanlara takılan sakatlayıcılarda belli bir simetri, askeri bir düzen gözetilirdi. Harrison ise ayaklı bir hurda çöplüğüydü sanki. Bu hayat yarışında yüz elli kilo taşıyordu.

Yakışıklılığını örtmek için de BDGSD'nin adamları burnuna sürekli olarak kırmızı bir lastik top takmasını, kaşlarını tıraş etmesini, düğün beyaz dişlerinden uzunca olanları siyah kaplamayla örtmesini şart

koşmuşlardı.

"Bu çocuğu görürseniz," dedi balerin, "kesinlikle, tekrarlıyorum, kesinlikle onunla konuşmaya çalışmayın."

Bir kapının menteşelerinden kopmakta olduğuna işaret eden "gaarç" diye bir ses duyuldu.

Televizyondan çılgınlık, hayret ve dehşet belirtisi ulumalar geldi. Harrison Bergeron'un ekrandaki fotoğrafı sanki bir deprem eşliğinde dans ediyormuşçasına tekrar tekrar zıpladı.

George Bergeron depremin ne olduğunu hemen anladı; eh, anlaması da normaldi. Çünkü kendi evinde sık sık aynı yıkıcı ezgiyle dans etmişti. "Tanrım!" dedi George. "Harrison bu."

Gerçeği fark etti etmesine ama, kafasının içinde çarpışan arabaların çıkardığı ses, söz konusu gerçeği anında silip attı.

George gözlerini yeniden açabilecek hale geldiğinde Harrison'un fotoğrafı yok olmuştu. Onun yerine canlı, soluyan bir Harrison dolduruyordu şimdi ekranı.

Madeni sesler çıkaran, palyaço kılıklı dev bir Harrison stüdyonun ortasında dikiliyordu. Parçalanmış stüdyo kapısının kolu hâlâ elindeydi. Balerinler, teknisyenler, müzisyenler ve sunucular dizleri üstüne çökmüş, öldürülmeyi bekliyorlardı.

"Ben imparatorum," diye bağırdı Harrison. "İşitiyor musunuz? Ben imparatorum. Herkes ne diyorsa derhal onu yapacak!" Ayağını yere vurdu ve stüdyo sallandı.

"Burada bu halimle bile," diye bağırdı, "sakatlanmış, topallaştırılmış, hasta edilmiş halimle bile, yaşamış ve yaşayan herkesten daha büyük bir hükümdarım. Şimdi bakın da *olabileceğim* şeyi nasıl olduğumu gözlerinizle görün."

Harrison sakatlayıcı koşumlarını ıslak tuvalet kâğıdıymış gibi parçalayıp attı, iki bin beş yüz kiloyu taşıyabileceği garanti edilmiş askıları kopardı.

Hurda demirden yapılmış sakatlayıcılar yere çakıldı.

Harrison başparmaklarını kafa koşumlarını tutan kilit çubuğunun altına soktu. Çubuk kereviz sapı gibi kırıldı. Harrison kulaklıklarını, gözlüklerini duvara fırlatıp parçaladı.

Lastik top burunluğunu çıkarıp attı, şimdi ortada gökgürültüsü tanrısı Tor'u bile hayran bırakacak bir adam duruyordu.

"Şimdi de İmparatoriçemi seçeceğiz," dedi, yerde sürünen insanlara

bakarak, "ayağa kalkmaya cesaret eden ilk kadın gelip eşine ve tahtına sahip çıksın!"

Bir dakika geçti, sonra bir balerin, salkımsöğüt gibi sallanarak ayağa kalktı.

Harrison kızın kulağındaki zekâ sakatlayıcısını çekip aldı, kızın fiziksel sakatlayıcılarını da şahane bir incelikle kopardı. Son olarak da maskesini çıkardı.

Göz kamaştırıcı bir güzellikteydi kız.

"Şimdi," dedi Harrison, kızın elini tutarak, "insanlara dans etmek ne demekmiş göstereyim mi? Müzik!" diyerek emir verdi.

Müzisyenler telaşla yeniden sandalyelerine çıktılar. Harrison onların sakatlayıcılarını da çıkardı. "En iyisini çalmaya çalışın," dedi onlara, "sizleri Baron, Dük ve Lord yapacağım."

Müzik başladı. Başlangıçta normaldi, bayağı, boş, sahte bir müzik. Ama Harrison iki müzisyeni sandalyelerinden kaldırarak baget gibi kullandı ve müziğin nasıl çalınması gerektiğini göstermek için kendisi notaları mırıldandı. Sonra onları yerlerine itti.

Müzik tekrar başladı; şimdi eskisinden çok daha iyiydi.

Harrison ve İmparatoriçesi bir süre sadece müziği dinlediler, ciddi ciddi dinlediler, sanki kalp atışlarını eşlemek istiyorlardı.

Ağırlıklarını ayak parmaklarına verdiler.

Harrison kocaman ellerini kızın incecik beline koydu; kız biraz sonra tadacağı yerçekimi yokluğunu hissedebilsin diye...

Sonra bir coşku ve zarafet patlamasıyla havaya sıçradılar!

Yalnızca ülke yasaları değil, yerçekimi ve devinim yasaları da altüst olmuştu.

Fırl fırl döndüler, kaydılar, dolandılar, sıçradılar, hopladılar, zıpladılar...

Ayda yürüyen geyikler gibi sıçradılar.

Stüdyo tavanı on beş metre yükseklikteydi, ama her sıçrayışta dansçılar tavana biraz daha yaklaşıyordu.

Belli ki niyetleri tavanı öpmekti artık.

Öptüler.

Sonra, sevgi ve salt iradeyle yerçekimini nötralize ederek, tavanın birkaç santim altında havada asılı kalıp uzun uzun öpüştüler.

İşte tam o sırada Sakatlama Dairesi Başkanı Diana Moon Glampers on kalibrelik çift namlulu bir tüfekle stüdyoya girdi. İki kez ateş etti

ve imparatorla imparatoriçe daha yere düşmeden öldüler.

Diana Moon Glampers silahını tekrar doldurdu. Müzisyenlere doğrultarak sakatlayıcılarını takmaları için on saniyeleri olduğunu bildirdi.

Bergeronlar'ın televizyon vericisinin tüpü o anda yandı.

Hazel ekranın karması konusunda bir yorum yapmak üzere George'a döndü. Ama George bir kutu bira almak için mutfağa gitmişti.

George birası elinde odaya girdi, sakatlayıcı bir sinyalle sarsıldığı için bir an durdu. Sonra yine oturdu. "Ağlıyor muydun?" dedi gözyaşlarını silen Hazel'a.

"Hıı," dedi Hazel.

"Niye ağlıyordun?" dedi George.

"Unuttum," dedi Hazel. "Televizyonda gerçekten hüznü bir şey vardı."

"Neydi?" dedi George.

"Aklım karıştı biraz," dedi Hazel.

"Hüznü şeyleri unut," dedi George.

"Hep unutturum zaten," dedi Hazel.

"Benim akıllı kızım," dedi George. Yüzünü buruşturdu. Kafasının içinde takır takır silah sesleri çınılıyordu.

"Üff, bu seferki ne biçimdi ama!" dedi Hazel.

"Sen onu bir de bana sor!" dedi George.

"George, bu seferki ne biçimdi?"

Çeviren: Sedef Öztürk

Maske

Stanislaw Lem'in yapıtlarını kabaca ikiye ayırmak olanaklı. Bir yanda "Solaris" in izinden giden ve biraz gizemli (bazılarına göre biraz metafiziğe bulaşmış), biraz bilimsel yapıtlar, ikincisinde ise dizginlenmemiş bir mizah duygusuyla yüklü ve "Satir" geleneğinden gelen yapıtlar. Bu iki tür yapıtı bir araya getirebilmek herhalde ancak Lem gibi bir yazarın yapabileceği bir şey. Anglo-sakson yazarlar arasına girip Bilimkurgu Onur Salonu'na resmi asılabilecek ender yazarlardan biri Lem.

"Maske" Lem'in "ciddi" yapıtlarından biri. Hiç de bilimkurgu havası vermeyen başlangıcı, gizemli havası ve içerdiği alegoriyle oldukça değişik bir öykü.

Başlangıçta karanlık ve soğuk alevler ve bitmek bilmeyen gökgürültüleri vardı; kömür karası, büküm büküm kancalar gibi kıvılcım zincirleri, beni içinden geçiren ve metal yılanlar, ben olan "şey" e hortum gibi yassı kafalarıyla dokundular ve böyle her dokunuşla keskin, neredeyse zevk veren şimşek gibi bir titremeyle sarsıldım.

Gözler, sınırsız derinlikte, hareketsiz gözler, yuvarlak pencerelerin arkasından beni seyrettiler ve sonra uzaklaştılar, ama belki de ilerleyen bendim; içimde uyuşukluk, saygı ve korku uyandıran, bir sonraki gözlem odasına giren bendim. Sırtüstü yaptığım bu yolculuk belirsiz bir zaman sürdü ve ilerledikçe ben olan o şey çoğaldı ve kendini bilmeye başladı, sınırlarını keşfetti; biçiminin bütününe ne zaman tam olarak kavradığımı, geride bıraktığım yerlere ne zaman dikkat etmeye başladığımı söyleyemeyeceğim. Dünya orada başladı; gökgürültüleri, alevler içinde karanlık; sonra hareket durdu ve beni bana teslim eden eklemlenmiş organlar hafif çırpınışlarla biraz daha kalktılar; "ben" i kerpeten ellere bıraktılar, bir kıvılcım tekerleğinin yassı ağzına sürdüler, yok oldular; ben olan o şey hâlâ hareketsiz yatıyordu; kendisi hareket edebiliyordu artık, ama henüz vaktimin gelmediğinin tamamen bilincindeydim

ve bu duyarsız eğimli yüzeyde (o sırada eğimli bir yüzeyde yatıyordum) son akım, soluk soluğa son ayınlar, titrek bir öpüş "ben'i çekti ve bu, fırlayıp ışısız yuvarlak deliğe sürünmek için verilen işaret ve artık hiç zorlamaya gerek duymadan soğuk, düzgün, içbükey levhalara dokundum; taş kabartma gibi. Ama belki hepsi bir düştü.

Nasıl uyandığımı bilmiyorum. Anlaşılmaz hışırtılar ve serin bir loşluk anımsıyorum; ben de içindeydım, önümde dünya parıltılı bir manzarayla rengârenk uzanıyordu; eşiği aştığımda hareketlerimin ne kadar şaşkınlıkla dolu olduğunu anımsıyorum. Yukarıdan güçlü bir ışık, dikey gövdelerin renkli karmaşasına vuruyordu; kürelerini gördüm; ıslak ıslak parlayan minik düğmelerini bana çevirdiler; mırıltılar dindi ve bunu izleyen sessizlikte ben olan şey bir adım daha attı.

Ve sonra, duymadığım ama duyumsadığım bir sesle içimden bir tel koptu ve ben, artık bir dişi olarak cinsiyetimin içime akışını öyle şiddetli hissettim ki, başım döndü, gözlerimi kapadım. Gözlerim kapalı öylece dururken her yandan sözcükler üstüme geldi, çünkü ben olan kadına cinsiyetle birlikte dil de verilmişti. Gözlerimi açıp gülümsedim, ilerledim, elbiseler de benimle ilerledi; gururla yürüdüm, çemberli eteğim çepeçevre kuşatıyordu beni; nereye gittiğimi bilmeden ilerledim, çünkü bu bir saray balosuydu ve az önce yaptığım hata, yani başları küre, gözleri ıslak düğmeler sanışım, genç bir kızın aptalca gafı gibi güldürdü beni; bu yüzden sırtıttım, ama yalnızca kendimeydi gülüşüm. Çok uzak sesleri duyabiliyordum; saray erkânının onaylayan sözcüklerini, beyefendilerin gizli iç çekişlerini, hanımefendilerin kıskanç solumalarını ve "Allahaşkına kim bu genç hanım, Kont Hazretleri?" deyişlerini duydum. Ve o dev salonda, kristal örümceklerin gül yaprakları saçan ışıkları altında yürüdüm. Yaşlı hanımların boyalı yüzlerinden akan hoşnutsuzluğunda, esmer beylerin şehvetli bakışlarında kendime baktım.

Çatının kemerinden parkeye kadar inen pencerelerin ardında gece vardı; parkta ateşler yanıyordu ve iki pencere arasındaki bir girintide, mermer bir heykelin dibinde, diğerlerinden daha kısa boylu bir adam duruyordu; sarı siyah çizgili kıyafetler giymiş saraylılar etrafını çevirmişti, ona doğru salınıyor ama çembere hiç girmiyorlardı; bu tek adam yaklaşıırken bana hiç bakmadı. Yanından geçerken durdum ve bana doğru bakmadığı halde, parmak uçlarımla eteğimi topladım, önünde reverans yapmak istiyormuş gibi başımı önüme eğdim ama yalnızca ellerime, ince beyaz ellerime baktım; neden bilmem, ellerimin beyazlığının, ete-

ğimin gök mavisi üstünde parlayışında korkunç bir yan vardı. Ama çevresi saraylılarla kuşatılmış, zırhını kuşanmış, sarı saçlı, solgun, elinde oyuncak denebilecek kadar küçük bir hançeri olan şövalyenin önünde duran o kısa boylu bey ya da asilzade bana bakmaya tenezzül etmedi; alçak, sıkıntılı bir sesle kendi kendine konuşuyordu, çünkü başka kimse yoktu konuşacağı. Bense, reverans yapmayıp bir an onun yüzüne vahşi bir bakış fırlattım; yüzünü, esmer çarpık dudağını anımsamak istiyordum; küçük beyaz bir yara izi dudağının kenarını yukarı çekiyordu. Gözlerimi o dudaklara dikip topuklarımın üstünde döndüm, eteklerim hışırdayarak yanından geçip gittim. Ancak o zaman bana baktı. O bir anlık, kısık, soğuk bakışını, sanki yanağında görünmeyen bir tüfek varmış, namlusu boynuma, tam altın buklelerin arasına dönükmüş gibi hissettim. Bu ikinci başlangıçtı. Geri dönmek istemiyordum ama döndüm ve eteğimi ellerimle kaldırıp yerlere kadar reverans yaptım. Sanki kumaşın sertliğinden yerin parıltısına gömülmek istiyordum. Karşımdaki kraldı. Sonra yavaşça çekildim, karşımdakinin kral olduğunu o kadar iyi ve kesinlikle nasıl bildiğime şaşıyordum; aynı zamanda uygun-suz bir şey yapmak için güçlü bir dürtü vardı içimde, çünkü aslında bilmem mümkün değilken, yine de kategorik ve yadsınamaz bir biçimde biliyorsam, o zaman bu bir düştü, düşlerde birinin burnunu çimdikle-mek can yakar mıydı? Biraz korktum, çünkü istediğimi yapamıyordum, sanki içimde görünmez bir engel vardı. Duraksadım; gerçeklikle düş arasında neye inanacağımı bilemeden yürüdüm, bu arada bilgiyle dolu-yordum; dalgaların kıyıya vuruşu gibi her dalga yeni bir bilgi bıra-kıyordu, unvan ve rütbeler, salonun yarısına varmışken malum olmuş-tu bana; ateş almış bir gemi gibi yanan şamdanların ışığında, yıpranmış, eskimiş yerlerini özenli bir ustalıkla örtmüş bütün hanımefen-dilerin adlarını biliyordum.

Artık çok şey biliyordum, sanki bir karabasandan tamamen uyanmış-tım, ama belleğimde hâlâ izleri vardı ve ulaşamadığım kısımlar bana beynimde iki karanlık gölge gibi göründü: geçmişim ve şimdiki halim. Kendim hakkındaki bilgim hâlâ sıfırdı. Çıplaklığımı, göğüsleri, göbe-ği, baldırları, boynu, omuzları, pahalı giysilerin altında kalan ayakları bir bütün olarak hissediyordum. Göğüslerimin arasında ateşböceği gibi yanıp sönen topaz kakmalı altına dokundum; yüzümdeki ifadeyi de du-yumsuyordum, hiçbir şey ele vermiyordu yüzüm; bakanların akli ka-rışıyordu herhalde, çünkü gülümsüyorum sanıyorlardı ama ağzıma,

gözlerime, kaşlarıma daha iyi baksalar, en ufak bir keyif, hatta bir ki-
barlık gülümsemesinin bile izini bulamazlardı. O zaman gözlerime ba-
karlardı, ama gözlerim son derece sakindi; yanaklarıma, çeneme bakıp
bir gülümseme izi ararlardı, ama uçarı gamzelerim yoktu; yanaklarım
düzgün ve beyazdı; çenem dikkatli, sessiz, ciddi ve en az boynum kadar
mükemmeldi; hiçbir açık vermiyordu. Bakan kişi tedirgin olurdu o za-
man; neden benim gülümsediğim sanısına kapıldığını anlayamazdı;
kuşklarının ve güzelliğimin yarattığı şaşkınlık içinde kalabalığa
karışır ya da derin bir reveransın arkasına saklanırdı.

Ama hâlâ bilmediğim iki şey vardı ki, belli belirsiz bir biçimde de
olsa, bunların en önemli şeyler olduğunun farkındaydım. Kralın beni
neden görmezden geldiğini, güzelliğimden korkmadığı ve bana sahip
olmak istemediği halde neden gözlerime bakmadığını anlamıyordum;
onun için gerçekten değerli olduğumu, açıklayamayacağım bir şekilde
değerli olduğumu hissediyordum; sanki onun işine yaramıyordum, san-
ki bu parıltılı salonun dışından biri, lentoların üstünde dövme tunçtan
hanedan armaları arasına kakılmış ayna gibi cilalı rengârenk parke taş-
ları üstünde dans etmek için yaratılmamış biri ydım onun için; oysa ya-
nından geçerken kralın isteğinin ne olduğunu tahmin etmemi sağla-
yacak hiçbir düşünce geçmemişti aklımdan; arkamdan görünmez bir
namludan çıkmış da olsa kaçak ve ilgisiz bir bakış fırlattığında da, sol-
gun bakışlarını diktiği kişinin ben olmadığımı anladım; o gözler kara
gözlükler ardından bakmalıydı dünyaya, çünkü bakışları, iyi denetlediği
yüzünden farklıydı, yalan söylemiyordu ve zarafet denizinde, bir leğenin
dibinde kalmış kirli tortu gibi duruyordu. Hayır, gözleri uzun zaman
önce atılmış, gizlenmesi gereken, gün ışığına dayanamayan gözlerdi.

Ama benden ne istiyordu, ne? Bu konuda düşünmeye fırsat bulama-
dım, çünkü başka bir şey dikkatimi çekti. Ben burada herkesi tanıyord-
dum, ama beni kimse tanıımıyordu. O hariç, muhtemelen sadece kral
hariç! Kendime ilişkin bilgim de parmak uçlarımdaydı artık; adımlarımı
yavaşlatırken duygularım garipleşti; salonun dörtte üçünü geçmiştim
bile ve rengârenk kalabalığın, şakaklarına kır düşmüş duyarsız çehrele-
rin, pıhtılaşmış pudranın altında terleyen kızarmış yüzlerin, kurdeşeler,
madalyalar ve örülmüş püsküllerin arasından bir koridor açıldı — in-
sanlar aralarından bir kraliçe gibi geçmem için kenara çekildiler, gözler
beni izliyordu, peki ben nereye yürüyordum?

Kime?

Ya ben kimdim? Düşünceler düşünceleri akıcı bir maharetle izledi; bir anda kendi durumumla bu çok seçkin kalabalık arasındaki özel uyumsuzluğu kavradım; çünkü her birinin bir tarihi, ailesi, şu ya da bu nişanı, entrikalarla, ihanetlerle kazanılmış soyluluğu vardı ve her biri sefil gururunu balon gibi şişirip, kişisel geçmişini ardında, çölde arabaların kaldırdığı toz gibi peşinden sürükleyerek dolaşıyordu; bense çok uzaktan gelmiştim; sanki bir değil, birçok geçmişim vardı, çünkü buradakilerin benim kaderimi anlayabilmesi ancak onların törelerine, bu yabancı ama yine de bildik dile parça parça çevrilmesiyle mümkündü; bu yüzden onların anlayışına ancak yaklaşık bir şeyler sunabiliyordum ve seçtiğim her işaretle onlar için farklı bir insan olacaktım. Ya kendim için? Hayır... ama belki de evet; şular taşıp, boş kıraç bir toprağı, o güne dek sağlam kalmış bentleri yıkarak nasıl doldurursa, salona girdiğimde içime öyle dolan bilgilerden fazlasını bilmiyordum ve bunun ötesinde ancak mantık yürütebiliyordum. Aynı anda birden fazla şey olunabilir mi? Hepsi terk edilmiş çok sayıda geçmişin bir türevi olabilir miydim? Belleğin karmaşasından çıkarsadığım mantığım bunun olanaksız olduğunu, tek bir geçmişim olması gerektiğini söylüyordu; eğer Kont Tlenix'in kızıysam, Nedime Zoraenna'ysam, genç Virginia'ysam, Langodot'ların denizaşırı krallığında Valando klanı beni öksüz bıraktıysa, düşle gerçeği ayırt edemiyorsam, düş görüyorum demek değil midir? O sırada bir yerde orkestra çalmaya başladı ve balo bir heyelan gibi harekete geçti. Kişi daha gerçek bir gerçekliğe, bir uyanıştan uyanmaya nasıl inandırabilir kendini?

Can sıkıcı bir kafa karışıklığı içinde yürüyordum artık; her adıma dikkat ediyordum, çünkü baş dönmesi geri gelmişti, ben buna yükseklik korkusu diyordum. Kraliçe edamı zerrece bırakmadım yürürken, ama korkunç bir çaba harcamam gerekti (korkunçtu ama belli etmedim; zaten belli olmamak için güç verilmişti bana); uzaktan bir adamın gözlelerinden yardım geldiğini hissedene kadar... Yarı açık bir pencerenin alçak pervazına oturmuştu; brokar perde bir eşarp gibi omuzundan sarkıyordu; perdede kızıl tüylü aslanlar, taçlı, dehşetli yaşlı aslanlar pençelerinde Cennet Bahçesi'nin zehirli elmalarına benzeyen küreler, asalar taşıyorlardı. Aslanlı, pahalı karalar giymiş bu adamda doğal bir umursamazlık vardı sanki, ama beyefendilerin kılıklarındaki yapay boşvermişlikten çok farklıydı onunki. Bu yabancı, züppe, dalkavuk ya da saraylı değildi; yaşlı da değildi; o gürültü patırtı içinde köşesinden bana baktı, benim

kadar yapayalınızdı. Çevresi, purolarını kendilerinin birer kopyası olan başkalarının gözü önünde kâğıt paralarla yakan, altın dükaları yeşil çuhaya, havuzdaki kuğulara hindistancevizi atar gibi fırlatan adamlarla doluydu; bu tipler için hiçbir davranış aptalca ya da onursuz olamazdı, şanlarının, yaptıkları her şeyi onurlandırmaya yettiğini düşünürlerdi. Adam bu salona her bakımdan yabancıydı ve saltanat aslanlarıyla süslü broker kumaşa gösterdiği görünürde tesadüfi saygı (kumaşın omuzunu sarmasına, kraliyet morunun yanağına yansımaya izin vermişti) çok ince bir alaydı sanki. Genç değildi; tüm gençliği kara, hafif şehla gözleminde ışıltıyordu; yanındaki obur ve uslu köpek edalı ufak, tıknaz, kel adamı dinliyor ya da belki dinlemiyordu. Ayağa kalkınca, perde sahte, atılan bir süs eşyası gibi kolundan kaydı, mecburen göz göze geldik, ama ben hemen kaçırdım bakışlarımı. Yemin ederim. Yine de o yüz gözlerimin arkasına kazındı; sanki birden kör olmuşum, kulaklarım zor işitir olmuştu; öyle ki müzik yerine bir an yalnızca kendi nabız atışımı duydum. Ama yanılıyor olabilirim.

İnanın ki çok olağan bir yüzdü. Hatlarında, zeki insanlarda hep görülen gösterişsiz güzelliğin asimetrisi vardı, ama kendi parlak, keskin, kendine zarar verecek kadar delici aklıdan yorulmuş olmalı diye düşündüm. Mutlaka geceleri kendi kendini yiyip bitiriyordu (bunu büyük bir yük gibi taşıdığı belliydi) ve bazı anlarında, bir ayrıcalık ya da yeti değil, sakatlık olan zekâsından kurtulmak istiyordu; sürekli düşünmek ona acı veriyordu, hele kendi başınayken ve herhalde sık sık kendi başına kalıyordu, her yerde ve dolayısıyla burada da. Modaya uygun, ama sanki terziyi özel olarak uyarmış, üstüne yapışmayan giysi dikmeye zorlamış gibi bol duran giysisinin altındaki bedeni, çıplak halini düşündürttü bana. Bu çıplaklık oldukça dokunaklıydı herhalde; şişlikler, sinir düğümleri, kalın kirişlerden oluşan, yılansı, görkemli, atletik, kaslı ve hâlâ çiftleşme umudunu yitirmemiş yaşlı kadınların iştahını kabartacak erkek bedenlerinden değildi. Yalnızca başında vardı o erkeksi güzellik. Ağzında dehanın kıvrımı, kaşlarında ve kaşlar arasındaki yarıktaki kızgın sabırsızlık, o güçlü, yağdan parlayan burunda kendi gülünçlüğüünün bilinci... Yo, yakışıklı bir adam değildi, çirkinliği çekici olanlardan da değildi, sadece farklıydı ve bakışlarımız karşılaştığında içime garip bir uyuşukluk çökmemiş olsa, kesinlikle dönüp yürürdüm.

Doğru, bunu yapsaydım, o çekim alanının dışına kaçmayı başarsaydım, merhametli kral derhal armalı yüzüğünü şöyle bir döndürüp, göz-

bebekleri iğne başı gibi, feri kaçmış gözünün ucuyla bana bakardı ve ben dönerdim. Ama o anda ve orada bunu bilemezdim, o bakışların tesadüfî karşılaşmalar olduğunu fark etmedim, yani bu bakışın, iki yarattığın irislerindeki kara deliklerin —nihayet deliktir bunlar— kısa karşılaşması olduğunu anlamadım, kafatasının oyuklarında çevik hareketlerle kayan delikler olduğunu fark etmedim. Tüm bunların önceden belirlenmiş olduğunu fark etmedim, nasıl edebilirdim?

Tam gidiyordum ki, kalktı ve koluna takılan brokarın saçağını "komedi bitti" der gibi silkip bana doğru yürüdü. İki adım attı, durdu; şüpheye yer vermeyen bu hareketin ne kadar küstahça olduğunu, tanımadığı güzel bir kadının arkasından bandoyu takip eden mahalle delisi gibi yürümenin ne kadar şapşalca görüneceğini fark etmişti; sonra bir elimi kapadım, öbür elimle bileğime takılı duran yelpazeyi aşağı kaydardım. Düşün diye. Ve o derhal...

Yelpazenin sedef kakma sapının üstünden birbirimize baktık. Harika ve korkunç bir andı, soğuk bir bıçak gırtlığımı deldi sanki, sözcükler boğazıma mihlandı, sesimin çıkmayacağını, çıkarsa karga gibi gıklayacağını hissettim. Başımı salladım ve bu hareketim de bir önceki gibi oldu, bana bakmayan krala reveransımı tamamlamadığım zamanki gibi.

İşaretime yanıt vermedi; içinde kendisinden beklemediği şeyler oluyordu, çok şaşırmış, irkilmişti. Biliyorum, çünkü daha sonra söyledi bana, ama söylemeseydi de bilirdim.

Bir şey söylemek istiyordu, o sırada şapşal bir hali olduğundan emindi ve böyle görünmek istemiyordu, ben de bunu biliyordum.

"Hanımefendi," dedi, boğazını temizleyerek, "yelpazeniz..."

Onu da, kendimi de denetim altına almıştım artık.

"Beyefendi," dedim, sesimin tonu oldukça kısıktı, farklıydı, ama o normal sesim sanacaktı, hiç duymamıştı çünkü, "tekrar mı düşüreyim?"

Ve gülümsedim; hayır, baştan çıkarıcı, tahrik edici, parlak bir gülüş değildi. Gülümsedim, çünkü yanaklarımın kızardığını hissediyordum. Bu kızarma bana ait değildi, yanaklarıma yayılıyordu, yüzüme sahip çıkıyordu, kulak memelerimi pembeleştiriyordu, mükemmelen hissediyordum, oysa utanmamıştım, heyecanlı da değildim, tanımadığım bu adama hayran da olmamıştım, bir sürü saraylının arasında biriydi sadece. Hatta şunu da söyleyeyim, bu kızarmayla hiçbir ilgim yoktu, salonun eşiğini aşip aynalı zemine adımımı ilk attığımda içime dolan bilgi nereden geldiyse bu da oradan geliyordu. Kızarma, sarayın görgü kural-

larından biriydi belli ki, yelpaze, telli etek, topazlar ve saç modeli gibi gerekliydi. İşte bu yüzden, o kızarmayı önemsizleştirmek, etkisiz kılmak, yanlış sonuçlara varılmasını önlemek için gülümsedim, eğlenmeyle alay arasındaki sınırdaki gülümsedim ona. O da sessizce güldü, sanki kendine gülüyordu, gülmenin kesinlikle yasak olduğunu bilen ve bu yüzden de kendini tutamayan bir çocuğun gülüşü gibiydi. Bir anda gençleşmişti bu haliyle.

"Bana bir saniye izin verirseniz," dedi birden ciddileşerek, aklına bir şey gelmiş gibi, "sözlerinize layık bir yanıt, yani zekice bir karşılık bulabilirim. Ne yazık ki iyi fikirler aklıma yalnızca merdivenlerde gelir benim."

"Uydurma yeteneğiniz bu denli zayıf mı yani?" diye sordum, dikkatimi yüzüme ve kulaklarıma toplamıştım, çünkü bu ısrarlı kızarma hali beni sinirlendirmeye başlamıştı, özgürlüğümü istila ediyordu. Farkındaydım, kralın beni kaderime teslim etme kararının bir parçasıydı bu da.

"Herhalde, 'Bu durumu nasıl düzeltmeli, yapacak bir şey yok mu?' diye eklemeliydim," diye devam ettim. "Siz de hayır derdiniz, güzelliğiyle Mutlak Varlığın gözle görünür kanıtı olan bu kadının karşısında yapacak hiçbir şey yok. Sonra orkestranın iki ölçüsüyle ikimiz de ağırbaşlılığımızı takınır, konuşmayı büyük bir incelikle sıradan saray konuşmasına dönüştürürüz. Ama bu tür konuşmalarda pek rahat değilsiniz galiba, belki en iyisi hazırcevaplık yarışına girmemek..."

Bu sözleri duyunca benden gerçekten korktu, ne diyeceğini bilemedi. Gözleri vakurdu, sanki bir fırtınada açıkta kalmıştık, kiliseyle ormanın arasında, ya da boşlukta.

"Kimsiniz siz?" dedi sertçe. Artık şaka yapmıyordu, oyun da oynamıyordu, yalnızca benden korkuyordu. Bense ondan hiç korkmuyordum hem de hiç! Oysa telaşa kapılıyordum; çünkü yüzünü hissediyordum, gözenekli derisi, asi kıllı kaşları, kulaklarının geniş kıvrımları, hepsi içimde o zamana dek varlığını bilmediğim beklentiyle bütünleşiyordu, sanki içimde onun banyo edilmemiş negatifini taşıyordum ve şimdi resim tamamlanmıştı. Ama o benim ölüm fermanım da olsa korkmuyordum ondan. Ne kendimden, ne ondan. Ama bu ilişkinin içsel, hareket-siz gücü tüylerimi diken diken ediyordu; bir insan gibi değil, bir saat gibi titriyordum, akreple yelkovan bir araya gelip saati çalmak için sessizce hareket ettiklerinde nasıl titrerlerse öyle. Yine de sessizdim. O ürperişi kimse fark edemezdi.

"Size yavaş yavaş anlatacağım," dedim çok sakın. Gülümsedim hafıfçe; önemsiz bir gülümseme, hastaları neşelendirmek için gülümsenir ya, işte öyle. Ve yelpazemi açtım.

"Bir kadeh şarap içirim. Ya siz?"

Başıyla onayladı. Ona yabancı gelen, üstüne uymayan, bu hantal davranış tarzını ikinci bir deri gibi taşımaya çalışıyordu. Ve salondaki yerimizden yürümeye başladık; parkede şamdanlardan damlayan sedefli mum derecikleri akıyordu, mumların isı arasında omuz omuza yürüdük; dibinde, inci beyazı kuşanmış uşakların kadehlere içki doldurduğu bir duvara geldik.

O gece kim olduğumu söylemedim ona, yalan söylemek istemiyor, gerçeği kendim de bilmiyordum. Gerçek kendiyle çelişemez; ben aynı anda bir nedime, bir kontes, bir öksüzdüm, bütün bu secereler içimde döneniyordu, ben karar verdiğim anda biri varlık kazanabilirdi. Gerçeğin benim seçişim ve kaprisime göre belirleneceğini anlamıştım artık, ben hangisini seçersem diğer imgeler uçup gidecekti ama bu olasılıklar arasında kararsızdım çünkü bunlarda bir bellek oyunu var gibi geliyordu. Belleğini yitirmiş, akrabalarının ilgisinden onları endişeye boğarak kaçmış bir kaçık mıydım yoksa? Onunla konuşurken, "Deli bir kadınsam," diye düşündüm, "her şey iyi bitecek. İnsan kendini delilikten bir düşten kaçır gibi kurtarabilir. Her iki halde de umut var."

Gecenin geç saatlerinde —hiç yanımdan ayrılmamıştı— bir an, henüz odalarına çekilmemiş olan Majesteleri'nin yanından geçtiğimizde, onun bizden yana bakma gereği bile duymadığını hissettim ve bu korkunç bir keşif oldu benim için. Çünkü Arrhodes'in yanındaki davranışımı kontrol etme gereği duymuyordu; belli ki gerek yoktu buna, bana tamamen güvenebileceğini biliyordu sanki; kaderleri parayı verenin elinde olduğu için son nefeslerine kadar işlerini yapmaya çalışan kiralık katillere nasıl güvenilirse öyle, tam olarak güveniyordu bana. Kralın kayıtsızlığı aslında kuşkularımı silmeliydi; bana bakmıyordu, demek ki ona bir şey ifade etmiyordum, yine de baskı altında olduğuma ısrarla ınandığım için delilik senaryosunu tercih ettim. Melek yüzlü deli bir kadındım gülerken, Arrhodes'in şerefine içiyordum. Kralın en nefret ettiği adamdı Arrhodes, ama ölüm döşeğindeki annesine söz vermişti, "O bilge adama bir zarar gelirse benden değil, kendisi istediği için gelir," demişti. Bunları biri bana dans ederken mi söyledi, yoksa kendim mi öğrendim biliyorum. Gece uzun ve gürültülüydü, muazzam kalabalık

bizi sürekli ayırıyordu, yine de rastlantıyla karşılaşp duruyorduk, sanki bir komplonun parçasıydı herkes. Bariz bir yanılsamaydı bu; dans eden mankenlerle çevrilmiş olmamız olanaksızdı. Yaşlı erkeklerle, güzelliğimi kıskanan genç kadınlarla konuştum, kimi iyi kimi kötü niyetli çeşitli aptallık dereceleriyle karşılaştım; titrek morukları ve somurtkan hanım kızları öyle kolay harcadım ki sonunda acıdım onlara. Cisim bulmuş zekâydım sanki; keskin, nükteli, göz kamaştıran zekâm gözlerimi ateşe vermişti. Giderek artan endişelerim içinde Arrhodes'i kurtarmak için kuşbeyinli rolünü oynamayı çok isterdim, ama bir tek bunu beceremiyordum. Yeteneklerim o kadar gelişkin değildi ne yazık ki! Öyleyse zekâm (ve zekâ dürüstlük demektir) bir yalana mı dayanıyordu? Dans ederken, menüet dönüşlerinde, böyle şeyler düşündüm; dans etmeyen Arrhodes beni uzaktan seyrediyordu; taçlı aslanlarla süslü mor brokar perdenin önünde kara ve inceydi. Kral gitti ve kısa bir süre sonra biz de ayrıldık; hiçbir şey söylemesine, sormasına izin vermedim, konuşmaya çalıştı ve önce dudaklarımla, sonra kapattığım yelpazemle "Hayır" diye tekrarlayışımı duyunca rengi soldu. Dışarı çıktım; nerede yaşadığım, nereden geldiğim, gözlerimi nereye çevireceğim konusunda hiçbir fikrim yoktu, yalnızca tüm bunların benim kararıma bağlı olmadığını biliyordum, gayret ediyordum ama boşunaydı. Nasıl anlatabilirim bunu? Gözküresini, gözbebekleri içe bakacak şekilde çevirmenin olanaksızlığını herkes bilir.

Beni saray kapısına götürmesine izin verdim; sürekli yanan zift kaplarıyla çevrelenmiş şato parkı sanki kömürden yontulmuştu, soğuk havada, uzaktan, insanlara ait olmayan kahkahalar geliyordu. Güneyli ustaların çeşmelerinden akan inci gibi bir taklitti belki, ya da çiçek tarhlarının üstünde süt beyazı hayaletler gibi asılı duran heykeller konuşuyordu; has bahçenin bülbülleri de şakıyordu, ama kimse dinlemiyordu, limonluğun yakınında, yuvarlak aya silueti vurmuş büyük ve karanlık bir kuş tünemişti bir dala — mükemmel bir poz. Çakıllar ayaklarımızın altında çatırdıyor, bahçe demirlerinin yaldızlı sivri uçları, ıslak yeşillikleri deliyordu.

Sinirli ve istekliydi; elimi yakaladı, hemen çekmedim. Majesteleri'nin askerlerinin ceketlerindeki beyaz şeritler parladı, biri arabamı çağırdı, atların nalları şakırdadı, bir faytonun kapısı mor fenerlerin ışığıyla parıladı, basamaklar indirildi. Bu bir düş olamazdı.

"Ne zaman ve nerede?" diye sordu.

"En iyisi şöyle diyelim: Hiçbir zaman ve hiçbir yerde," dedim. Basit gerçek buydu; aceleyle, çaresizce ekledim: "Benim iyi filozofum, sizinle oyun oynamıyorum, içinize bakın. Öğüdümün yerinde olduğunu göreceksiniz."

Ama eklemek istediklerimi söyleyemedim. Garipti, her istediğimi düşünebiliyor, ama o sözlerle sesimle ulaşamıyordum. Boğazımda bir kısıklık, bir dilsizlik: Sanki kilitte bir anahtar dönüyordu, sanki bir sürgü kapanıyordu aramızda.

"Çok geç," dedi yavaşça, başı önündeydi. "Gerçekten çok geç."

"Has bahçe sabahdan öğle borusu çalana kadar açık," dedim, ayağım basamaktayken, "orada kuğulu bir havuz var, yakınında da çürük bir meşe. Ya yarın, tam öğle vakti, ya da ağacın kovuğunda yanıtınızı bulacaksınız. Şimdi akıl almaz bir mucize olsa da, karşılaşmamızı unutabilirsiniz. Dua etmeyi bilsem bunun için dua ederdim."

Çok uygunsuz, bu ortamda banal kaçan sözlerdi, ama bu ölümcül sıradanlıktan kurtulmanın yolu kalmamıştı benim için. Fayton hareket ettiğinde, sözlerimi, bende uyandırdığı duygulardan korktuğum şeklinde yorumlayabileceğini fark ettim. Doğruydum, bende uyandırdığı duygulardan korkuyordum, ama bunun aşkla ilgisi yoktu, yalnızca ne söyleyebileceksem onu söylemiştim. Karanlıkta bir bataklıktaysanız, derin sulara gömülmemek için adımınızı dikkatle atarsınız ya, işte ben de sözcüklerimi öyle kullanıyordum, her yeni solukta söyleyebileceklerimi—ve söylememe izin verilmeyecekleri—deniyordum.

Ama o bunu bilemezdi. Soluk soluğa ayrıldık, kederle, tutkuya benzer bir panik içinde... bizi mahvedecek olan serüven böyle başladı işte. Ben, genç bir kız gibi tatlı ve nazenindim, onun kadere olduğumu daha açık bir şekilde anlıyordum; önüne geçilmez kötü talih anlamında kâderiydim onun.

Faytonun içi boştu, arabacının kolunda olması gereken armayı aradım, yoktu. Pencere de yoktu, siyah cam mıydı acaba? İçerisi kapkaranlıktı, mutlak bir karanlık, sanki gecenin değil yokluğun bir parçasıydık. Işık yokluğu değildi bu, boşluktu. Ellerimi duvarın kadife kaplı kıvrımlarında gezdirdim ama ne pencere, ne çerçeve, ne kapı kolu vardı önümde; tepemde yumuşak yüzeylerden başka bir şey bulamadım, tavan çok alçaktı, sanki bir arabanın değil, titreşen, eğimli bir kutunun içine kapatılmışımdı, nal seslerini, olağan tekerlek gürültülerini duymuyordum. Karanlık, sessizlik, hiçlik. Sonra kendime döndüm, çünkü ken-

dim şimdiye kadar olup bitenler içinde en karanlık ve uğursuz muammaydı benim için. Belleğim sağlamdı. Öyle olması gerekirdi sanırım, başka türlü düzenlenemezdi her şey, bu yüzden ilk uyanışımı anımsadım, henüz cinsiyetim yoktu, kendime yabancıydım, kötü bir değişimin rüyasını anımsar gibiydim. Saray salonunun kapısında uyanışımı anımsadım, o oymalı kapıların hafif gıcirtısını, hizmet hevesinin, bir kibarlık kuklasına, yaşayan bir balmumu cesede çevirdiği uşağın maskesi yüzünü anımsadım. Bunların hepsi aklımda tutarlı bir bütündü ve daha da gerilere giderek, daha kapı nedir, balo nedir bilmediğim, ben olan şeyin ne olduğunu bilmediğim zamanı anımsayabiliyordum. Ve özellikle daha o zamandan yarım sözcüklere dökülen ilk düşüncelerimi, kişisel olmayan, nötr bir tarzda formüle ettiğimi anımsadım ve bu beni korkuttu; sapkın bir gizemlilikti bu. Ben olan o ayağa kalkmış, o olan ben görmüş, ben, o, içeri girmişti. Salonun ışığı, açık kapıdan akarak gözbebeklerime çarpıp içimdeki sürgüleri, kilitleri açtığında (o ışıktan başka ne açmış olabilirdi?) kullandığım sözcükler bunlardı. Sürgü ve kilitlerin arkasından malum olmuş gibi içime sözcükler, saray adabı, zarif cinsin cazibesi ve yüzler dolmuştu. Kral hazretlerinin yüzünü ekşitmesi değil, o adamın yüzü en öndeydi ve bunu bana kimse açıklayamasa da, şaşmaz bir kesinlikle biliyordum ki, kralın önünde duruşum hataydı; yanlışlık olmuştu, yöneltildiğim şeyle yöneltene karıştırmıştım. Peki ama hatalar yapabilen bu kader ne biçim bir kaderdi? Gerçek kader böyle olmaz. Öyleyse kendimi hâlâ kurtarabilir miyim?

Artık mutlak yalnızlık beni korkutmuyor, tersine işime geliyordu, çünkü düşünebiliyor, düşüncelerimi yoğunlaştırabiliyordum; kendimi tanımak istediğimde, artık çok kolay ulaşabildiğim, düzenli belleğimi tararken hepsinin, eski bir odadaki tanıdık mobilyalar gibi el altında olduğunu gördüm ve sorular sorduğumda o gece olup biten her şeyi anladım ama yalnızca balo salonunun eşiğinden sonrası açık seçikti. Ondan öncesi? Evet, işte mesele bu. Ondan önce neredeydim ben, neredeydi o!? Nereden geliyordum? En basit ve güven verici açıklama, hasta olduğum, inanılmaz maceralarla dolu egzotik bir geziden dönen biri gibi hastalıktan yeni iyileşmekte olduğum, kitaplara, macera romanlarına, düşlere ve garip kaprislere düşkün, bu vahşi dünyayla başa çıkamayacak kadar narin, ince ve zarif bir genç kız olarak hayal gördüğüm, belki o metal cehenneminden geçişimi bir isteri krizi sırasında gördüğüm yolundaydı. Hiç kuşkusuz sayvanlı bir yatakta, dantelli çarşaflarda yatar-

ken olmuştu bunlar, evet, beyin humması odayı aydınlatan mumun ışığına da uygundu — öyle ki uyandığımda korkmayacak ve üstüme eğilenleri (sevgili bakıcılarımı) hemen tanıyacaktım. Ne hoş bir yalan! Sanrıydı gördüklerim, değil mi? Ve sanrılar biricik belleğimin temiz pınarına gömülüp ikiye bölmüştü belleğimi. Bellek bölünmesi mi? İçimde hazır bekleyen bir yanıtlar korosu vardı: Nedime, Tlenix, Angelita. Neydi bunlar? Bütün bu cümleler hazırda, bana verilmişlerdi ve her biri, beraberinde uygun imgelerini de getiriyordu, ah bir de tek zincir oluştursalardı! Ama ağaç köklerinin bir aradalığı gibi yan yana vardılar; öyleyse ben, zorunlu olarak ve eşyanın doğası gereği, tek olduğuma göre, bir zamanlar o dallar gibi çoğul olmuş olabilir miydim? Dallar, dere-lerin ırmağa kavuşması gibi birleşmişler miydi? Bu olanaksız, dedim kendi kendime. Olanaksız. Bundan emindim. Yaşamım bölünmüştü: Sarayın kapısına kadarki bölüm farklı ipliklerden dokunmuştu, eşiği aştığım andan itibaren tektim. Yaşamımın ilk kısmından sahneler yan yana var oluyor ve birbirlerini yalanlıyorlardı. Nedime: bir kule, kara granit kayalar, bir asma köprü, geceleyin bağırılmalar, bakır bir kapta kan, kasap kılıklı şövalyeler, kargıların paslı uçları ve bulanık, sisli pencereyle tahta oyma başlıklı karyola arasındaki oval, sırtı dökülmüş aynada benim solgun, küçük yüzüm... Geldiğim yer burası mıydı?

Oysa Angelita olarak Güney'in boğucu sıcaklığında yetiştirilmiştim ve o yöne bakınca tebeşirli sırtlarını güneşe vermiş beyaz duvarlar gördüm; kurumuş palmyelerin altında tüyleri darmadağın vahşi köpekler, kabuk bağlamış köklere köpüklü sidik saçıyorlardı ve kurumuş, yapışkan tatlılığıyla sepet sepet hurmalar ve yeşil giysili hekimler ve basamaklar, sahildeki koya inen taş basamaklar, bütün duvarlar sıcaklığa sırtını dönmüş, üzüm salkımları öbek öbek gübre yığınları gibi sararak kuruyor ve yine yüzüm... ama aynada değil suda; gümüş bir testiden su dökülüyor... gümüş kararmış. O testiye nasıl taşıdığımı ve içinde ağır ağır çalkalanan suyun nasıl elimi çektiğini bile anımsıyorum.

Peki ya cinsiyetsizliğim, sırtüstü yaptığım yolculuk, çırpınan metal yılanların ellerime, ayaklarıma ve alnıma kondurduğu öpücükler? O dehşet anı tamamen silinmişti artık ve ne kadar gayret edersem edeyim, sözcüklere dökülemeyen kötü bir düş gibi, anımsayamıyordum. Hayır, birbiriyle bu kadar çelişen yaşamları aynı anda ya da art arda yaşamış olmam olanaksızdı! Peki o zaman kesin olan neydi? Güzeldim. Onun yüzünde, canlı bir aynada yansır gibi bana bakan yüzümü gördüğümde,

ümitsizlik kadar utkuyla da dolmuştu içim, hatlarım o kadar mükemmeldi ki, ne çılgınlık yaparsam yapayım, ağzım köpürerek de ulusam, çiğ et de kemirsem güzelliğim yüzümü terk etmeyecekti. Peki ama neden yüzüm diyorum da ben demiyorum diye düşündüm. Kendi yüzüyle, bedeniyle uyumsuz biri miydim? Efsun yapmaya hazır bir büyücü, bir Medea mıydım? Çok saçma ve gülünç geliyordu bunlar bana. Zihnim, soyluluğu elinden alınmış zampara bir şövalyenin elinde kullanıla kullanıla eskimiş bir kılıç gibi çalışıyor, her konuyu hiç zorlanmadan parçalarına ayırabiliyordu; bu disiplinli düşünme tarzı doğru ama biraz fazla soğuk ve gereğinden fazla sakindi, çünkü korkunun ötesine geçmişti; korku aşkın, her yerde var olan ama yine de ayrı bir şey gibiydi. Bu yüzden kendi düşüncelerime de kuşkuyla bakıyordum. Ama yüzüme ya da aklıma güvenemiyorsam, neye karşı korku ve kuşku duyacaktım? Ruhumla bedenimin dışında neyim vardı? Hasılı anlaşılmaz bir haldi.

Geçmiş yaşamlarımın dağınık kökleri bana önemli hiçbir şey söylemiyordu, araştırdıkça parlak renkli imgeler elendiler; bir an Kuzeyli bir nedime, bir an yakan güneş ülkesinin Angelita'sı, bir an Mignonne, her defasında başka bir kişiydim, başka ada, başka konuma, başka soya sahip, başka bir göğün insanı; hiçbirisi diğerlerine göre öncelikli değildi. Güney'in manzarası, aşırıya kaçmış tatlılık ve karşıtlıklar, gösterişli mavilerle demlenmiş renklerle gözümün önüne gelip duruyordu; uyuz köpekler, peçeli analarının kemikli ditzlerinde sessizce ölüp giden şiş karınlı, gözleri irinli yarı kör çocuklar olmasa, o palmyeli sahil fazlasıyla yalan gelecekti bana. Ve Nedime'nin Kuzeyi ... Karla kaplı kuleler, çalkantılı kurşuni bir gök, kış; rüzgârın eğri büğrü biçimler verdiği kar taneleri, burçlardaki siperlere, kale hendeğine sürünerek mazgallardan beyaz dilleriyle çıktılar; köprünün zincirleri sarı gözyaşlarıyla ağlar gibiydi ama aslında değildi biliyorum, sadece yazın hendeğe dolan suyun yüzeyinde biriken kalın küf tabakasının paslandığı halkaların rengiydi. Çok iyi anımsıyordum bütün bunları.

Sonra üçüncü yaşamım; serin, büyük, bakımlı bahçeler, bahçe makaslarıyla bahçıvanlar, tazılar ve tahtın basamaklarında yatan, soytarının Büyük Danuası (uyuşukluğunun zarafeti yalnızca inip kalkan karguların hareketiyle bozulan, dünyadan bezmiş bir heykel) ve sarımsı, ilgisiz gözlerinde sanki katabankların küçülmüş suretleri. Bu ne anlama geliyordu bilmiyorum, ama bir zamanlar mutlaka biliyordum ve o kadar iyi anımsanan, çiğnediğim otların tadına varana kadar anımsadığım

geçmişe daldığımda, artık bana küçük gelen patiklerle her yanı simle işli ilk uzun elbiseye dönmemem gerektiğini hissettim. Sanki çocukluğum bile bir ihaneti gizliyordu. O yüzden zalim bir anıyı çağırdım bellege... Cansız sırtüstü yaptığım o yolculuğu, çıplak gövdeme dokununca madeni sesler çıkararak uyuşturan metal öpücükleri anımsadım. Çıplaklığım sanki sessiz, daha yüreğini, dilini bulamadığı için sesi çıkmayan bir çingiraktı. Evet, bu inanılmazlığa sığındım, artık o gözü dönmüş karabasanın bana bu kadar sıkı sarılmasına da şaşırıyordum; karabasandan başka bir şey olamazdı. Emin olmak için parmaklarımın uçlarını kolumun yumuşak içine, göğüslerime dokundurdum; bir saldırdıydı bu kuşkusuz ve titreyerek boyun eğdim; sanki başımı arkaya atmış, insanı canlandıran buz gibi bir yağmurun altına girmiştim.

Sorularıma hiçbir yerde yanıt bulamıyordum: Ben olan ve ben olmayan bu boşluktan geri çekildim. Tek olana geri döndüm. Kral, balo, saray ve o adam. O adam için yaratılmıştım ben, o da benim için, bunu biliyordum, ama yine korku vardı; hayır korku değil, daha çok kaderin, kaçınılmazın, kavranamayanın çelik varlığıydı ve tam da bu ölüm haberi gibi gelen kaçınılmazlık artık reddedemeyeceğinin, kaçınmayacağıının, çekilemeyeceğinin, kaçamayacağıının bilgisi ve yok olabileceğinin ama *başka hiçbir biçimde yok olamayacağıının* bilgisi... İnsanın içini donduran o varlığa soluk soluğa gömüldüm. Dayanamıyordum, "baba, anne, kardeş, kız arkadaşlar, hısım, akraba" sözcüklerini söyledim; o sözcükleri ne kadar iyi anlıyordum, tanıdık çehreler göründüler, onları tanıdığımı onlara itiraf etmem gerekiyordu. Evet ama insanın dört annesi ve bir o kadar da babası olamazdı, öyleyse yine delilik senaryosuna mı dönüyoruz? Bu kadar aptal ve bu kadar ısrarlı?

Aritmetiğe sığındım, bir bir daha iki, bir baba ve bir anneden bir çocuk çıkar, sen o çocuksun, bir çocuğun anıları var sende...

Ya deliydim, dedim kendi kendime, ya da hâlâ deliyim ve bir aklım varsa, aklım tamamen tutulmuş. Balo, kale, kral yok... Sonsuz bir uyumun yasalarına sıkı sıkıya tabi olduğum bu duruma hiç girmedim. Bir an pişmanlık duydum; güzelliğimden de ayrılmam gerektiği düşüncesine direndim.. Birbiriyle çelişen öğelerden kendime ait hiçbir şey kuramıyordum, olmaya ki, var olan kurguda bir oransızlık, içine sokuşup yapının çekirdeğine ulaşabileceğim çatlaklar bulabileyim! Her şey olması gerektiği gibi mi olmuştu gerçekten? Ben kralın malı isem, nasıl oluyor da bunu bilebiliyordum? Gece gece bunu düşünebilmek bile ya-

sak olmalıydı bana. Her şeyin arkasında o varsa, neden başlangıçta ona boyun eğmek isteyip de eğmemiştim? Hazırlıklar kusursuzduysa, neden anımsamamam gereken şeyleri anımsıyordum? Dönüp anımsayabileceğim tek geçmiş bir genç kız ve çocuğun anıları olsaydı, umutsuzluğu ve kadere isyan etmenin ilk adımlarını başlatan kararsızlık ıstırabını yaşamazdım. Ve en azından sırtüstü yattığım o sekansı, hareketsiz ve dilsiz çıplaklığımın, kıvılcımların öpüşüyle hareketlenişini, kesinlikle silmiş olmaları gerekirdi; ama olmuştu bu, olmuştu ve belleğimdeydi artık. Tasarım ve uygulamada bir yanlışlık olmuş olabilir miydi? Dikkatsizlik sonucu bir gözden kaçırma, farkına varılmayan bir sızıntı mıydı, bilmece ya da kötü bir düşünce? Ama o zaman umut var demektir. Beklemek. Olaylar geliştikçe tutarsızlıkların birikmesini beklemek ve bu tutarsızlıkları krala karşı, kendime karşı çevirebileceğim bir kılıç haline getirmek... Kime karşı olduğu önemli değil, yeter ki, bana zorla yaşatılmaya çalışılan kaderin aksine işlesin! O zaman bu büyüye boyun eğ, dayan, sabah ilk iş randevuya git. Ve biliyordum, nedenini ve nasıldığını bilmeden biliyordum ki *bunu* yapmama engel olacak hiçbir şey yok, tersine her şey beni tam da o yöne itecek. Çevrem o kadar ilkel ki. Duvarlar, kıvrım kıvrım yumuşacık döşeme ve altında çelik mi, taş mı olduğunu anlayamadığım bir engel, ama o rahat yumuşaklığı turnaklarımla parçalayabilirdim. Ayağa kalktım, başım tavanın içbükey yuvarlaklığına dokundu. Çevremde, tepemde bunlar, ama içimde? Ben! Yalnız ben mi?

Kendimi anlamadaki bu kahrolası beceriksizliğimi incelemeye, keşfetmeye devam ettim. Çeşitli düşünce düzeyleri aynı anda üst üste çıkıp gelince, yargı yeteneğime güvenme konusunda da kuşku duymaya başladım. Saf kehribarin içinde fosilleşip kalmış bir böcek gibi, kendi *obnubilatio lucida*'sında boğulan deli bir kadın. Çok doğaldır ki...

Bir dakika. Nereden geliyordu bu zarif sözcük dağarcığım, gramer bilgim, bu bilgince terimler, Latince, mantıklı cümleler, tasarımlar, bu tatlı genç şeye, erkeklerin yüreklerinde ateşler yakan bu kıza hiç de uymayan ifade düzgünlüğü? Nereden geliyordu cinsellik konusundaki bu korkunç bıkkınlık hali, bu soğuk aşağılama, bu uzaklık? Emindim, o bana daha şimdiden âşıktı, hatta benim için deli oluyordu belki; beni görmeden, sesimi duymadan, parmaklarıma dokunmadan yapamayacaktı. Bense onun tutkusunu mikroskopta lamin üstüne konup incelenen örnek gibi seyreliyordum. Bu, şaşırtıcı, çelişkili, asinkategoramatik

değil miydi? Her şey hayal miydi? Nihai gerçek, yaşlı, duygusuz ve sayısız yılın deneyimini karıştıran bu beyin miydi? Belki de keskin bir zihnin tek geçmişimdi benim... Belki mantıktan doğmuştum ve tek gerçek secerem o mantıktı...

Buna inanmıyordum. Suçsuzdum ve aynı zamanda suçluydum. Geçmişimden bugünüme, küçük bir kızken, gri-beyaz kış mevsimlerinde sarayların boğucu kurallarına uyarak yaşayan ciddi ve suskun bir ergen kızken suçsuzdum. Bugün kralın yanında olanlarda da suçsuzdum, çünkü neysen oydum, suçum —iğrenç suçum— bunların hepsini bilmem, hepsini yalan, hile, uçup gidecek bir köpük saymamdı ve bu gizemin aslını ortaya çıkarmak isterken aslında korkuyordum ve yolumu engelleyen görünmez duvarlara karşı utanç verici bir şükran duyuyordum. Demek ki lekeli ve dürüst bir ruhum vardı. Peki başka neyim vardı, ne kalıyordu geriye? Bedenim kalıyordu, dokundum kendime. Karanlıkta usta bir dedektifin cinayet mahallini incelemesi gibi inceledim. Garip bir soruşturmaydı, çünkü bu çıplak gövdeyi dokunarak tanımaya çalışırken, parmaklarımda hafif bir karıncalanma ve uyuşukluk hissettim. Kendimden mi korkuyordum acaba? Ama güzeldim, kaslarım esnek, oynaktılar ve bacaklarımı insanların hiçbir zaman yapamayacağı bir şekilde, yabancı nesneler gibi tutarken gerilen ellerimde, düzgün ve hoş kokulu derinin altında uzun kemikleri hissedebiliyordum, ama bileklere ve dirseğimin içine dokunmaktan nedense korkuyordum.

Bu isteksizliği yenmeye çalıştım; ne olabilirdi ki? Kollarım danteller içinde, biraz sert, kolalı, boynuma kadar çıkıyordu. Boynum kuğu boyunu dediklerindendi, başım takınılmış değil doğal bir azametle duruyordu, saygı uyandırıyor. Örümlü saçların altında kulaklarım küçüktü, diri memelerinde delik ve mücevher yoktu. Neden? Alnıma, yanaklarıma, dudaklarıma dokundum. Parmaklarımda keşfettiğim ifade beni tedirgin etti yine. Umduğumdan farklıydı. Garipti. Ama hasta ya da deli değilsem kendimi neden garip ve yabancı buluyordum?

Kocakarı masallarının kurbanı küçük bir çocuğun masumluğuna uygun bir hareketle, sakınarak bileklerimi ve dirseklerimi tuttum; üst kolun ön kolla birleştiği o yerde anlaşılabilir bir şey vardı. Parmak uçlarımdaki her türlü duygu yok oldu, sanki bir şey sinirlere ve kan damarlarına basınç yapıyordu; bir kez daha kuşkulara boğuldum, bu bilgiler nereden geliyordu bana, neden kendimi bir anatomi bilgini gibi inceliyordum? Genç bir bakirenin tarzı olamazdı bu; ne güzel nedimenin, ne

Angelita'nın, ne de şiirsel Tlenix'in... Aynı anda yatıştırıcı bir duygu benliğimi kapladı: Çok normal bu, kendine şaşma, seni gidi tuhaf, hayalperest budala, biraz hastalandıysan düşünme artık bunu, sağlıklı şeyler düşün, randevunu düşün... Ama dirsekler, bilekler? Derinin altında sert bir yumru gibi duran şey şişmiş hormon bezleri miydi? Kalsiyum depoları mı? Olanaksız; güzelliğimle, güzelliğimin mutlaklığıyla uyumsuz. Ama bir sertlik vardı orada, minicik de olsa sıkıştırınca hissediliyordum, elimin üstünde, nabzın duyulduğu yerde ve dirseğin kıvrımında....

Demek ki bedenimin de gizleri vardı, başkalığı ruhumun başkalığıyla, içe dönük düşüncelerimden duyduğu korkuyla çakışıyordu; bir plan, bir uyum, bir simetri sezinledim bütün bu olup bitenlerde; burada ne varsa orada da var. Zihinde varsa, kaslarda da. Bensem, sen de. Ben, sen, bilmeceler, yorgundum, her şeyi alt eden bir yorgunluk girdi kanıma. Buna boyun eğmem gerekiyordu. Uyumam, başka ve özgürleştirici bir karanlığa gömülmem gerekiyordu. Sonra hain ve ani bir düşünce, boyun eğmeme kararı, bu (içi hariç) modaya uygun arabanın ve fazla akıllı, fazla çabuk kavrayan bu genç hanımın ruhunun beni kuşatmasına direnmek! Gizli delikleri olan bu fiziksel güzelliğe meydan okumak! Kimdim ben? Muhalefetim dehşetli bir kızgınlığa dönüşmüştü; karanlıkta ruhumu yakıyordu, öyle ki gözle görünür biçimde parılıyordu sanırdınız. *Sed tamen potest esse totaliter aliter*; bu da nereden çıktı? Ruhumdan mı? *Gratia? Dominus meus?*

Hayır, yalnızdım ve yalnız başıma sıçradım, dişlerimi o yumuşak kumaş kaplı duvarlara geçirdim, yırttım. Kuru, kaba bir malzeme dişlerimin altında çıtırdadı. İplik iplik salya tükürdüm, tırnaklarım çatırdıyordu. İyi, iyi, böyle olmalı işte, kendime mi, başkasına karşı mı bilmiyorum, hayır, hayır, hayır, hayır, hayır.

Bir ışık gördüm, önümde bir şey, bir yılan başı, bir gonca gibi açtı, ama metaldi. Bir iğne mi? Dizimin üstünden bacağıma battı; hafif, zor farkına varılacak bir acı, bir batma, sonra hiç.

Hiç.

Bahçe kasvetliydi. Şarkı söyleyen çeşmeleriyle has bahçede bütün çitler aynı boyda, ağaçların, çalıların ve basamakların geometrisi, mermer heykeller, süsler, Eroslar. Ve ikimiz. Ucuz, sıradan, romantik, umutsuz. Ona gülümsedim, bacağımda bir iz vardı. Delmişlerdi beni.

Demek ki ruhumun —ki orada isyan ettim— ve bedenimin —ki nefret etmeyi orada öğrendim— bir müttefiki vardı. Yeterince kurnaz olmayan bir müttefik. Artık o kadar korkmuyordum ondan, rolümü oynuyordum artık. Bu rolü bana oynatacak kadar kurnazdı tabii ve içerden yapmıştı bunu, en korunaklı yerime girerek. Kurnaz ama yeterince değil... tuzağı görüyordum. Amacını henüz bilmiyordum, ama tuzak barizdi, elle tutulurdu. Gören ise, yalnızca tahminlerle yaşamak zorunda olan kadar korkmaz.

Derdim çoktu, kendimle savaşıyordum, gün ışığı bile ciddiliğiyle sinirimi bozuyordu; bahçeler bitkilerin değil, Majesteleri'nin şan ve şerefini artırmak için kurulmuştu. Gecemi böyle bir gündüze yeğlerdim, ama gündüz olmuştu bir kere ve adam da gelmişti. Hiçbir şey bilmiyor, anlamıyordu, tatlı deliliğinin yakıcı zevkine gömülmüş, üçüncü bir şahsın değil, benim büyüme kapılmıştı. Tuzaklar, kapanlar, ısırışı öldüren bir yılan... ben bu muydum? Gürüldeyen çeşmeler, has bahçe, ufuktaki sis; hepsi bu amaca mı hizmet ediyordu? Yok, gerçekten çok aptalca çok bütün bunlar. Kimin mahvı, kimin ölümü, söz konusuydu? Birkaç yalancı şahit, peruklu yaşlı adamlar, bir organ ve zehir yetmez miydi? Belki daha önemli şeyler oluyordu. Majesteleri'nin salonlarında ki gibi kötü bir entrika mesela.

Uzun deri çizmeler giymiş, Majesteleri'nin yeşillikleriyle uğraşan bahçıvanlar bize yaklaşmadılar. Sustum, sessizlik işime geliyordu. Devrin biri bulutlardan inince kullansın diye yapılmış gibi duran, dev bir merdivenin basamağına oturduk. Taşa kazınmış amblemler, çıplak Eroslar, Faunuslar, Satirler, üstünden sular damlayan kaygan mermerler, hepsi gri gökyüzü kadar donuk ve kasvetliydi. Pastoral bir manzaraydı, Nicolette ve Aucassin gibi, hah, ne zırva! Araba gittikten sonra bu bahçelerde yürümeye başladığımda tamamen kendime gelmiştim, hafıftım, sanki buhurlu güzel kokulu bir banyodan yeni çıkmıştım; giysim farklıydı, ilkbahar gibiydi, üzerindeki sisli desenler utangaç çiçekleri hatırlatıyor, saygınlık kazandırıyor, dokunulmazlıkla kuşatıyordu beni. Gül parmaklı şafak tanrıçasıydım sanki... ama çiy düşmüş çalılaların yanından yürürken bacağımda bir işaret vardı. Dokunmadım ona, dokunamıyordum zaten, ama anısı yetiyordu, anısını silmemişlerdi benden. Hapsedilmiş, doğduğunda zincire vurulmuş, köleliğe doğmuş bir zihindi benimki; ama yine de zihindi. Ve adam gelmeden, vaktimin kendime ait olduğunu, yakında ses alma aygıtı olmadığını görüp, oy-

na hazırlanan bir oyuncu gibi fısıltıyla konuşmaya başladım; onun yanında söyleyip söyleyemeyeceğimden emin olmadığım türden şeyler söylüyordum; başka bir deyişle, özgürlüğümün sınırlarını yokluyor, gün ışığında kör gibi dokunarak bulmaya çalışıyordum.

Neleri? Yalnızca gerçeği... önce, dilbilgisel değişiklik, sonra geçmiş geçmişlerimin çoğulluğu, yaşadığım her şey ve başkaldırıyı yatıştıran iğne. Ona acıdığım için mi, onu yok etmemek için mi? Hayır, çünkü onu sevmiyordum, hiç ama hiç... Hainlikti bu, birbirimizin varlığına müdahalede hiçbir iyi niyet yoktu. Öyleyse onunla *böyle* konuşmalı mıydım? Fedakârlık yaparak hem onu hem kendimi bir felaketten kurtarmak istediğimi söylemeli miydım?

Hayır, hiç de öyle değildi. Sevgi vardı bende, ama başka bir yerde. Kulağa garip geliyor, biliyorum. Sevecen, sıcak ve tamamen sıradan bir aşktı. Kendimi ona bedenim ve ruhumla vermek istiyordum, ama gerçek değildi bu; yalnızca moda, geleneklere, saray adabına uygun olduğu için istiyordum, çünkü sıradan bir günah değil, harika, görkemli bir günah işlemeliydin.

Aşkım çok büyüktü, titretiyordu beni, nabzımı hızlandırıyor, bakışı beni mutlandırıyordu. Ve aşkım çok küçüktü, benimle sınırlıydı, baş başa geçirilen bir anın acılı keyfini anlatmak için, dikkatle kurulmuş bir cümle gibi, belli bir tarzda seviyordum. Dolayısıyla o duyguların sınırı dışında, onu kendimden veya başkasından kurtarmak gibi bir derdim yoktu, çünkü aklımla sevgimin dışına çıktığımda adam bana hiçbir şey ifade etmiyordu. Yine de o gece bana o zehirli metal iğneyi batıran her neyse, ona karşı mücadelede bir müttefike gereksinimim vardı. Başka kimsem yoktu, onunsa bana sadık olduğunu biliyordum; ona güvenebilirdim. Ama duyduğum aşkın ötesinde ona güvenemeyeceğimi de biliyordum. Herhangi bir *reservatio mentalis*'e sahip olması beklene mezdi. Dolayısıyla bütün gerçeği, sevgimin ve zehirli iğnenin tek ve aynı kaynaktan geldiğini, bu yüzden her ikisinden de tiksindiğimi, her ikisinden de nefret ettiğimi ve her ikisini de örümcek ezer gibi çiğnemek istediğimi ona açıklayamazdım. Bunu söyleyemezdim ona, çünkü sevgisinde sıradışı olmayacağı kesindi; benim istediğim ve onu dışlayan bir özgürlüğü kabul etmezdi. Bu yüzden ancak hile ve yalanla davranabiliyordum, özgürlüğü aşk diye yanlış adlandırıyordum; ancak bu yalanda ve yalan aracılığıyla, ona bilmediği birinin kurbanı olduğunı gösterebilirdim. Kimin? Kralın mı? Evet ama, Majesteleri'ne karşı

şiddete başvurması, beni özgürlüğüme kavuşturamazdı ki; kral —eğer bütün bu işlerin arkasındaki o ise— o kadar uzaktı ki, ölümü benim kaderimi hiçbir biçimde değiştiremezdi. Böylece, bu biçimde davranmaya devam edip edemeyeceğimi görmek için, yalnız kalıp korkunç açıklamalarımı, bıçak bilercesine inceltilmiş argümanlarımı, eleştirilerimi hazırlayabilmek için, bir Venüs heykelinin yanında durdum. Venüs'ün çıplak kalçaları, dünyevi sevginin üst ve alt mertebe tutkularına dikilmiş bir anıttı.

Çok zordu. Kendimi sürekli olarak geçemediğim bir sınırdan buluyordum, dilimin ne zaman tutulacağını, aklımın nerede tökezleyeceğini bilemiyordum, çünkü aklım düşmanımdı. Tam olarak yalan söylemiyor, ama gerçeğe, gizli merkezine ulaşmamı da engelliyordu. Azar azar yaklaşabiliyordum ancak; bir helezonda ilerler gibi içe doğru ilerleyerek. Ama uzakta "O"nu, kara pelerinli küçük silüetini, yürüyüşünü, bana doğru neredeyse koşmaya başladığını görünce, tüm bunların bir işe yaramayacağını anladım, tarzım izin vermeyecekti buna. Nicolette'in Aucassin'e "Ben seni dağlayacak olan demirim, kasabınım senin," diye itiraf ettiği bir aşk sahnesi, ne biçim bir aşk sahnesidir? Peri masalı tarzı bile büyüü çözmekle —çözebiliyorsa— beni içinden çıktığım hiçliğe döndüremezdi. Onun bütün bilgeliği burada işe yaramıyor. Genç bakirelerin en güzeli, kendini karanlık güçlerin bir aleti sayıyor ve iğnelerden, dağlama demirlerinden söz ediyorsa, bunu, bu şekilde söylüyorsa, delidir. Ve gerçeğin değil, kendi çatlak kafasının tanığıdır. Bu yüzden yalnız sevgi ve bağlılığı değil, acınmayı da hak ediyordur.

Böyle şeyler hissedip sözlerime inanmış gibi yapabilir, telaşa kapılabilir, beni özgürlüğüme kavuşturmak —aslında muayene ettirmek— için yapacağı girişimlerden söz eder, talihsizliğimi herkese anlatabilirdi; ona hakaret etmek daha iyiydi. Hem bu karmaşık durumda kendini ne kadar benim müttetikim gibi görürse, aşkının meyvelerini toplama derindeki âşık olmaktan o kadar çıkardı. Çünkü biliyordum, âşık rolünden çok uzaklaşmayı istemeyecekti; onun deliliği normal, güçlü, dünyevi ve ayakları yere basan bir delilikti. Sevmek, ah sevmek... Yolumdaki çakılları büyük bir titizlikle çiğneyip yumuşak kum yapmaya evet, ama ruhumun kökenine ilişkin çözümlemelerle oynamaya hayır!

Onu yok etmek için yaratılmışsam eğer, ölmesi gerekirdi. Onu neyle yere yıkacağımı bilmiyordum; kollarımla mı, sarılırken bileklerimle mi? Fazla basit olurdu bu, ama başka türlü de olamazdı, biliyorum.

Bahçe düzenleme sanatı ustalarının süslediği patikalardan onunla gitmek zorundaydım. Venüs Kallipigos'un yanından aceleyle ayrıldık, çünkü cazibesini sergilemedeki gösterişi, henüz yüce duygular ve mutluluğa utangaç göndermelerden oluşan ilk romantizm aşamasındaki halimize uymuyordu. Başka türlü, uygunsuz durumda olmayan Faunusları geçtik; bu taştan, kıllı şeylerin erkekliği, onların yakınındayken bile etkilenmeyecek kadar iffetli olan saflığıma zarar veremezdi; mermer katılığındaki şehvetlerini anlamaktan aciz olmama izin veriliyordu.

Elimi tam yumrunun olduğu yerden öptü, ama yumruyu dudaklarıyla hissedemezdi. Peki benim kurnaz efendim nerede bekliyordu? Arabanın karanlığında mı? Yoksa ben sadece Arrhodes'in ağzından birtakım sırlar mı alacaktım? Bu lanetlenmiş bilgenin kalbini dinleyen güzel bir stetoskop muydum?

Ona hiçbir şey söylemedim.

Aşk hikâyesi iki günde gerektiği gibi gelişti. Birkaç iyi hizmetkârla beraber saraydan sekiz yüz metre ötede bir yerde kalıyordum. Kâhyam Phloebe, bu şatoyu, bahçedeki buluşmanın ertesi günü, nasıl yaptığını dair hiçbir şey söylemeden kiralamıştı ve ben, mali konulara akli yatmayan bir bakire olarak soru sormadım. Onu hem korkutuyor, hem sinirlendiriyordum sanırım; herhalde sırrıma ortak değildi, büyük bir olasılıkla değildi. Kralın emirleriyle hareket ediyordu, bana sözde saygı gösteriyordu, ama gözlerinde küstah bir alay okuyordum. Beni kralın yeni gözdesi sanıyordu herhalde ve Arrhodes'le buluşmalarım, gezilerim onu pek şaşırtmıyordu. Kralın bir cariyeye onun anlayabileceği şekilde davranmasını isteyen uşak, iyi bir uşak değildir. Bir timsahı da okşayıp sevsem gözünü kırpmayacaktı. Kralın iradesinin sınırları içinde özgürdüm; kral bir kez bile yanıma yaklaşmadı. Arrhodes'e hiçbir zaman söyleyemeyeceğim şeyler olduğunu biliyordum artık, çünkü o ilk gece, arabada kendime dokunduğumda olduğu gibi düşüncesi bile dilimi sertleştiriyor, dudaklarımı uyuşturuyordu. Arrhodes'in beni aramasını yasakladım. O da buna âdetlere uygun bir biçimde algıladı; namusumu tehlikeye atmasından korkuyorum sandı ve kendini tuttu zavallı. Üçüncü günün akşamında, nihayet kim olduğumu keşfe giriştim. Geceliğim vardı üstümde, aynanın önünde soyundum, bir heykel gibi çıplak durdum. Tuvalet masasının üzerinde çelik iğne ve neşterler duruyordu. Üzerlerine kadife bir şal örtmüştüm, çünkü parıltıları korkutuyordu beni (keskin kenarları korkutmuyordu oysa). Dik göğüsler pembe uçlarıy-

la yana ve yukarı bakıyorlardı, bacadaki çatlağın izi bile kalmamıştı; bir ameliyata hazırlanan doğum doktoru ya da cerrah gibi iki elimi de kapayıp beyaz, düzgün ete bastırdım, kaburgalar basıncın etkisiyle gömüldüler, ama karnım Gotik resimlerdeki kadınlarınki gibi kubbelendi ve sıcak, yumuşak dış sathın altında sert, geçit vermez bir dirençle karışlaştım; ellerimi yavaşça aşağıdan yukarıya gezdirerek içerde oval bir şekil buldum. Her iki yanımda altışar mum vardı, neşterlerin en küçüğünü aldım, korkudan değil, estetik nedenlerle...

Aynada kendimi bıçaklayacakmışım gibi görünüyordu. Son derece dramatik bir sahne, en küçük ayrıntısına, dört direkli dev yatağa, iki sıra şamdana, elimdeki parıltıya ve solgunluğuma kadar eksiksiz bir sahneydi. Solgundum, çünkü bedenim ölesiye korkuyordu, dizlerim çözülüyordu, yalnızca neşteri tutan elim gerektiği gibi kıpırtısızdı. Oval direncin en belirgin olduğu, basınca tepki vermediği noktaya, göğüs kemiğinin tam altına neşteri daldırdım, acı çok az ve sadece yüzeydeydi, yarıdan tek bir damla kan aktı. Kasaplık becerisini ağır ve anatomik bir titizlikle kullanabilecek ustalığım yoktu; gövdeyi kasıklara kadar neredeyse ortadan ikiye böldüm. Şiddetle yaptım bunu, dişlerimi sıkmış, gözlerimi kapayabildiğim kadar sıkıca kapamıştım. Bakmaya gücüm yetmiyordu. Ama artık titremeden duruyordum, sadece buz gibi soğuktum, oda, benden uzak ve yabancı bir şey gibi düzensiz, neredeyse spastik solumalarım ile dolmuştu. Kestiğim tabakalar beyaz deri gibi ayrıldı ve aynada gümüş renkli bir biçim gördüm, dev bir cenin gibi, kanamayan, pembe et tabakalarının içinde parıldayan bir koza duruyordu. Kendine böyle bakmak ne dehşetli, ne korkunç bir şey! O lekesiz, el değmemiş gümüş yüzeye, küçük bir tabut gibi ince uzun ve mum alevlerinin ufalmış hayalini yansıtan karnıma dokunmaya cesaret edemedim. Hareket ettim ve cenin gibi içine kapanmış uzantılarımı ve kısıkaçlarımı gördüm; bedenime giriyorlardı ve birden bunun o olmadığını, yabancı, farklı ve öteki olmadığını anladım. Bu yine bendim. Bahçede patikaların ıslak kumunda o kadar derin izler bırakmama neden olan buydu, gücümün sebebi buydu. Bendim, "Hâlâ ben, ben," diye mırıldanıyordum ki, Arrhodes içeri girdi.

Kapı açık kalmıştı, dalgınlık işte. İçertye süzüldü, kendi cesaretine kendi şaşmıştı, elinde —kendini haklı çıkarma ve savunma kabiliinden— kırmızı güllerden dev bir kalkan vardı, öyle ki beni gördüğü ve ben bir korku çığlığıyla döndüğüm halde fark etmedi, anlamadı, anlaya-

madı. Bu sefer korkudan değil, dehşetli, beni boğan bir utançla, iki elimle o gümüş ovalı içime saklamaya çalıştım ama fazla büyüktü ve kapanamayacak kadar fazla açılmıştım.

Yüzü, sessiz cıglığı ve kaçıışı... öykünün bu kısmını anlatmayayım, lütfen. İzin almayı, davet edilmeyi bekleyememiş, çiçekleriyle gelmişti; ev boştu. Bütün uşakları göndermişim kimse planladığım işte beni rahatsız edemesin diye. O noktada başka bir şey yapamazdım artık, başka yol yoktu. Belki de ilk kuşkuları o zaman uyanmıştı. Önceki gün kurumuş bir dere yatağını geçerken nasıl beni kollarında taşımak istediğini ve reddettiğimi anımsıyorum; gerçek —ya da sahte— bir alçakgönüllülükle filan değil, reddetmem gerektiği için reddetmişim. O zaman yumuşak çamurdaki küçücük ama derin ayak izlerimi gördü, bir şey söyleyecekti, zararsız bir şaka yapacaktı belki, ama birden durdu, kaşlarının arasında artık tanıdığım kırışıklık belirdi ve karşı tepeye çıktı. Arkasından tırmanıyordum, bana yardım elini bile uzatmadı. Bu yüzden belki daha o zaman biliyordu, diye düşünüyorum. Daha sonra tepenin doruğunda sendeleyip —dengemi bulmak için— kalın bir fındık dalını tutunca, bitkiyi kökünden sökeceğimi hissedip, bükülen dalı bırakarak bir refleksle dizlerimin üstüne düştüm; yıkıcı, inanılmaz gücümü saklamak istiyordum. O kenarda duruyordu; bana bakmıyor diye düşündüm, ama göz ucuyla her şeyi görmüş olabilirdi. Öyleyse onu hırsız gibi odama süzölmeye iten neydi? Kuşku mu, yoksa denetleyemediği tutku mu?

Önemli değildi.

Bu kozadan çıkmak için, duyargalarımın en kalın parçalarını kullanarak açık gövdenin kenarını bastırdım. Çevik hareketlerle kurtuldum. Tlenix, Nedime, Mignonne önce diz çöktü, sonra yan döndü ve ben onun içinden çıktım, bacaklarımı uzattım, yengeç gibi ağır ağır geriye doğru süründüm. Arrhodes'in kaçarken açık bıraktığı kapıdan giren hava akımıyla titreyen mum alevleri aynada parılıyordu. Çıplak kadın gövdesi, bacakları utanmazca açılmış, hareketsiz yatıyordu. Ona, kozama, sahte derime dokunmamak için çevresinde dolandım. Gövdesi ortadan kırılmış bir peygamberdesesi gibi yükselip aynada kendime baktım. "Bu benim," dedim kendime, sözcüklere başvurmadan. Ben. Hâlâ ben. Pürüzsüz yüzeyler, kınkanatlılar, böcekler gibi, yumru yumru eklemeler, soğuk, gümüş parıltılı karın, hız yapmak için tasarlanmış dikdörtgen ayaklar, daha koyu ve çıkıntılı kafa... bu bendim. Tekrar tekrar

söyledim bunu, sanki bu sözcükleri belleğime kaydetmek istiyordum; aynı anda Nedime, Tlenix, Angelita'lı çoğul geçmişim çok eskiden çocuk odasında okunmuş, önemsiz ve artık etkisiz kitaplar gibi donuklaşıp öldü içimde. Başımı iki yana yavaşça döndürüp aynada kendi gözlerimi ararken anımsayabiliyordum bunları ve benim olan bu biçime henüz alışmamış olmama rağmen, anlamaya da başlıyordum. Derimi parçalayıp çıkışım özünde benim başkaldırmamla olmamıştı; planın önceden öngörülmüş bir parçasıydı; böyle bir olasılık düşünülerek, başkaldırışım sonunda tümüyle boyun eğmeye dönüşün diye tasarlanmıştı. Hâlâ eski ustalığımla ve kolayca düşünebildiğim için, bu yeni gövdeye de boyun eğdim ve parlak metale kaydedilmiş hareketleri yerine getirmeye başladım.

Aşk öldü. Sizde de ölecek, ama benim birkaç anda yaşadığım bu tükeniş sizde yıllar, aylar alacak. Başlangıçlarımla üçüncüsünü yaşıyordum ve hafif bir tıslamayla odanın içinde üç kez koşarak döndüm, ileriye uzanmış, kıpırdayan duyargalarımla bundan böyle üzerinde dinlenmenin bana yasak olduğu yatağa dokundum. Bu yeni başlayan —ve herhalde sonuncu— oyunda izini kovalayabilmek için, artık benim sevgili, talibim olmayan, beni tanıyan ama bir yandan da tanımayan adamın kokusunu içime çektim. Çılgınlar gibi kaçışının izlerini önce açık kapılarda, etrafa saçılmış güllerde buldum; kokuları işime yarayabilirdi, çünkü hiç olmazsa bir süre onun kokusunun parçası olmuşlardı. Aşağıdan, yerden, dolayısıyla yeni bir perspektiften bakınca, koşturarak geçtiğim odalar fazla büyük, hantal, işe yaramaz mobilyalarla dolu gibi geldi; yarı karanlıkta yabancı hayaller gibi dikiliyorlardı önüme; sonra pençelerimin altında taş basamakların çıkardığı cızırtı; karanlık, nemli bir bahçeye çıktım, bir bülbül şakıyordu. İçin için güldüm, çünkü artık tamamen gereksiz bir dekorun parçasıydı bu şarkı. Bu sahne için başka dekor gerekiyordu. Çalılıkların arasında epey dolandım, altımda çakıllar gıcırıyordu. Birkaç daire çizdim sonra kokuyu yakalayıp ileri fırladım. Yakalamamam olanaksızdı, çünkü uçucu kokuların uyumlu, eşsiz bir bileşimiydi onun kokusu. Geçişiyile aralanan havanın her bir parçacığını rüzgâr dağıtmadan yakaladım ve doğru yönü buldum. Bu yol sonuna kadar benim yolumdu artık.

Ona kaçması için oldukça uzun bir süre tanıyışım kimin iradesiyle oldu bilmiyorum, çünkü onu izlemek yerine şafağa kadar has bahçede gezindim. Bu dolaşma bir yere kadar bir amaca hizmet etmedi değil;

Çünkü birlikte, el ele tarhların arasında dolaştığımız yerlerde oyalandım, böylece kokusunu tam olarak, ileride başka kimseninkiyle karıştırma- yacak kadar içtim. Doğru, hemen arkasından seyirtip, onu kafasının karmakarışık ve umutsuz haliyle yakalayabilirdim ama yapmadım. O geceki hareketlerimin bambaşka bir şekilde açıklanabileceğinin farkın- dayım; kral keyifli, ben üzgündüm, çünkü bir aşık yitirmiş, yerine bir av kazanmıştım. Belki de nefret ettiği adamın ani ve çabuk ölümü kralı tatmin etmiyordu. Belki Arrhodes evine koşmak yerine bir dostuna git- ti ve orada hareketli bir monologla kendi sorularını yanıtlayarak (bir başka kişinin varlığı, sadece rahatlamak ve aklını başına getirmek için gerekiydi) tüm gerçeğe kendi başına vakıf oldu. Her halükârda bahçede- ki davranışının ayrılık acısıyla filan alakası yoktu. Bunun duygusal ki- şilerin kulağına ne kadar nahoş geleceğinin farkındaydım ama ovuştura- cak elim, akıtacak gözyaşım, üzerine keceğim dizim, bir gün önce toplanmış eklere bastırarak dudağım olmadığı için, kendimi perişan- lığa terk etmedim. şimdi sahip olduğum olağanüstü duyarlılıkla ilgile- niyordum sadece. Patikalarda bir aşağı bir yukarı koştururken en yanıl- tıcı izi bile bir kez olsun hedefimle, yorulmak bilmez abalarımın dr- tsyle karıştırmadım. Soğuk sol ciğerime giren her hava molekülü- nn nasıl sayısız tarama hücresinin dolambaçlı yollarından geçtiğini ve her kuşkulu taneciğin sıcak sağ ciğerime aktarılıp i gözüm tarafından (tanımlanmak ve yanlış koku ise atılmak için) dikkatle incelendiğini hissedebiliyordum. Ve bu işlem en kk böceğin kanat titreşimlerin- den daha hızlı, kavrayamayacağınız kadar hızlı oluyordu. şafak sknce has bahçeden ıktım. Arrhodes'in evi boştu, kapıları açıktı. Yanına si- lah alıp almadığını kontrol etmeye gerek bile duymadan yeni bir iz bul- dum ve artık oyalanmadan peşine düştüm. Arayışımın uzun süreceğini sanmıyordum. Ne var ki günler haftalara, haftalar aylara dönüştü; ben hâlâ onun izini sürüyordum.

Yaptığım bana, yazgısını davranışında taşıyan başka herhangi bir ya- ratığın yapacağından daha iğrenç gelmiyordu. Yağmurda, yakıcı güneş- te, tarlalarda, yarlarda, çalılıklarda aradım onu; kuru kamışlar gvdem- den kayıp geçti; içinden geçtiğim birikintilerdeki, sel basmış ovalardaki sular oval sırtımdan ve başımdan aşağı büyük damlalarla aktı. Başım- dan akan su, gözyaşı gibiydi ama hiçbir özel anlamı yoktu bunun. Beni uzaktan gören herkesin nasıl kendini bir duvar, ağaç ya da çitin arkasına attığını, ya da böyle bir sığınak yoksa diz kp yüzünü elleriyle kapa-

dığını, yere yüzü koyun uzanıp ben uzaklaşana kadar öylece yattığını gördüm. Uykuya gereksinimim yoktu. Geceleri köylerden, yerleşim yerlerinden, küçük kentlerden, toprak kaplar ve ipte kuruyan meyvelerle dolu pazaryerlerinden geçtim. Koskoca kalabalıklar önümde dağıldılar, çocuklar çığlık çığlığa kaçıştılar. Bunlara önem vermedim, iz sürmeye devam ettim. Kokusu beni verilmiş bir söz gibi doldurmuştu. Adamın görünüşünü unutmuştum artık; aklım, özellikle geceleri —sanki bedenin dayanıklılığından yoksunmuş gibi— kendi içine çekiliyordu, öyle ki kimi izlediğimi bilmiyordum, hatta birini izleyip izlemediğimi bilmiyordum. Tek bildiğim, koşmam gerektiğiydi, dünyanın fışkıran çeşitliliğinden benim için seçilmiş hava zerrecelerini kapmak için koşmak... Çünkü koku zayıflarsa doğru yöne gitmiyorum demektir. Kimseye soru sormadım, kimse de bana yaklaşmaya cesaret edemedi; beni duvar diplerine yere çökmüş, elleriyle başlarını örtmüş o insanlardan ayıran mesafenin gerilim dolu olduğunu hissediyordum. Kralın avcısı olduğum için bana korkunç ve iğrenme dolu bir saygı gösterildiğini düşündüm ve bu bana güç verdi. Ara ara, bütün hızımla aniden belirdiğimde, büyüklerin kapıp göğüslerine bastırmaya vakit bulamadıkları küçük bir çocuk ağlamaya başlıyordu, ama hiç ilgilenmiyordum, çünkü koşarken yoğun, kesintisiz, hem dışarıya, kum ve tuğlalar dünyasına, mavi göğün altındaki yeşilliklere, hem de kendi iç dünyama yönelik konsantrasyonumu korumak zorundaydım. Asla hata yapmayan ciğerlerimin etkin çalışması, içime çok güzel, moleküler bir müzik yayıyordu. Irmaklar, koylar, çağlayanlar geçtim, kuruyan göllerin kaygan çanaklarından geçtim; bütün hayvanlar benden uzaklaşmaya çalıştılar; kaçıyor ya da kurumuş toprağı kazmaya çalışıyorlardı çılgınlar gibi. Eğer gerçekten onların peşinde olsaydım tüm bu çabalar bir işe yaramazdı, çünkü şimşek kadar hızlı hareket edebilirim ben. Ama dört ayak üstünde telaş eden, tüylü, yamuk kulaklı yaratıkları, kışnemelerini, böğürmelerini, feryatlarını duymazdan geldim; beni ilgilendirmiyorlardı. Benim amacım başkaydı.

Birçok defa bir füze gibi, dev karınca yuvalarını dağıttım, minik, koyu kızıl, siyah, benekli, aciz karıncalar parlak kabuğumdan kayıp gittiler. Bir iki kez, alışılmadık büyüklükte bir hayvan yolumu kesti ve onunla bir kavgam olmadığı halde, değerli zamanımı etrafından dolanarak harcamamak için gerilip içine daldım; bir kalsiyum çatırtısı ve sırıtıma, başıma yayılan kırmızı lekeler... O kadar çabuk uzaklaştım ki,

ancak bir süre sonra bu kısa ve şiddetli hareketin getirdiği ölümü düşü-
nebildim. Savaş meydanlarından geçtiğimi de anımsıyorum; gri ve ye-
şil paltolarla doluydu yerler, bazıları hareket ediyordu ve bazılarından
geriye çürümüş ya da tamamen kurumuş, kirli kar gibi beyaz kemikler
kalmıştı. Bunu da görmezden geldim, çünkü daha yüce, sadece ve sa-
dece benim için yaratılmış bir görevim vardı. İz geri dönüyor, halkalar
çiziyor, aynı yerlerden tekrar tekrar geçiyor, bazen güneşin ciğerlerimi
rahatsız eden toza dönüştürdüğü tuz göllerinin kıyısında ya da yağmur
sularıya yıkanarak, neredeyse yok oluyordu. Giderek avımın kurnaz
olduğunu, beni şaşırtmak ve onun kokusunu taşıyan molekül zincirini
kırmak için her şeyi yaptığını fark ettim. İzlediğim sıradan bir ölümlü
olsaydı, uygun bir zaman sonra, yani korku ve umutsuzluğunun onu
bekleyen acıyı artırması için gereken zaman kadar bekler ve yakalardım.
Yorulmaz hızım ve izlemek için yaratılmış ciğerlerimin şaşmazlığıyla
mutlaka yakalar ve öldürme düşüncesinin kendisinden daha hızlı öldü-
rürdüm. Önce peşine düşmeyip izin soğumasını beklemiştim. Amaç
hem kendi ustalığımı göstermek, hem de avıma törelere göre yeterli za-
man tanımaktı. İyi bir töredir bu, çünkü kaçanın korkusunu artırır. Ba-
zen aramıza çok mesafe koymasına izin verdim, çünkü sürekli olarak
fazla yakınında olursam bir umutsuzluk anında kendine zarar verip be-
nim hükmümden kaçabilirdi. Bu yüzden onu neyin beklediğini fark ede-
meyeceği kadar çabuk ya da beklenmedik bir şekilde yakalamaya niyetli
değildim avımı. Geceleri durup otların arasına saklanıyordum, ama din-
lenmek için değil —dinlenmem gerekmiyordu— kasten oyalanmak ve
bir sonraki hareketimi düşünmek için. Avımı eski talibim Arrhodes di-
ye düşünmüyordum artık, çünkü o anı bir yerlere kapanmıştı ve bu anı-
yı rahat bırakmak gerektiğini biliyordum. Tek üzüntüm, Angelita, Ne-
dime ve tatlı Mignonne gibi eski hilelerimi hatırladıkça gülümseyeme-
mekti. Birkaç kez su birikintilerinin aynasında artık onlara hiçbir şe-
kilde benzemediğime kendimi inandırmak için baktım; tepemde dolu-
nay vardı. Hâlâ güzeldim, ama güzelliğim ölümcüldü artık; hayranlık
kadar dehşet de uyandırıyor. Bu açık hava gecelemelerinden, karnımın
gümüşüne yapışan kurumuş çamuru temizlemek için de yararlanıyor-
dum; tekrar yola çıkmadan iğnemin ucunu kıskaçlarımın arasında tuta-
rak hareket ettiriyor, hazır olup olmadığını kontrol ediyordum, çünkü
hangi gün, hangi saatte kullanacağımı bilmiyordum.

Bazen sessizce insan barınaklarına yaklaşır sırtımı geriye büküyor,

parlak duyurgalarımı pencere pervazına dayayarak seslerini dinliyor ya da çatıya çıkıp saçaklardan sarkıyordum. Çünkü ne de olsa bir çift av ciğeri takılmış cansız bir mekanizma değildim ben; akli olan ve bu akli kullanan bir yaratıktım. Kovalamaca herkesin malumu olacak kadar uzun sürmüştü. Yaşlı kadınların çocukları benimle korkuttuğunu duydum. Kralın avcısı olarak benden ne kadar korkuluyorsa, o denli sevilen Arrhodes'le ilgili sayısız öykü dinledim. Basit insanlar sundurmalarında neler söylüyorlardı? Taçlı başa el kaldırmaya cüret etmiş bilge bir kişinin peşine takılmış bir makine olduğumu...

Ama ben olağan bir ölüm makinesi değil, özel, her biçime girebilen bir aygıtmışım; dilenci, bebek, güzel bir kız olabilirmişim. Ama aynı zamanda metal bir sürüngeymişim. Bu biçimler, kralın avcısının kurbanını kandırmak için girdiği kozalarmış. Başka herkese gümüşten yapılmış bir akrep gibi görünüyormuşum; o kadar hızlı hareket ediyordum ki, bacaklarımı sayamamışlar daha. Buraya kadar yaklaşık aynı giden öykünün bu noktadan itibaren farklı versiyonları vardı. Bazıları, bilge kişinin krala karşı gelerek halkı özgürlüğe kavuşturmak isteyip kralın gazabına uğradığını, bazıları ise ab-ı hayatı bulduğunu, istese şehitleri canlandırabileceğini, kralınsa bunu yasak ettiğini, onun da boyun eğmiş gibi yapıp gizli gizli, kale burçlarına asılmış isyancılardan kendine bir tabur kurduğunu söylüyorlardı. Bazıları da Arrhodes hakkında hiçbir şey bilmiyor ve ona olağanüstü yetenekler yakıştırmıyordu; yalnızca bir mahkûm olduğunu biliyor ve sırf bu nedenle korumak ve destek vermek istiyorlardı. Kralı kızdıran şeyin aslında ne olduğu bilinmiyordu, ama ustalarını çağırıp bir av makinesi yapmalarını istemiş olmasını aşağılık bir plan, emrin kendisini de büyük günah sayıyorlardı. Çünkü kurban ne yapmış olursa olsun, kralın ona hazırladığı kaderi hak edecek kadar kötü olamazdı. Bu uyduruk öykülerin sonu gelmiyordu. Kır insanların imgelem gücü giderek denetimden çıkıp daha cüretkâr öyküler yaratıyordu, ama bir konuda, benim düşünölebilecek en iğrenç niteliklere sahip olduğum konusunda birleşiyorlardı.

Arrhodes'i kurtarmaya çalışan, sözüm ona yolumu kesip eşitsiz bir mücadelede yenik düşen yiğit adamlara ilişkin sayısız yalan da dinledim — yalan, çünkü hiçbir canlı buna cesaret edememişti. Bu öykülerde hainlerden de söz ediliyordu, kaybettüğimde bana Arrhodes'in izini gösteren hainler varmış — yalanın daniskası. Ama gerçekte kim olduğuma, olabileceğime, aklımın nelerle meşgul olduğuna, umutsuzluk, kuşku

nedir bilip bilmediğime ilişkin tek bir söz yoktu — ki bu da beni şaşırtmadı.

Kralın yasa yerine geçen iradesini yerine getiren, halkın bilebildiği basit iz sürme makineleri hakkında da çok şey duydum. Bazen alçakgönüllü kulübelerin ahalisinden hiç saklanmadan güneşin doğmasını bekledim ki, güneş ışınları otların üzerinde gümüş bir şimşek gibi çaksın ve parıldayan bir çiğ serpintisiyle bir önceki günün seyahatini bugünküyle birleştirsin. Hızla koşarken yoluma çıkanların yerlere kapanması, gözlerinin camlaşması hoşnut ediyordu beni; çevremi aşılmaz bir kale gibi kuşatan sağır korkudan büyük keyif alıyordum. Ama alt düzey koku duyumun boşa çalıştığı bir gün geldi; boşu boşuna üst koku duyumla çevremdeki tepeleri taradım; bir uğursuzluk duygusu kapladı içimi. Mükemmelliğim bir işe yaramıyordu. Ta ki, küçük bir tepenin üstünde durup kollarımı rüzgârlı göğ, dua eder gibi kaldırmışken, karnıma dolan çok hafif bir ses her şeyin yitirilmiş olmadığını hissettirene kadar... Planımı uygulayabilmek için uzun zaman önce terk ettiğim şeye, konuşma yeteneğime başvurdum. Öğrenmem gerekmiyordu, biliyordum zaten, ama bu yetimi uyandırmam gerekiyordu. Önce sözcükleri sert, ahenksiz söyledim, ama sesim az sonra insansılaştı; tepeden aşağı indim, madem koku işime yaramıyordu, konuşacaktım. Ayrıma karşı hiçbir nefret duymuyordum, akıllı ve becerikli olduğunu göstermişti. Anlıyordum ki, o üstüne düşeni yapıyordu, ben de benimkini. Kokunun giderek yok olduğu kavşağı buldum ve olduğum yerde titreyerek durdum. Bir çift bacağım kireç tozu kaplı yoldan aşağı inmeye çalışırken, diğer çift sarsıntılarla kayaları tırmalayarak beni aksi yöne, küçük bir manastırın yaşlı ağaçların arasında bembeyaz parladığı yere çekiyordu. Kendimi toparladım, ağır ağır, neredeyse isteksizce manastırın kapısına doğru süründüm; kapıda bir keşiş duruyordu, yüzünü yukarı kaldırmış, herhalde ufukta yükselen güneşe bakıyordu. Korkutmak için yavaşça yaklaşıp selamladım onu. Tek bir söz etmeden gözlerini bana dikince, kendi başıma halledemediğim bir konuda ona günah çıkartmama izin verip vermeyeceğini sordum. Önce korkudan felç oldu sandım, çünkü ne kıpırdadı, ne yanıt verdi; meğerse düşünüyormuş, sonunda onayladığını belirtti. O önde ben arkada manastırın bahçesine gittik. Garip bir çifttik, ama sabahın o saatinde dua eden gümüş renkli peygamberdevesiyle beyaz rahibe bakıp hayret edecek tek bir canlı yoktu çevrede. Rahip farkında olmadan —alışkanlıkla— günah çıkaran pa-

paz tavrını takındı, bana bakmıyor, başını bana doğru eğiyordu sadece. Karaçamın altında, iz sürmeye başlamadan önce kralın Arrhodes için uygun bulduğu genç bir kadın olduğumu, Arrhodes'le baloda karşılaşp aşık olduğumu, hakkında hiçbir şey bilmediğimi ve hiç düşünmeden onda uyandırdığım aşka balıklama daldığımı, o gece bacağıma giren iğnenin bana gerçeğı, yani ne olduğumu gösterdiğini, ikimiz için de başka çıkış yolu göremediğimden kendimi bıçakladığımı, ama ölmek yerine metamorfoza uğradığımı anlattım. "O ana kadar yalnızca şüphe ettiğim güdü, beni sevgilimin peşine taktı ve onun zalim Furla'sı oluverdim," dedim. "Ama kovalamaca uzun, çok uzun sürmekte; insanların Arrhodes için söyledikleri kulaklarıma gelmeye başladı ve ne kadarının gerçek olduğunu bilmesem de, bir kez daha ortak yazgımız üzerine düşünmeye başladım, bu adamdan hoşlanmaya başladım, artık onu sevmiyorum ve bu yüzden onu öldürmeyi dehşetli istiyorum. Şimdi kendi alçaklığımın sınırlarını görüyorum, tersine dönen, adileşen ve bana karşı tek suçu kendi talihsizliği olan adamdan intikam isteyen aşkı görmüyorum. Bu yüzden," dedim, "artık bu kovalamacayı bırakmak, çevremde ölümcül korku uyandırmaktan kurtulmak istiyorum, evet kötülüğü onarmak istiyorum, ama bu iş nasıl yapılır bilmiyorum." Görebildiğim kadarıyla bu konuşmanın sonunda keşiş hâlâ kuşkularını bir kenara bırakmamıştı, çünkü daha ben konuşmaya başlamadan bana, söyleyeceklerimin günah çıkartma olmayacağını, çünkü ona göre özgür iradesi olmayan bir yaratık olduğumu söylemişti. Manastıra kasten gönderilip gönderilmediğimi düşünmüş olabilirdi, çünkü böyle casuslar vardı ve hain kılıklara giriyorlardı. Ama yanıtı dürüst bir düşüncenin sonucu gibi geldi bana. Dedi ki: "Peki, ya aradığın kişiyi bulursan? Ne yapacağını biliyor musun?"

Şöyle yanıtladım: "Peder, yalnızca ne yapmak istemediğimi biliyorum, ama o karşılaşmada içimde saklı hangi güçlerin ortaya çıkacağını ve dolayısıyla öldürmeye itilip itilmeyeceğimi bilmiyorum."

Dedi ki: "Peki ben sana ne önereyim? Bu görevden alınmak mı istiyorsun?"

Ayağının dibinde yatan bir köpek gibi başımı kaldırdım ve başımda yansıyan güneş ışığında gözlerini kıstığını görüp dedim ki:

"Bundan daha fazla istediğim bir şey yok. Böyle olursa yazgımın acımasız olacağını biliyorum, çünkü artık bir hedefim olmayacak. Uğruna yaratıldığım şeyi ben planlamadım ve irade-i şahaneye karşı çık-

manın bedelini pahalıya ödeyeceğim kuşkusuz, çünkü böyle bir başkaldırı cezasız kalmaz. O zaman saray mahzenlerindeki zırhçıların hedefi ben olacağım; beni yok etmek için ardıma metal av köpekleri salacaklar. Bana verilen yetenekleri kullanıp dünyanın öbür ucuna da kaçsam, nereye saklanırsam saklanayım, çevremdeki her şey bana sırtını dönecek ve ben varlığımı sürdürmeye degecek bir şey bulamayacağım. Sizininki gibi bir kader de yasak bana, çünkü her yetkili kişi —demin sizin yaptığınız gibi— bana ruhen özgür olmadığımı söyleyecek. Bir manastıra sığınmam bile olanaksız."

Düşünceli düşünceli durdu, sonra şaşkın bir ifadeyle dedi ki:

"Türünün nasıl yapıldığını bilmiyorum. Seni görüp işitebiliyor ve söylediklerinden zeki bir yaratık olduğunu anlıyorum, ama muhtemelen sınırlayıcı bir güdüye tutsaksın. Yine de gerçekten bana söylediğin gibi bu güdüyle mücadele ediyorsan ve öldürme isteğinden arındırılırsan kendini kurtulmuş addedeceksen, o zaman söyle bana Ey Makine, bu istek nasıl bir şey? Kendini nasıl hissediyorsun?"

Dedim ki: "Peder, belki kendimi iyi hissetmiyorum ama avlanmak, iz sürmek, bulmak, araştırmak, pusu kurmak, beklemek, sinsice sokulmak ve yoluma çıkan engelleri yok etmek, iz gizlemek, geri iz sürmek, kuşatmak konularında son derece bilgiliyim ve hatasız bir ustalıkla yaparım bunları; amansız bir hükme dönüşmek beni tatmin ediyor. Belli ki içime ateşle kazınmış bu da."

"Bir kez daha soruyorum," dedi, "söyle, Arrhodes'i görünce ne yapacaksın?"

"Peder, bir kez daha söylüyorum: Bilmiyorum, çünkü ona kötülüğüm dokunsun istemesem de, içime yazılmış olanlar isteğimden güçlü çıkabilir."

Bunu duyunca elleriyle yüzünü kapadı ve dedi ki: "Sen benim kızkardeşimsin."

"Ne demek şimdi bu?" dedim; şaşırmıştım.

"Ne söylüyorsam o demek," dedi. "Kendimi senden ne üstün görüyorum, ne de aşağı. Çünkü ne kadar farklı olursak olalım, bana itiraf ettiğin ve benim inandığım cehaletin, bizi Tanrı önünde eşit kılıyor. Benimle gel, sana bir şey göstereceğim."

Manastır bahçesinden geçip eski bir odunluğa gittik; keşişin ittiği kapı gıcırtyla açıldı, içerinin loşluğunda bir saman yığınının üstünde yatan kara bir şekil gördüm ve burun deliklerimden ciğerlerime bir

koku doldu; durmaksızın kovaladığım bu koku burada o kadar güçlüydü ki, zehirli iğnemin kendi kendine harekete geçip karnımdaki kılıflardan çıktığını hissettim ama hemen sonra gözlerim karanlığa alıştı ve hatamı anladım. Samanların üstünde sadece atılmış giysiler duruyordu. Keşiş titrememden heyecanlandığımı anladı ve "Evet," dedi, "Arrhodes buradaydı. Bir ay önce izini kaybettirdiğinde manastırımıza saklandı. Eskişi gibi çalışmadığına üzülüyordu, bu yüzden ara ara kendisini bazen geceleri ziyaret eden izleyicilerine gizlice haber saldı. Ama aralarına iki hain girmiş; beş gün önce kaçırdılar onu."

"Kralın ajanları mı demek istiyorsunuz?" diye sordum; hâlâ titriyor ve dua eder gibi kollarımı kavuşturmuş, göğsüme bastırıyordum.

"Hayır, 'hainler' diyorum, çünkü onu hile ve güç kullanarak kaçırdılar. Şafak vakti gittiklerini bir tek küçük dilsiz bir çocuk görmüş. Arrhodes bağlıymış, boğazına bıçak dayamışlar."

"Kaçırılmışlar mı?" diye sordum, anlamıyordum. "Kim, nereye, neden?"

"Sanırım aklından yararlanmak için. Bu durumda yasalara başvuramayacağımız açık. Yasalar kralın. Onlara hizmet etsin diye zorlayacak, reddederse öldürecekler ve bunun için kimse cezalandırmayacak onları."

"Peder," dedim, "size yaklaştı, konuşmaya cürret ettiğim ana şükürler olsun. Kaçıranları izleyip Arrhodes'i kurtaracağım. Avlanmayı, iz sürmeyi iyi bilirim. En iyi yaptığım iş budur; yeter ki dilsizin size söylediğini, gittikleri yönü bana gösterin."

Dedi ki: "Oysa kendine hâkim olup olmayacağını bilmiyorsun; kendin söyledin bunu."

Ben de dedim ki: "Doğru, ama bir yol bulacağım sanırım. Henüz kesin bir şey bilmiyorum. Belki içimde isteğimi kaderime dönüştürecek devre değişikliğini yapabilecek bir usta bulurum."

Keşiş dedi ki: "İstersen yola çıkmadan önce kardeşlerimden biriyle görüşün, çünkü bize katılmadan önce, dünyanın bir parçasıyken tam da böyle işlerle iştigal ediyordu. Şimdi bizim doktorluğumuzu yapıyor."

Yine güneşli bahçeye çıktık; belli etmese de, bana hâlâ güvenmediğini anlıyordum. Koku beş günde dağılmıştı; bana yanlış yön göstermiş de olabilirdi, doğruyu da. Kabul ettim.

Doktor bedenimin içine, karın kaburgalarımın arasına bir fener sokarak dikkatle, özenle, büyük bir konsantrasyonla muayene etti beni. Sonra gıysisindeki tozları silkeleyerek dedi ki:

"Mahkûmun ailesi ya da dostları veya yetkililerin planlarını bilinmeyen nedenlerle bozmak isteyen birileri bazen bu tür talimatlarla gönderilen makineleri pusuya düşürürler. Bunu önlemek için kralın temkinli zırhçıları bu makinelerin içini mühürleyerek öyle bir bağlantı yaparlar ki, içini karıştırdığınız anda sonuç ölümdür. Son mühürü de koyduktan sonra artık onlar bile zehirli iğneyi çıkaramazlar. Siz de böylesiniz. Bazen kurban farklı giysiler giyer, görünüşünü, davranışını, kokusunu değiştirir. Bu yüzden makine av için alt ve üst koku duyu-larını kullanmakla yetinmeyip avına, avın ruhsal özelliklerini incelemiş uzmanların hazırladığı sorular sorar. Siz de böylesiniz. Ayrıca içi-hizde daha öncekilerde bulunmayan bir mekanizma görüyorum. Bir av makinesine gerekmeyen çoğul bir bellek var; kaydedilmiş kadın geç-mişleri bunlar. Adlar ve aklı çelen sözlerle dolu. Bu belleklerden ölüm-cül çekirdeğe giden bir tel var. Benim bilmediğim bir biçimde mükem-melleştirilmiş bir makinesiniz siz; hatta belki her şeye kadir bir maki-nesiniz. İğnenizi ölüme yol açmadan çıkarmak olanaksız."

"İğneye ihtiyacım olacak," dedim, hâlâ sırtüstü yatıyordum. "Çünkü kaçırılanın yardımına koşmam lazım."

"Ne kadar gayret gösterirseniz gösterin, bahsettiğimiz çekirdeğin üzerinde asılı duran tertibatın çalışmasına engel olup olamayacağınız konusunda bir şey diyemem," diye devam etti doktor sözlerimi duymamış gibi. "İsterseniz yapabileceğim tek şey, bir tüple, söz konusu tertibatın kutuplarına çok ince demir tozu serpmektir. Bu özgürlüğünüzün sınırlarını biraz genişletebilir. Yine de bunu yapsam bile, son ana kadar, yardımına koştuğunuz adama karşı emir kulu bir alet olup olmadığınızı bilmeyeceksiniz."

İkisinin de bana baktığını görüp bu ameliyata razı oldum. Kısa sürdü ve bana acı vermedi, ama ruhsal durumumda fark edilir bir değişiklik de yaratmadı. Güvenlerini daha da kazanmak için o gece manastırda kalıp kalamayacağımı sordum; tüm günümü konuşarak, tartışarak, dinleyerek geçirmiştım. Seve seve kabul ettiler, ama ben o süreyi odunluğ u iyice incelemeye hasrettim. Kaçırılanların kokularını iyice tanımak istiyordum. Bunu yapabiliyordum, çünkü bazen kralın ajanlarının yolları, kurbanın kendisi değil başka gözüpekler tarafından kesilirdi. Gün ışımadan önce kaçırıldığı iddia edilenin geceler boyu yattığı samanlara yattım ve hareketsiz durup keşifleri bekleyerek kokusunu soludum. Şöyle mantık yürütüyordum: Eğer beni uydurma bir öyküyle kandırdı-

larsa, sahte izi kovalamayı bırakıp intikam almak üzere dönmekten korkarlar ve eğer beni yok etmek istiyorlarsa, en uygun saat şafağın ilk saatleridir. Derin uykuda gibi yaparak, ama bahçeden gelen en ufak bir sese bile duyarlılığımı koruyarak yattım; çünkü kapıyı dışarıdan bari-katla kapayıp odunluğu ateşe verebilirlerdi, alevler içinde parçalanayım diye. Böyle bir şey yapmak için öldürmeye karşı duydukları tiksintiyi alt etmeleri de gerekmeyecekti; çünkü beni insan değil bir ölüm ma-kinesi sayıyorlardı. Artıklarını bahçeye gömerlerdi, kimse de bir şey bi-lemeydi. Yaklaştıklarını duysam ne yapacağımı gerçekte hiç bilmiyor-dum ve hiç öğrenemedim, çünkü gelmediler. Böylece düşüncelerimle baş başa kaldım. Tekrar tekrar yaşlı keşişin gözlerime bakarak söylediği sözleri düşündüm. *Sen benim kızkardeşimsin*. Hâlâ anlayabilmiş değil-dim, ama düşününce içime bir sıcaklık yayılıyor ve beni değiştiriyordu; sanki gebe olduğum ağır bir cenini yitirmiştim. Yine de sabahleyin ya-rı açık bahçe kapısından çıktım ve keşişin talimatına uyarak binalardan uzak durup, tam hız ufukta görülen dağlara vurdum. Avımın orada oldu-ğu söylenmişti.

Hızlı gidiyordum; öğle olduğunda manastırı yüz mil geride bırak-mıştım bile. Beyaz huş ağaçlarının arasından kurşun gibi geçtim. Tepe-nin eteğindeki çayırın yüksek otlarının arasından koşarak geçerken, orakla düzenli bir biçimde biçilmiş gibi iki yana yattılar.

Kaçanların izini derin bir vadide, hızlı akan bir suyun üstündeki bir köprüde yakaladım, ama Arrhodes'in kokusundan hiç iz yoktu. Onu sı-rayla taşıyorlardı herhalde; bu da hem kurnazlıklarını hem bilgili olduk-larını gösteriyordu. Belli ki kimsenin kralın görevlisinin yerini almaya hakkı olmadığını ve yaptıklarıyla kralın hoşnutsuzluğuna yol açacakla-rını biliyorlardı. O son parkurda benim gerçek niyetimin ne olduğunu bilmek istersiniz şüphesiz. Öyleyse söyleyeyim. Keşişleri hem aldat-tım, hem de aldatmadım çünkü özgürlüğümü yeniden kazanmayı ger-çekten istiyordum. Aslında yeniden dememek gerek, çünkü daha önce özgür değildim. Hoş, bu özgürlüğü ne yapacağım konusunda ne diyece-ğimi bilmiyorum. Bu kararsızlık hali yeni bir şey değildi. Bıçağı çıplak bedenime batırırken kendimi öldürmek mi yoksa keşfetmek mi istediği-mi (biri diğerine yol açsa bile) bilmiyordum. O hareketim de daha önce-kiler gibi öngörülmüştü. Belki de özgürlük umudu sadece bir yanılsa-maydı, hatta *kendi* yanılsamam bile değildi: daha çevik hareket etmem için, haince kullanılan bir mahmuzdu. Ama özgürlüğün bütün anlamı

Arrhodes'ten vazgeçmek miydi, bilmiyorum. Tamamen özgür olarak da onu öldürebilirdim, çünkü artık kadın olmayan ben, o imkânsız karşılıklı aşk mucizesine inanacak kadar deli değildim ve bir biçimde hâlâ kadınsam, çıplak sevgilisinin açık karnını gören Arrhodes nasıl inanacaktı buna? Yaratıcılarımın bilgeliği, mekanik ustalığın en geniş sınırlarını aşıyordu, çünkü hesaplarında, sonsuza dek yitirdiğimin yardımına koştuğum bu durumu da öngördüklerine kuşku yoktu. Vazgeçip adımlarımın gittiği yere yönelsem de ona pek bir yararım olmayacaktı. Ölümüne gebedim ve ölümü doğurabileceğim kimsem yoktu. Soylu bir alçaklıktı benimki ve özgürlüğüm beni doğrudan emredilene değil, yaratıldığımda bizzat istediğim şeyi yapmaya zorluyordu. Sıkıntılı düşünceleri bunlar ve yararsızlıkları sinirlendiriyordu beni, ama hedefime varınca çözümleneceklerdi. Kaçıranları öldürüp aşkı kurtarıncaya bana duyduğu iğrenme ve korku önüne geçilmez bir hayranlığa dönüşecekti. Belki onu değil ama kendimi kazanacaktım.

Kalın bir fındık çalısının içinden geçtikten sonra teraslanmış tepenin ilk basamağında kokuyu birden yitirdim. Aranıp durdum ama boşuna, sanki kovaladığım adamlar göğe uçmuşlar gibi, koku bir duyuluyor bir yok oluyordu. Temkinli olup çalılığa dönmek gerekiyordu, döndüm. Ve epeyce zorlanarak, kalın dalları kesilmiş bir çalı buldum. Fındık özü koku kökleri koklayıp izin yok olduğu yere dönünce kokunun fındığınca devam ettiğini gördüm; kaçanlar üstünde yürümek için sııklar yapmışlardı. Üst koku izinin havada fazla kalmayacağını, dağ rüzgârlarıyla süpürülüp gideceğini biliyorlardı. Onların bu kurnazlığı benim yakalama isteğimi perçinledi; sonra yerdeki fındık kokusu giderek azaldı, ama kullanılan hileyi anladım yine, sııkların uçlarına kenevirden çuval parçaları sarmışlardı.

Çıkıntılı bir kayanın altında, atılmış sııklar buldum. Kayanın önündeki açıklık, kuzeye bakan yarı yosun tutmuş iri taşlarla kaplıydı ve o kadar üst üste yığılmışlardı ki bu moloz tarlasını geçmenin tek yolu bir kayadan diğerine sekmektir. Kaçanlar da öyle yapmışlardı, ama düz bir çizgide gitmemişler, zikzak çizmişlerdi. Bu yüzden havada titreşen tanecikleri hep kayalardan aşağı sürünerek, çevrelerini dolanarak yakalamak zorunda kalıyordum. Böylelikle tırmandıkları tepeye ben de tırmandım. Tutsağın elleri serbest olmalıydı, ama gönüllü olarak onlarla gitmesine şaşırmadım, çünkü geri dönemezdi. Önümdeki apaçık izi, sıcak taş işlemiş üçlü kokuyu izleyerek tırmandım. Dikey olarak kaya

çıkıntılarını, uçurumları, yarıkları aşmak gerekiyordu ve ayakların bir an dinlenebileceği tek bir minik yarık veya kaya çatlaklarına yapışmış gri yosun öbeği yoktu ki kaçanlar kullanmış olmasın. Daha zor yerlerde ara ara durup önlerindeki yolu incelemişlerdi. Bunu oralarda yoğunlaşan kokularından anlıyordum; oysa ben kayaya neredeyse dokunmadan koşturuyordum ve nabzım güçleniyordu içimde. Muhteşem bir takibin keyfiyle şarkı söylüyordu nabzım, çünkü bu insanlar bana layık avlardı. Hayranlık ve neşe duyuyordum, çünkü üç kişinin jütten bir halat kullanarak (kokusu keskin çıkıntılarda duruyordu hâlâ) gerçekleştirdiği o tehlikeli tırmanışı ben kolayca başardım; beni düşürebilecek hiçbir şey yoktu. Dorukta heybetli bir rüzgâr karşıladı beni. Bayırda bir bıçak gibi havayı keserek esiyordu. Geriye dönüp altımda uzanan ve ufku göğün mavisine karışan yeşil manzaraya bakmadım. Onun yerine bayırda başka yönlere gidip başka iz aradım. Nihayet miniminnacık bir çentikte buldum onları. Sonra birden beyaz bir sıyrık, kaçanlardan birinin düşüşüne işaret etti. Bir kayanın üzerinden eğilip baktığımda gördüm onu; dağ yamacının yarısında bir yerde yatıyordu, küçücük. Keskin gözlerim kireç taşının üstündeki koyu lekeleri bile gördü. Sanki bir an yüzü koyun yatmış adamın etrafına bir kan yağmuru yağmıştı. Diğerleri bayırda yürümeye devam etmişlerdi. Artık Arrhodes'in tek muhafızı olduğunu düşününce düş kırıklığı yaşadım, çünkü daha önce hiç kendi hareketlerimin önemini bu denli güçlü hissetmemiş, savaşmak için bu denli istekli olmamıştım. Bu istek hem başımı döndürüyor, hem de bir ağırbaşlılık veriyordu bana. Yamaçtan aşağı koştum, çünkü avım, ölüyü sarp kayalarda bırakıp bu yöne gitmişti. Aceleleri vardı tabii ve adamın anında öldüğü belliydi. Dev bir katedral yıkıntısına benzeyen sarp bir geçide yaklaştım. Sadece yıkık kapının büyük sütunları ve yan payandaları ayakta duruyordu ve yüksek bir pencereden gök görülüyordu. Üstüne ince, hastalıklı bir ağacın gölgesi düşmüştü. Rüzgârın savurduğu bir avuç tozun arasındaki bir tohumdan, bilincinde olmadan, kahramanca büyümüş bir ağaçtı. Geçidi başka, daha yüksek, yarısını sis bürümüş bir vadi izliyordu; kuyruklu bir bulut, incecik, pırıl pırıl kar serpiyordu. Bir kaya kulesinin gölgesinde çakıllar yuvarlanıyormuş gibi bir ses duydum, sonra gökgürültüsü ve tepeden aşağı toprak kaydı. Taşlar dövdü sırtımı, yanlarımdan kıvılcımlar ve duman çıktı; bütün ayaklarımı altıma çektim ve bir kayanın altındaki alçak girintiye girdim. Orada güven içinde son kayanın da düşmesini bekledim. Bir an, Arrho-

des'in muhafızının, dağı tanımadığım için bir çığa yol açıp ezilebileceğim bir yer olarak burayı seçtiğini düşündüm ve bu çok küçük bir olasılık olmakla birlikte, moralimi düzelitti; çünkü hasmımı sadece kaçmayıp saldırabiliyorsa, yarışmamız değerkleniyordu.

Bir sonraki vadinin karla kaplı dibinde bir bina vardı. Ev değil, şato değil... O kadar büyük taşlardan yapılmıştı ki, tekini bir dev bile oynatamazdı yerinden. Düşmanın sığmağı burası diye düşündüm, bu kıraç yerde başka nereye saklanacaklar? Ve artık koku bulmakla uğraşmadan inmeye başladım; arka ayaklarımı kayan molozlara batırıyor, ön ayaklarımıyla yalanıp toza dönüşmüş taşların üzerinden kayıyordum. Baş aşaağı yuvarlanmayayım diye de orta ayaklarımı fren gibi kullanıyordum. Karın başladığı noktaya gelince sessizce süzöldüm. Dipsiz bir uçuruma düşmemek için her adımımı dikkatli atıyordum. Temkinli olmak zorundaydım, çünkü bekliyorsa benim mutlaka geçitten gelmemi bekliyordu. Bu yüzden kalenin duvarlarından görölmeyeyim diye daha yakına gitmedim ve mantar biçimli bir taşın altına sokuldum. Gecenin inmesini bekledim sabırla.

Karanlık çabuk bastırdı, ama kar hâlâ yağıyor, karanlığı aydınlatıyordu. Bu yüzden binaya yaklaştırmaya cesaret edemedim. Başımı bacaklarıma, binayı gözden kaybetmeyecek şekilde yasladım. Geceyarısından sonra kar durdu ama üstümdeki karları silklemedim. Çevreme uyum sağlamamı sağlıyor ve bulutların arasından görölen ay diliminin ışığında, hiçbir zaman giyemediğim gelinlik gibi parlıyordu. Yavaşça kalenin puslu silüetine doğru sürünmeye başladım. Gözlerimi ikinci kattaki pencereden ayırmıyordum. Sarımtırak bir ışık yanıyordu orada, gözlerimdeki ağır kapakları indirdim çünkü ay gözümü kamaştırıyordu ve ben karanlığa alıştım. O loş ışıklı pencerede bir şey hareket etti, büyük bir gölge bir duvar boyunca yürüdü gibi geldi; daha hızlı süründüm, ta temele varıncaya kadar. Kalenin burcuna tırmanmaya başladım; zor değildi, çünkü taşların arasında harç yoktu. Sadece inanılmaz ağırlıklarıyla duruyorlardı yerlerinde. Böylece kara hayali, top sokmak için tasarlanmış siper kovukları gibi karşıma dikilen alt peñcelere ulaştım. Hepsi karanlık ve boştular. İçerde sessizlik hüküm sürüyordu, sanki buraya asırlardır ölümden başka kimse uğramamıştı. Daha iyi görmek için gece gözlerimi çalıştırdım ve başımı taş odaya sokup antenlerimin ışıklı gözlerini açtım, fosforlu bir ısıltı yayıldı. Karşımda kaba yassı taşlardan kirli bir şömine vardı. İçindeki birkaç kütük ve küllen-

miş dal parçası, uzun zaman önce soğumuştı. Duvarda bir kerevet ve paslı mutfak aletleri gördüm; yamru yumru bir yatak, köşede taşlaşmış ekmek parçaları vardı. Benim içeri girmemi hiçbir şeyin engellememesini garipsedim, bu çağırın boşluğa güvenmiyordum; odanın karşı tarafındaki kapı açık olduğu halde, belki de bu nedenle bir tuzak kokusu alarak, girdiğim gibi hiç ses çıkarmadan geri çıktım; üst kata tırmanmaya devam ettim. Cılız ışığın geldiği pencereye yaklaşmayı bir an bile düşünmedim. Sonunda çatıya çıktım ve karla kaplı yüzeyine bekçi köpeği gibi uzandım. Gün ışığını bekliyordum. İki ses duydum ama neler söylediklerini anlamıyordum. Hareketsiz yattım; Arrhodes'i kurtarmak için hasmımın üstüne atlayacağım anı hem özlüyor hem korkuyla bekliyordum. Tel gibi gerilmiş, sonu bir iğne batışıyla bitecek kavganın seyrini gözümün önüne getirdim. Aynı anda kendi içime yöneldim. İrademin kaynağını aramıyordum artık, ufacık da olsa bir işaret bulmaya çalışıyordum: Yalnızca bir tek adamı mı öldürecektim? Bu korkunun beni hangi anda terk ettiğini bilmiyorum. Hâlâ kararsız yatıyordum çünkü kendimi bilmiyordum, ama bir kurtarıcı mı yoksa katil mi olduğum konusundaki bu bilgisizlik benim için yeni, ilk kez karşılaşılan ve her titreyişime gizemli bir ergen kız masumiyeti katan bir şeydi; içimi taşkın bir sevinçle doldurdu. Bu sevinç beni şaşırtmadı diyemeyeceğim. Hem yardım etmek, hem yok etmek için sınırsız güce sahip olmamı sağlayan mucitlerimin bilgeliğinin yeni bir tezahürü mü acaba diye düşündüm. Ama bundan da emin değildim. Ani, kısa bir gürültü geldi aşağıdan, ardından anlaşılmaz sözler duyuldu. Bir ses daha, ağır bir eşyanın düşüşü gibi tok bir ses, sonra sessizlik... Çatıdan aşağı sürünmeye başladım, karnımı neredeyse ikiye katladım, öyle büküldüm ki, göğsüm duvara tutunurken arka ayaklarımla iğne tüpüm hâlâ çatıdaydı. Başım zorlanmaktan sallanıncaya kadar aşağı sarktım ve açık pencereye yaklaştım.

Yere atılmış mum sönmüştü ama ucu hâlâ kırmızıydı. Gece gözümü çalıştırdım. Masanın altında boylu boyunca uzanmış, kanlar içinde bir adam yatıyordu. Kan karanlıkta siyahtı ve içimdeki her şey fırlamak istediği halde kendimi tuttum, önce kan ve içyağı kokulu havayı solu-dum. Bu adam bana yabancıydı. Demek ki bir mücadele olmuş ve Arrhodes onu benden önce öldürmüştü. Bunun nasıl, neden ve ne zaman olduğu konusunu bir an bile düşünmedim, çünkü onun bu boş evde canlı olduğu ve artık yalnız ikimizin kaldığı düşüncesi beni yıldırım

gibi çarptı. Titredim. Aynı anda gelin ve kasaptım ben. Gözlerimi kırpmadan son nefesini veren büyük gövdenin ritmik sarsıntılarını izliyordum. Şimdi gidebilsem, karlı dağlara sessizce kaçabilsem, her şeye razıyım, tek onunla yüz yüze gelmesem (yüz duyargaya demek lazım aslında, diye ekledim kendi kendime); ne yaparsam yapayım canavarlıkla komedi arasında kalmaya mahkûm olduğum ve alay edildiğim duygusu ağır bastı, itti beni. Başaşağı, örümcek gibi dikkatle kaydım, karın levhalarımın saçaklara sürtünürken çıkardığı gıcirtıyı umursamıyordum artık. Çevik bir yay hareketiyle cesedin üzerinden atlayıp kapıya gittim.

Kapıyı ne zaman ve nasıl kırdığımı anımsamıyorum. Eşikte dönerek çıkan merdivenler vardı ve basamaklarda Arrhodes sırt üstü yatıyordu; başı geriye kıvrılmış, aşınmış bir taşa yaslanmıştı. Burada dövüşmüş olmalıydılar, bu yüzden sesleri gelmemişti bana; işte burada, ayaklarımdın dibinde yatıyordu, kaburgaları hafif hafif kımıldıyordu. Evet, görüyordum çıplaklığını, tanıyamadığım, yalnızca o gece balo salonunda düşlediğim çıplaklığını.

Bir hırıltı çıktı boğazından. Gözkapaklarını açmaya çalıştı, açtı, önce akları göründü, sonra ben bükük karnımla yükselerek yüzüne baktım. Ne dokunmaya, ne geri çekilmeye cesaretim vardı, çünkü yaşadığı sürece kendimden emin olamazdım. Her nefesiyle kan kaybediyordu, ama görevimin son ana kadar geçerli olduğunu açıkça görüyordum. Çünkü kralın hükmü ölüm anında bile yerine getirilir. Bu yüzden riske giremezdim, canlıydı. Gerçekten uyanmasını istiyor muydum, onu da bilmiyorum. Gözlerini açsaydı, bilinci yerinde olsaydı ve beni —ters—ten de olsa— olduğum gibi görseydi, ölüm taşıyan ama geç kalmış, başında yalvararak dikilen ve gebe kalmış (ama ondan değil) bu yarattığı görseydi, bu bir düğün mü sayılırdı? Yoksa sadece birleşmenin acımasız bir parodisi mi?

Ama gözlerini bilinçle açmadı ve şafak aramıza bütün evde uğuldayan tipi ve pırl pırl incecik kar taneleriyle girdiğinde, bir kez daha inledi ve soluğu kesildi. Ancak o zaman huzur buldum; yanına uzandım, onu sıkıca kollarımla sardım. İki gün, iki gece kar fırtınasında öylece yattım; kar, yatağımızı erimeyen bir örtüyle örttü. Ve üçüncü gün güneş açtı.

Çeviren: Sedef Öztürk

Dünyanın Yeşil Tepeleri

Robert A. Heinlein'in bilimkurgu yaşamının değişik aşamalarını izlediğinizde, farklı kişileri incelediğinizi sanabilirsiniz. Kariyerinin başlangıcında oldukça militarist bir bakış açısıyla yazan Heinlein zamanla mistikleşiyor ve "Stranger In a Strange Land" ile neredeyse Ron Hubbard gibi bir "kült" oluştuyordu. Daha sonra geçirdiği beyin rahatsızlığı, kimilerinin iddiasına göre, onu çok etkiliyor ve son döneminde çok aykırı yapıtlar vermesine neden oluyordu. Bilgisayar ağlarında yapıtlarında cinsiyetçi ya da faşist öğeler olup olmadığı hâlâ tartışılan Heinlein, bilimkurguya damgasını vuran önemli yazarlardan biri olarak bilimkurgu tarihine geçecek.

"Dünya'nın Yeşil Tepeleri" Heinlein'in ilk döneminin ürünü. Uzun yolculuklarını bir kahramanlık ortamı içinde, neredeyse biraz askerlik gibi algılayan Heinlein'in bu dönem öyküleri, içerdikleri gerçekçilik nedeniyle (Heinlein'in uzay adamları hiçbir sözde-bilimsel icat kullanmazlar, her hareketleri Newton fiziğine uygundur) hâlâ zevkle okunmaktadır.

Bu, Uzun Yolları'nın kör şarkıcısı Rhysling'in öyküsüdür — ama resmi öyküsü değil.

Rhysling'in şarkı sözlerini sizler de okulda söylerdiniz:

*Son bir iniş için dua ediyorum,
beni dünyaya getiren o küreye;
gözlerim yumuşak göklerde dinlensin,
ve serin, yeşil tepelerinde Dünya'nın.*

Belki bu şarkıyı Fransızca ya da Almanca söylerdiniz. Arz'ın gökkuşağı renkli bayrağı başınızın üstünde dalgalanırken, belki de Esperanto dilinde söylüyordunuz.

Dilin önemi yok — kesinlikle bir *Dünya* diliydi ama. Kimse *Yeşil Tepeler*'i peltak Venüs diline çevirmeye kalkışmadı; kupkuru kanallarda bu şarkıyı kurbağa sesiyle ya da fısıldayarak söyleyen bir Marslı olmadı hiç. Bu şarkı bize ait. Biz Dünyalılar, Hollywood filmlerinden yapay radyoaktiviteye kadar hemen her şeyi ihraç ettik, ama bu şarkı yalnızca Arz'a aittir, bir de nerede olurlarsa olsunlar, onun oğullarına ve kızlarına.

Hepimiz Rhysling'le ilgili birçok öykü dinledik. Hatta siz, onun yayımlanmış yapıtları —*Uzay Yolları Şarkıları*, *Büyük Kanal ve Diğer Şiirler*, *Yüksek ve Uzak*, bir de *Yukarıya!*— üzerine yaptığı akademik incelemeler sayesinde san ya da unvan peşinde koşan birçok insandan biri bile olabilirsiniz.

Yine de, okulda olsun, dışarda olsun, tüm yaşamınız boyunca şarkılarını söyleyip şiirlerini okuduğunuz halde —kendiniz bir uzay adamı değilseniz— Rhysling'in yayımlanmamış şarkılarının çoğunu, örneğin *Satıcı*, *Kuzenime Rastlayalı Beri*; *Kızıl Saçlı Venüslü Kız*; *Pantolonu Çıkarma*, *Kaptan* ya da *İki Kişilik Uzay Gemisi* gibi şarkıları hiç duymamış olduğunuza bahse girerim.

Bir aile dergisinde bu şarkılardan alıntı yapamayız zaten.

Rhysling'in ünü, onun titiz bir edebiyat menajerine sahip olması ve kendisiyle hiçbir zaman söyleşi yapılamaması sayesinde korunabildi. *Uzay Yolları Şarkıları* öldüğü hafta yayımlandı; çok satan bir kitap olmasıyla birlikte Rhysling hakkındaki tanıtıcı öyküler de, insanların anımsadığı parçalar ve yayıncılardan gelen rengârenk broşürlerden yararlanılarak toparlandı.

Sonuçta, ortaya çıkan geleneksel Rhysling tablosu, aşağı yukarı George Washington'un baltası ya da Kral Alfred'in kekleri kadar gerçek bir şey oldu.

Aslında onun oturma odanıza girmesini istemezsiniz, toplumsal olarak kabul edilebilir biri değildi Rhysling. Hiç geçmeyen bir güneş yanığı vardı; ikide bir onu kaşıyıp durur, zaten varolmayan güzelliğine daha bir gölge düşürdü.

Van der Voort'un, Rhysling'in yapıtlarının Harriman Yüzüncü Yıl baskısı için çizdiği portre, trajik bir insanı gösterir: ciddi bir ağız, kara ipek bantlarla gizlenmiş görmeyen gözler. Hiçbir zaman ciddi değildi ki o! Ağız her zaman açıktı; şarkı söyler, sırtır, içki içer ya da yemek yerdi. Bantlar rasgele bir paçavradan yapılmıştı; genellikle pisti. Göz-

lerini kaybettikten sonra, kendine giderek daha az özen göstermeye başlamıştı.

"Gürültücü" Rhysling, R. S. *Atmaca*'daki Jüpiter asteroidlerine gidiş-dönüş seferi için adını yazdırırken, ikinci sınıf bir jetçiydi; gözleri de en az sizinki kadar sağlamdı. O günlerde mürettebat her kontrata imza atardı; Lloyd acentesi uzay adamlarının sigortalanması isteğine kahkahalarla gülerdi. Uzay Önlemleri Yasası'nın adı bile yoktu ortada. Şirket ise yalnızca maaşlardan sorumluydu, o da eğer ödenirse. Ay Kenti'nden öteye giden gemilerin yarısı hiç geri dönmüyordu. Uzay Adamları bunu önemsemiyordu; hisse senedi almak için sıraya girmeyi yeğliyorlardı; herhangi birine sorsanız, Harriman Kulesi'nin 200. katından aşağı atlayıp yere sağ salım inebileceğine bahse girerdi; üçe iki önerip yere inerken lastik tabanlar takmasına izin verirsiniz elbette!

Jetçiler, uzay adamları arasında en gözüpek ve en bayağı olanlarıydı. Onlarla karşılaştırıldığında gemi görevlileri, radarcılar ve yön bulucular (o günlerde garsonlar ve kamarotlar yoktu) nazik, karınca ezmez insanlardı. Jetçiler çok şey biliyorlardı. Diğerleri kaptanın yeteneğinin onları sağ salım yere indirmeye yeteceğine güvenirlerken jetçiler, yeteneğin, roket motorlarının içine zincirlenmiş kör ve sinirli şeytanlara karşı yararsız olduğunu biliyorlardı.

Atmaca, Harriman'ın gemileri arasında, kimyasal yakıttan nükleer yakıta çevrilen ilk gemiydi; daha doğrusu havaya uçmayan ilk gemi. Rhysling gemiyi iyi tanıyordu; uzayın ötelerine gitmek üzere dönüş-türülmeden önce Ay Kenti seferini yürütmüş, New York Uzay İstasyonu'ndan Leyport'a gitmiş, oradan geri dönmüş eski bir tekneydi bu. Rhysling *Atmaca*'yla Ay seferine katılmış, sonra da geminin ilk dış uzay seferinde —Mars'tan Kuruçay'a yapılan seferde— bulunmuş ve geri dönerek herkesi şaşırtmıştı.

Jüpiter gidiş-dönüş seferine yazıldığında herhalde artık başmühendis olmalıydı; ama Kuruçay öncü seferinden sonra kovulmuş, kara listeye alınmış ve Ay Kenti'nde gemiden indirilmişti — suçlu, ibreleri izlemesi gerekirken, zamanını bir koro parçası ve birkaç mısra yazarak geçirmekti. Yazdığı şarkı, şu utanmaz *Kaptan Mürettebatın Babasıdır*'dı; hani şu gülünç, son beyiti basılmaya uygun olmayan şarkı.

Kara listeye alınmak onu rahatsız etmedi. Ay Kenti'nde bir Çinli

bar sahibiyle girdiği tek parmak oyununda hile yaparak bir akordeon kazandı; sonra da madencilere içki karşılığında şarkı söyleyerek ve bahşiş alarak geçimini sağlamaya başladı, ta ki uzay adamlarının sayısındaki hızlı azalma, şirket temsilcisinin ona bir şans daha vermesine neden oluncaya kadar. Bir iki yıl boyunca Ay seferinde başını belaya sokmadı, sonra dış uzaya döndü, Venüsburg'un o ilk, taze ününü elde etmesine yardımcı oldu, eski Mars başkentinde ikinci bir koloni kurulduğunda Büyük Kanal'ın kıyılarında gezindi, sonra da Titan'a yaptığı ikinci yolculukta ayak parmakları ve kulakları dondu.

O günlerde her şey çok hızlı geliyordu. Güç iticisi kabul edildikten sonra Arz-Ay sisteminden yola çıkarılan gemilerin sayısı yalnızca mürettebat bulunabilmesine bağlıydı. Jetçiler zor bulunuyordu; ağırlıktan kazanmak için koruyucu kabuk en aza indirilmişti; radyoaktiviteyle karşı karşıya kalma tehlikesini çok az evli erkek göze alabiliyordu. Rhysling baba olmak istemiyordu, bu yüzden uzayda yeni alanların keşfedilmesi furiasının altın çağında ona her zaman iş vardı. Sistem'i bir ucundan diğerine aşır durdu; kafasında kaynaşan komik şiirleri söyleyip akordeonuyla da akor basıyordu. *Atmaca*'nın kaptanı onu tanıyordu; Kaptan Hicks, Rhysling'in *Atmaca*'daki ilk seferinde yön bulucu olarak çalışmıştı. "Evine hoşgeldin Gürültücü," diye karşılamıştı Hicks onu. "Ayık mısın, yoksa senin yerine ben mi imza atayım?"

"Burada sattıkları böcek ilacıyla sarhoş olunmuyor ki, kaptan." Rhysling imzayı attı, akordeonunu yüklenerek aşağıya indi.

On dakika sonra geri geldi. "Kaptan," dedi ümitsizce, "iki numaralı jet düzgün değil. Kadmiyum yansıtıcılar çarpılmış."

"Niçin bana söylüyorsun? Şefe söyle!"

"Söyledim, ama o idare eder diyor. Yanılıyor."

Kaptan imza defterini gösterdi. "İsmi çiz ve yaylan. Gemi otuz dakika sonra kalkıyor."

Rhysling ona baktı, omuz silkti, sonra yeniden aşağıya indi.

Jüpiter asteroidlerine gitmek için uzun bir yol katetmek gerekir; *Şahin* türü bir gemi, serbest uçuşa geçmeden önce üç nöbet süresince motorlarını çalıştırmak zorundadır. Rhysling ikinci nöbeti almıştı. O zamanlar yavaşlama elle yapılırdı, bir çarpan verniye ve bir tehlike

göstergesi yardımıyla. Gösterge kırmızı yandığında Rhysling onu düzeltmeye çalıştı — şansı yoktu.

Jetçiler beklemez, bu yüzden jetçidirler. Acil durum kapağını açıp radyoaktif maddeye maşayla uzandı. Işıklar söndü, Rhysling devam etti. Bir jetçi, makine dairesinin içini ezbere bilmelidir; tıpkı dilinizin ağzınızın içini bildiği gibi.

Işıklar sönünce kurşun levhanın üzerinden şöyle bir baktı. Mavi radyoaktif ışıltı pek işe yaramıyordu; başını geri çekip işini el yordamıyla sürdürmeye çalıştı.

İşi bitince devreden, "İki numaralı jet devre dışı," diye bağırdı. "Tanrı aşkına buranın ışığını yakın!"

Işık yandı —acil durum devresiydi bu— ama ona yararı yoktu. Mavi radyoaktif ışıltı, Rhysling'in optik sinirinin tepki gösterdiği son şey olmuştu.

*Zaman ve Uzay bu yıldız dolu görüntüye şekil vermek için açılıyor,
Trajik coşkunun sakın gözyaşları hâlâ gümüş parıltılarını yayıyor,
Büyük Kanal boyunca hâlâ yükseliyor kırılğan Gerçek Kuleleri,
Bu dingin ve ince güzelliği koruyor onların peri zarafetleri,
Kuleleri diken neslin kemikleri yorgun, bilgileri unutulmuş,
Bu billur kıyıları örten gözyaşlarını döken tanrılar çoktan yok*

olmuş,

*Bu buz gibi göğün altında Mars'ın zamanla aşınmış yüreği atıyor
yavaşça,*

İnce hava sessizce fısıldıyor — her yaşayan ölecektir sonunda

*Yine de Gerçek'in dantelli kuleleri hâlâ Güzellik'e ağıt yakar
Güzellik de Büyük Kanal boyunca yaşayacak sonsuza kadar!*

— Büyük Kanal'dan; Lüks Çevriyazım Şirketi'nin
(Londra ve Ay Kenti) izniyle.

Dönerken Rhysling'i Ay'da, Kuruçay'da bıraktılar; çocuklar aralarında para topladılar, kaptan da maaşının yarısını bağışladı. Hepsi buydu —*finis*— topu topu şansı tükenince vazgeçmeyen bir uzay serserisi daha. *Ne Kadar Uzak*'ta maden arayıcıları ve arkeologlarla bir ay kadar kaldı; şarkıları ve akordeon çalması sayesinde belki de sonsuza dek kalabilirdi. Ama uzay adamları bir yerde çok fazla kalırlarsa ölürler; ye-

niden Kuruçay'a giden bir sürüngene atladı, oradan da *Marsopolis'e* geçti.

Başkent görkemli günlerini yaşıyordu; işleme fabrikaları Büyük Kanal'ın her iki yanına dizilmişti ve yaşlı suyu atıklarının pisliğiyle bulandırıyor. Bu, Üç-Gezegen Anlaşması ticaret nedeniyle kültürel kalıntılara zarar verilmesini yasaklamadan önceydi; ince, perimsi kulelerin en az yarısı yıkılmıştı, diğerleri de Dünyalılar için basınçlı yapılara dönüştürülerek bozulmuştu.

Rhysling bu değişikliklerin hiçbirini görmemişti, kimse de ona anlatmamıştı; Marsopolis'i yeniden "gördüğünde" onu daha önce olduğu gibi canlandırdı, ticarete uygun hale getirilmeden önceki gibi. Belleği iyiydi. Mars'ın eski ulularının dinlendikleri ırmak kıyısındaki meydana oturuyor ve Mars'ın güzelliğinin kör olmuş gözlerinin önünde uzandığını görüyordu — hafif rüzgârda kıpırdamayan, Mars göğünün berrak, parlak yıldızlarını sakince yansıtan suyun gelgitte kıvıldamayan buz mavisi yüzeyi, suyun ötesinde dantelsi payandalar ve bizim gümbürdeyen, ağır gezegenimiz için çok narin bir mimarının uçan kuleleri.

Bunların meyvesi *Büyük Kanal* oldu.

Aslında güzelliğin olmadığı Marsopolis'te güzellik görmesini sağlayan yönelimindeki hafif değişiklik şimdi tüm yaşamını etkilemeye başlamıştı. Bütün kadınlar ona güzel görünüyordu. Onları seslerinden tanıyor ve görüntülerini seslere uyduruyordu. Kör bir adama nazik bir dostluk taşımadan seslenen kişi aslında kötü bir ruha sahiptir; kocalarına rahat yüzü göstermeyen cadalozlar, Rhysling'le konuşurken en tatlı seslerini takınıyorlardı.

Dünyası güzel kadınlarla ve zarif erkeklerle doldu. *Gelip Geçen Kara Yıldız, Berenis'in Saçları, Orman Tayının Ölüm Şarkısı* ve gezginlere, kadınsız uzay adamlarına ait diğer aşk şarkıları, düşüncelerinin zevksiz gerçeklerle kirlenmemiş olmasının doğrudan sonucuydu. Yaklaşımını yumuşatıyor, komik şiirlerini dizelere çeviriyor, hatta bazen şiir haline bile getiriyordu.

Şimdi düşünecek çok zamanı vardı, bütün o sevimli sözcükleri tam yerine koyacak ve tek bir dize kafasında doğru tınlayıncaya kadar dizenin üzerinde duracak zamanı vardı. *Jet Şarkısı'nın* tekdüze vuruşunun ilhamı—

*Alan açık olduğunda, rapor görüldüğünde,
Kapı iç çekerek kapandığında, ışıklar yeşil yeşil göz kırtığında,
Denetim bittiğinde, yakarma zamanı geldiğinde,
Kaptan işaretini verince, gemi yola çıkınca—
Jetleri duy!
Arkandan hırlamalarını
Sen ranzanda uzanmış yatarken
Kaburgalarının göğsüne basturmasını hisset
Ensenin dayanağını öğütmesini
Gemindeki acıyı hisset
Kalktığını hisset! Gittiğini!
gerilen çeliğin, canlandığını,
Jetler üstünde!*

— o jetçiyken değil, daha sonra Mars'tan Venüs'e gemi-stop yaparken ve yaşlı bir arkadaşıyla nöbetteyken gelmişti.

Venüsburg'da barlarda yeni şarkılarını ve eskilerinden bazılarını söylüyordu. Biri onun için çevrede bir şapka dolaştırmaya başlıyordu; şapka, bandajlı gözlerin arkasındaki cesur ruhu tanıyanlar sayesinde, gezgin şarkıcının olağan hasılatının iki ya da üç katıyla geri geliyordu.

Rahat bir yaşamdı. Herhangi bir uzay limanı onun eviydi, herhangi bir gemi özel aracıydı. Hiçbir kaptan kör Rhysling ve kutusunun ek yükünü taşımayı reddetmezdi; Venüsburg'dan Leyport'a, oradan Kuruçay'a, oradan Yeni Şangay'a, oradan da yine geriye, kendi istediği gibi gidip geldi.

Hiçbir zaman Dünya'ya Üst-New York Uzay İstasyonu'ndan daha fazla yaklaşmadı. *Uzay Yolları Şarkıları*'nın sözleşmesini imzalarken bile imzasını Ay Kenti'yle Ganymede arasında bir yerlerde kabin-sınıfı bir gemide atmıştı. İlk yayıncısı Horowitz ikinci bir balayı için gemideydi ve Rhysling'in şarkı söylediğini gemideki bir partide duymuştu. Horowitz plak yayıncılığı işinde işe yarayan herhangi bir şeyi ilk duyuşta anlardı; *Şarkılar*'ın hepsini Rhysling'i gözünün önünden ayırmadan, o geminin iletişim odasında doğrudan teybe kaydetmişti. Daha sonraki üç albüm Rhysling'den, bütün anımsadıklarını söyleyene kadar ona içki vermesi için Horowitz'in bir ajan gönderdiği Venüsburg'da kopturulmuştu.

Yukarıya.'nın tümünün gerçekten Rhysling'e ait olduğu kesin değil-

dir. Çoğu onundur, *Jet Şarkısı* da kesinlikle onundur, ancak dizelerin çoğu onun ölümünden sonra, gezileri sırasında onu tanıyan kişilerden toparlanmıştır.

Dünyanın Yeşil Tepeleri yirmi yıl boyunca gelişti. Bildiğimiz ilk şekli Rhysling kör olmadan önce, Venüs'teki sözleşmeli uzay adamlarının bazılarıyla girdiği bir içki yarışması sırasında bestelenmişti. Dizeler çoğunlukla işçilerin, eğer primlerini ödemeyi başarır ve eve dönmelerine izin verilirse, Dünya'da yapmayı düşündükleri şeylerle ilgiliydi. Bazı dörtlükler açık saçıktı, bazıları değildi, ama nakarat kesinlikle *Yeşil Tepeler*'inkiydi.

Yeşil Tepeler'in son şeklinin nerede ve ne zaman yazıldığını tam olarak biliyoruz.

Venüs Ellis Adası'nda oradan Illinois, Büyük Göller'e doğrudan sıçrama yapacak bir gemi vardı. Gemi, Şahin sınıfının en yenisi ve Harriman Tröst'ünün Dünya kentleriyle herhangi bir koloni arasında, ara istasyonlara da uğrayan ve ek ücret alınan ilk gemisi olan *Doğan*'dı. Rhysling Dünya'ya onunla dönmeye karar verdi. Belki de şarkısı kanına girmişti — ya da belki yalnızca Ozark'lı hemşerilerini bir kez daha görmenin hasretini çekiyordu.

Şirket artık bedavacılara göz yummuyordu; Rhysling bunu biliyordu, ama bu kuralın kendisine de uygulanabileceği hiç aklına gelmemişti. Bir uzay adamı için fazlasıyla yaşlanıyordu, ayrıcalıklarına da biraz doğal gözüyle bakıyordu. Bunak değildi — yalnızca uzayda Halleluy kuyruklu yıldızı, Halkalar ve Brewster Bayırı kadar önemli sınır taşlarından biri olduğunu biliyordu. Mürettebat kapısından girdi, aşağıya inip ilk rastladığı boş ivme koltuğuna oturup rahatına baktı.

Kaptan, gemisinin son dakika denetimini yaparken Rhysling'i orada buldu. "Ne arıyorsun burada?" dedi.

"Dünya'ya kadar takılıyorum, kaptan." Rhysling'in bir kaptanın dört şeridini görmek için gözlere gereksinimi yoktu.

"Bu gemiye takılamazsın, kuralları biliyorsun. Şimdi pılını pırtını topla ve toz ol buradan. Hemen kalkıyoruz." Kaptan gençti; Rhysling'in etkin zamanından sonra ortaya çıkmıştı, ama Rhysling bu tür insanları tanırdı — Harriman Hall'da beş yıl boyunca somut dış uzay deneyimi yerine yalnızca öğrenci deneme uçuşları. İki adamın ne geçmişleri ne de ruhları birbirine benziyordu; uzay değişiyordu.

"Bakın, kaptan, yaşlı bir adama evine dönmeyi çok görmezsiniz,

değil mi?"

Subay durakladı — mürettebatın bir kısmı durup onları dinliyordu. "Yapamam. 'Uzay Önlemler Yasası, Madde 6: Uzaya aşağıda belirtilen kişilerden başkası çıkamaz: Tarifeli bir geminin lisanslı bir üyesi ya da bu yasadan sonra çıkabilecek yönetmeliklere uygun olarak yolculuk eden ücretli yolcular.' Şimdi kalkıp gidiyorsun."

Rhysling geri yaslandı, ellerini başının arkasına koydu. "Eğer gitmem gerekirse, yürüyeceğimi sanmayın. Taşıyın beni."

Kaptan dudaklarını ısırdı ve "Güvenlik Subayı!" dedi. "Bu adamı dışarı çıkarın."

Gemi polisi gözlerini tavandaki desteklere dikti. "Doğrusu bunu yapamam, kaptan. Omuzumu incittim." Bir saniye önce etrafta olan diğer mürettebat sanki duvar boyasının içine sızıp kaybolmuştu.

"Peki, sağlam bir ekip getir o zaman!"

"Emredersiniz, efendim." O da kayboldu.

Rhysling yeniden konuştu. "Bakın, kaptan — bu işten alınmaya gerek yok. Eğer isterseniz beni taşımak için bir çıkış yolunuz var — 'Zor Durumdaki Uzay Adamı' maddesi."

"'Zor Durumdaki Uzay Adamı'yımış, sevsinler! Zor durumdaki uzay adamı falan değilsin sen, sen bir uzay avukatısın. Senin kim olduğunu biliyorum; yıllardır sistemde sürtüp duruyorsun. Her neyse, benim gemimde yapamazsın. O madde gemilerini kaçırın kişilere yardım amacıyla konmuştur, yoksa adamın birinin bütün uzayda bedava gezmesini sağlamak için değil."

"Bakın, kaptan, gerçekten gemimi kaçırmadığımı söyleyebilir misiniz? Mürettebat olarak son yolculuğumdan bu yana, eve hiç dönmedim. Yasaya göre eve dönebilirim."

"Ama bu yıllar önceydi. Şansını kaçırdın."

"Kaçırdım mı? Maddede kişinin ne kadar zaman sonra geri döneceği hakkında tek söz edilmiyor; yalnızca hakkı olduğu söyleniyor. Gidip bakın, kaptan. Eğer yanılıyorsam, yalnızca iki ayağımın üstünde yürüyüp gitmekle kalmayacağım, mürettebatınızın önünde sizden özür de dileyeceğim. Haydi — gidip bakın. Şansınızı deneyin."

Rhysling adamın ateş püsküren bakışını hissedebiliyordu, ama adam dönüp kompartımandan çıktı. Rhysling körüğünü kullanarak kaptanı güç bir durumda bıraktığının farkındaydı, ama bundan utanmıyordu — daha çok eğleniyordu.

On dakika sonra sirenler duyuldu, istasyonların kapanması için mikrofondan verilen komutları duydu. Kilitlerin yumuşak bir iç çekmeyle kapanma sesinden ve kulaklarındaki hafif basınçtan kalkışın yakını olduğunu anladığı zaman kalktı ve makine dairesine gitti, çünkü çalıştıkları zaman jetlerin yakınında olmak istiyordu. Şahin sınıfı bir gemide kimsenin ona yol göstermesine gereksinimi yoktu.

Bela ilk nöbet sırasında baş gösterdi. Rhysling gözcü sandalyesinde uzanıyor, akordeonunun tuşlarıyla oynuyor ve *Yeşil Tepeler*'in yeni bir şeklini deniyordu.

*Yine kısıtsız havayı soluyayım
Olmasın ne eksiklik ne ktlık*

Ve "bir şey, bir şey, bir şey Dünya'nın" — bir türlü oturmuyordu yerine. Bir kez daha denedi.

*Tatlı, serin rüzgârlar iyileştiresin beni
Kuşağının çevresinde dolaşırken
Sevgili ana gezegenimizin
Yeşil tepelerinin Dünya'nın*

Bu daha iyi, diye düşündü. Boğulmuş gürültünün üzerinden "Bu nasıl oldu, Archie?" diye seslendi.

"Bayağı iyi. Bence uğraşmayı bırak." Şef jetçi Archie Macdougall eski bir dostuydu, hem uzaydan hem de çeşitli barlardan; birçok yıl ve milyonlarca mil önce Rhysling'in çırağıydı.

Rhysling onun dediğini yaptı, sonra "Siz gençlerin işi kolay," dedi. "Her şey otomatik. Geminin kuyruğunu benim büktüğüm günlerde uyanık kalmak zorundaydık."

"Yine uyanık kalmak zorundasın." İşten konuşmaya başladılar, Macdougall Rhysling'e onun zamanındaki elle kullanılan verniye kontrolünün yerini alan yeni doğrudan-tepkili yavaşlatıcı donanımını gösterdi. Rhysling kontrolleri el yordamıyla inceledi ve yeni donanımı tanıyana kadar sorular sordu. Onun hayali de hâlâ bir jetçi olduğu ve gezgin şarkıcı olarak sürdürdüğü şimdiki işine de yalnızca Şirket'le arasında çıkan bir anlaşmazlık süresince başvurulmuş bir önlem olarak bakılabileceğiydi.

"Eski, elle kullanılan yavaşlatıcı plakaların hâlâ takılı olduğunu

görüyorum," dedi, kıvrak parmakları aygıtların üzerinde dolaşırken.

"Bağlantılar dışında hepsi takılı. Bağlantıları söktürdüm, çünkü göstergelerin okunmasını zorlaştırıyorlar."

"Onları da tutmalıydın. Gereksinmen olabilir."

"Şey, bilmiyorum. Bana kalırsa— " Rhysling Macdougall'ın ne düşündüğünü hiçbir zaman öğrenemedi, çünkü o anda bela baş gösterdi. Macdougall tam isabet aldı, radyoaktivite fışkırması onu durduğu yerde yaktı.

Rhysling ne olduğunu sezmişti. Eski alışkanlıklardan kaynaklanan otomatik refleksler devreye girdi. Keşif aygıtına vurdu ve aynı anda kontrol odasına bağlı alarmı çalıştırdı. Sonra sökülmüş bağlantıları anımsadı. Onları bulana dek el yordamıyla aramak zorunda kaldı, bu arada levhalardan en iyi şekilde yararlanmak için mümkün olduğunca aşağıdan hareket ediyordu. Bağlantılar dışında her şeyin yerini iyi biliyordu. Bulunduğu yer herhangi bir yerden çok daha fazla aydınlıktı onun için; her noktayı, her kontrolü, akordeonunun tuşları kadar iyi tanıyordu.

"Makine dairesi! Makine dairesi! Alarmin nedeni ne?"

"İçeri girmeyin!" diye bağırды Rhysling. "Burası çok 'sıcak'" Radyoaktiviteyi tıpkı çöl güneşi gibi yüzünde ve kemiklerinde duyum-suyordu.

Gereksinimi olan anahtarı almayı ihmal edene —her kimse— küfür ettikten sonra belayı elle hafifletmeye başladı. Uzun ve tehlikeli bir işti bu. Sonunda jetin tümüyle boşaltılmasına karar verdi, yakıtıyla birlikte.

Önce rapor verdi. "Kontrol!"

"Kontrol tamam!"

"Üçüncü jeti boşaltıyorum — acil durum."

"Macdougall'la mı konuşuyorum?"

"Macdougall öldü. Ben Rhysling, nöbetteyim. Kaydetmek için bağlantıyı açık tutun."

Yanıt gelmedi; Kaptan küçük dilini yutmuş olabilirdi, ama makine dairesindeki bir acil duruma karışamazdı. Gemiyi, yolcuları ve mürettebatı düşünmek zorundaydı. Kapıların kapalı tutulması gerekiyordu.

Kaptan, Rhysling'in kaydedilmesi için gönderdiği şeye daha da şaşırmış olmalıydı. Şuydu gönderilen:

*Venüs'ün küflerinde çürürüz,
Kokulu nefesinden midemiz bulanır,
Sel altındaki ormanları iğrençtir,
Kirli ölümle kıpır kıpır*

Rhysling çalışırken Güneş Sistemi'ni sınıflandırmaya devam etti:
"—Ay'ın haşın, parlak toprağı—", "—Satürn'ün gökkuşağı halkaları—", "—Titan'ın donmuş gecesi—", bu arada jeti açıp boşaltmaya, temizlemeye devam ediyordu. Bir başka nakaratla bitirdi —

*Dönüp duran her uzay zerresini denedik
ve gerçek değerini anladık:
Bizi yine insanların evine geri götürün,
Serin, yeşil tepelerine Dünya'nın*

— sonra, biraz da dalgınca, değiştirilmiş ilk kıtayı yineledi:

*Kıvrılan gök çağırıyor
Uzay adamlarını işlerine
Tekmil tayfa! Hazır ol! Serbest düşüş!
Altımızdaki ışıklar söniyor
Dışarı gidiyor Dünya'nın oğulları
Gümbürdeyen jet uzağa gidiyor
Dünyalı ırk yukarıya uzanıyor
Dışarıya, uzağa, daha da ileriye—*

Gemi şimdi güvenliydi, tek jet ekşiğiyle sekerek eve dönmeye hazırdı. Ona gelince, Rhysling bundan pek emin değildi. O "güneş yanığı"nın epeyce ağır göründüğünü düşünüyordu. İçinde çalıştığı parlak, kırmızımsı sisi göremiyordu, ama orada olduğunu biliyordu. Dış kaptan havayı boşaltma işine devam etti, radyasyonun uygun giysili birinin dayanabileceği düzeye düşmesi için bunu birkaç kez yineledi. Bunu yaparken bir nakarat daha gönderdi; Rhysling'e ait, gerçek olabilecek son kıtayı:

*Son bir iniş için dua ediyorum,
beni dünyaya getiren o küreye;
gözlerim yumuşak göklerde dinlensin,
ve serin, yeşil tepelerinde Dünya'nın.*

Çeviren: Levent Mollamustafaoğlu

Metis Yayınları '93

EDEBİYAT

- Tek Başına Bir Adam**, Isherwood
Bizans Sohbetleri, E. Emine
Bir Elin Sesi Var, Burgess
Wittgenstein'in Yeğeni, Bernhard
Madrid'de Sonbahar, Benet
Titrek Bacanak, Salinger
Sana Gül Bahçesi Vadetmedim, Greenberg
Mülksüzler, Le Guin
Buzdan Kılıçlar, Tekin
Sevgili Arsız Ölüm, Tekin
Ağır Roman, Kaçan
Gece Dersleri, Tekin
Uyuyan Adam, Perec
Ölüm Hastalığı, Duras
Sarı Köpek, Simenon
Voycır 2, Müldür, Güntan
Trendeki Yabancılar, Highsmith
Matmazel Christina, Eliade
Ayakizlerinde Adımlar, Cortazar
Büyük Uyku, Chandler
Asker Kaçağı, Bilimkurgu Öyküleri
Çocuğun Öyküsü, Handke
Alice B. Toklas'ın Özyaşamöyküsü, Stein
Bercl Kristin Çöp Masalları, Tekin
Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı, Karasu
Sherlock Holmes Ölüm Döşeginde, Doyle
Kasabanın En Güzel Kızı, Bukowski
Salyangoz ya da Şövalyenin Zamanı, Yalçınlar
Suçta Mutluluk, D'Aurevilly
Gece, Karasu
Roger Ackroyd Cinayeti, Christie
Yaz Geçer, Mungan
Mırıldandıklarım, Mungan
Yaz Sinemaları, Mungan
Sahtiyan, Mungan
Kum Saati, Mungan
Mahmud ile Yezida, Mungan
Taziye, Mungan
Geyikler Lanetler, Mungan
Kılavuz, Karasu
Kuzey Defterleri, Müldür
Bella'nın Ölümü, Simenon
Korkunun Bütün Sesleri, Bilimkurgu Öyküleri
Karanlık Thomas, Blanchot
Bir Garip Orhan Veli, Mungan
Şeytanın Saati, Pessoa
Oda, Poster ve Şeylerin Kederi, Mungan

Kızıl Hasat, Hammett
Randevu Hazırlığı, Özcan
Don Isidro Parodi'ye Altı Bilmece, Domecq (Borges ve Casares)
Kısmet Büfesi, Karasu
Eski 45'likler, Mungan
Lal Masallar, Mungan
Kırk Oda, Mungan
Cenk Hikayeleri, Mungan

TARİH TOPLUM FELSEFE

Akdeniz: İnsanlar ve Miras, Braudel
Akdeniz: Mekân ve Tarih, Braudel
Akıl Tutulması, Horkheimer
Bilgi Felsefesi, Hacıkadıroğlu
Bir Levantenin Beyoğlu Anıları, Scognamillo
Bodrum'u Hatırlıyorum, Sönmez
De Ki İşte, Aruoba
Değişen Tiyatro, Çapan
Dünyada Ekonomik Krizler, Gürsoy
Giacometti'nin Atölyesi, Genet
Görme Biçimleri, Berger
Karanfil ve Pranga, Oktay
Korku ve Kaygı, Derleme
Modern Mahrem, Göle
Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı, Berger
Sabah Rüzgânı, Çamuroğlu
Tarih, Heterodoksi ve Babailer, Çamuroğlu
Türk-Yunan Uyuşmazlığı, Vaner
Türkiye-İtalya İlişkileri, Turan
Yaralı Billiç, Shayegan
Yaratma Cesareti, May
Yazın Terimleri Sözlüğü, Popoviç
Yazının Sıfır Derecesi, Barthes
Bir Aşk Söyleminden Parçalar, Barthes
Yürüme, Aruoba
Tarihsel Kapitalizm, Wallerstein
İrk Ulus Sınıf, Balibar, Wallerstein
Hayali Cemaatler, Anderson

KADIN ARAŞTIRMALARI

Kadınların Belleği, Derleme
Kadınlara Karşı Savaş, French
Kadın Dergileri Bibliyografyası, Derleme

METİS SEÇKİLERİ

Bu Tufandan Sonra, Bachmann
Yazı ve Yorum, Barthes

**Sanatçı: Örnek Bir Çilekeş, Sontag
Tarihsel Bunalım ve İnsan, Ortega
Son Bakışta Aşk, Benjamin**

METİS SİNEMA

**Türk Sinema Tarihi 1896-1986, Scognamillo
Sinemada Göstergeler ve Anlam, Wollen
Yeşil Gözler, Duras
Godard Godard'ı Anlatıyor, Godard
Cadde-i Kebirde Sinema, Scognamillo**

SİYAH-BEYAZ METİS GÜNCEL

**Vatan Millet Pragmatizm, Gökteş, Çakır
Resmi Tarih, Sivil Arayış, Çakır, Gökteş
Sol Kemalizme Bakıyor, Cinemre, Çakır
Eylem Günlüğü, Karakaş
Biz ve Onlar, Kılıç**

SOSYALİZM: TEORİ VE TARİH

**Bolşevik Devrimi - I, Carr
Rusya'da Devlet Kapitalizmi, Cliff
Düşünen Sazlık, Kagarlitski
Rus Devriminde Anarşistler, Belgeler
Rus Devriminde Menşevikler, Belgeler**

YAŞADIĞIMIZ DÜNYA

**Filistin Sürgünü, Turki
Sıfır Noktasındaki Kadın, Seddavi
Biz Duvar Yazısıyız, Kutal
Öteki İsrail, Bunzl
Savunma Saldırıyor, Verges
Biz de Duvar Yazısıyız, Derleme
Şahların Şahı, Kapuscinski
Kızıldan Yeşile, Bahro
Ah Avrupa, Enzensberger
Ayet ve Slogan, Çakır
İspanya Bir Başka Avrupa, Işık
Yaşadığımız Dünya Yıllığı 92**

YEŞİL KİTAPLAR

Yeşilbarışın Öyküsü, Brown, May

